

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA

T/12472. számú

TÖRVÉNYJAVASLAT

a honvédelemről és a Magyar Honvédségről

Előadó: Juhász Ferenc
honvédelmi miniszter

Budapest, 2004. november

2004. évi törvény
a honvédelemről és a Magyar Honvédségről

A Magyar Köztársaság függetlenségének, területi épségének, nemzetközi szerződésekben rögzített határainak, lakosságának és anyagi javainak védelme érdekében,

az Észak-atlanti Szerződés Szervezetében betöltött tagságából fakadó kötelezettségek teljesítése érdekében,

a szomszédos és más országokkal való jogegyenlőség és egymás érdekeinek kölcsönös tiszteletben tartása alapján,

az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikájának elvét követve,

más államok ellen irányuló erőszak alkalmazásától vagy az ezzel való fenyegetéstől tartózkodva,

az államok közötti viták békés megoldására törekedve, a háborút mint a viták megoldásának eszközét elutasítva,

a független demokratikus jogállam alkotmányos működése követelményeinek, továbbá

az Egyesült Nemzetek Szervezetének Alapokmányában, a szövetségi és más nemzetközi szerződésekben foglaltaknak megfelelően,

az Országgyűlés a honvédelemről és a Magyar Honvédségről a következő törvényt alkotja:

ELSŐ RÉSZ
A HONVÉDELEM ALAPJAI

I. fejezet
A HONVÉDELMI KÉPESSÉG BIZTOSÍTÉKAI

1. §

(1) A honvédelem nemzeti ügy.

(2) A Magyar Köztársaság a nemzeti és szövetségi védelmi képességének fenntartásában és fejlesztésében a saját erejére: nemzetgazdaságának erőforrásaira, a Magyar Honvédség (a továbbiakban: Honvédség) felkészültségére és elszántságára, a rendvédelmi és más szervek közreműködésére, illetőleg állampolgárainak a haza védelme iránti hazafias elkötelezettségére és áldozatkészségére, továbbá a szövetséges államok és fegyveres erők együttműködésére és segítségnyújtására, valamint az Európai Unió tagállamainak és azok fegyveres erőinek együttműködésére épít.

2. §

(1) A honvédelemre való felkészülésben és a honvédelmi feladatok végrehajtásában a gazdálkodó szervek és a lakosság szolgáltatások, az állampolgárok pedig személyes szolgálat teljesítésével vesznek részt.

(2) A honvédelmi feladatokat a legszükségesebb ráfordítással kell megvalósítani. A honvédelmi kötelezettségek teljesítése az érintettek számára békében nem okozhat aránytalan megterhelést vagy hátrányt.

3. §

A honvédelem érdekében e törvény meghatározza

- a) a honvédelmi kötelezettségek részletes szabályait,
- b) a honvédelmi feladatok végrehajtásában részt vevő állami és más szervek feladataira és hatáskörére vonatkozó alapvető szabályokat,
- c) a honvédelem irányításának szervezeti rendjét, feladatait és hatásköreit,
- d) a Honvédség feladatait és a rá vonatkozó szabályokat,
- e) a békeállapottól eltérő időszakokra vonatkozó szabályokat.

4. §

(1) Külön határozza meg a törvény azokat a rendelkezéseket, amelyeknek hatálya csak megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idejére terjed ki.

(2) Az (1) bekezdésben említett időszakon kívül a Harmadik Részben meghatározott egyes rendkívüli intézkedések bevezethetők szükségállapot, veszélyhelyzet és az Alkotmány 19/E. §-a szerinti eset idején is.

II. fejezet

A HONVÉDELMI KÖTELEZETTSÉGEK

A honvédelmi kötelezettségek rendszere

5. §

(1) Az állampolgárok a nemzeti és szövetségi védelmi feladatok végrehajtása érdekében általános honvédelmi kötelezettségként – az Alkotmányban és e törvényben meghatározottak szerint – személyes szolgálat és vagyoni szolgáltatás teljesítésére kötelezhetők.

(2) A Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárokat személyes honvédelmi kötelezettségként

- a) megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején hadkötelezettség,
- b) rendkívüli állapot idején honvédelmi munkakötelezettség, valamint
- c) polgári védelmi kötelezettség

teljesítése terheli.

(3) Az ország területén lakóhellyel rendelkező természetes személy állampolgárságára való tekintet nélkül, továbbá az ott működő jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet (a továbbiakban együtt: szolgáltatásra kötelezett) vagyoni szolgáltatásként az e törvényben meghatározott gazdasági és anyagi szolgáltatásra kötelezhető.

A hadkötelezettség

6. §

(1) Az általános hadkötelezettség alapján rendkívüli állapot idején és az Országgyűlés külön döntése alapján megelőző védelmi helyzetben a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező minden nagykorú, magyar állampolgárságú férfi hadköteles. A hadkötelezettség a 18. év betöltésekor kezdődik, és annak az évnek a december 31. napjáig áll fenn, amelyben a hadköteles a 40. évét betölti.

(2) A hadkötelezettség magában foglalja a

a) tájékoztatási (adatszolgáltatási),

b) bejelentési,

c) megjelenési és

d) szolgálati

kötelezettséget.

(3) Az (1) bekezdésben foglaltaktól eltérően nem hadköteles az a személy, aki e törvény hatálybalépését megelőzően vagy azt követően polgári szolgálat teljesítésére kapott engedélyt.

A katonai nyilvántartás

7. §

(1) A katonai nyilvántartásban a hadkötelezettség bevezetésének előkészítése érdekében a potenciális hadkötelesekről, továbbá a hadkötelezettséggel összefüggő szociális ellátás és kegyeleti tevékenység biztosításához a volt hadkötelesekről már béke idején, illetőleg a hadkötelezettség bevezetése után a hadkötelesekről is a következő adatok kezelhetők:

A) személyazonosító adatai:

a) születési családi és utóneve(i),

b) házassági családi és utóneve(i),

c) születési ideje,

d) születési helye,

e) anyja leánykori, családi és utóneve(i),

f) személyi azonosítója,

B) lakcím adatai:

a) bejelentett lakóhelye,

b) tartózkodási helye,

C) további állampolgársága,

D) családi állapota,

E) a szolgálat tervezését és teljesítését befolyásoló adatai:

a) katonai szolgálatra való alkalmasságát érintő betegsége,

b) szomatometriai (testsúly, magasság, mellbőség stb.) adatai,

c) megkezdett és befejezett iskolai tanulmányai,

- d)* szakképzettsége,
 - e)* foglalkozása,
 - f)* idegen nyelv ismerete és annak foka,
 - g)* gépjármű-vezetői, munkagép-kezelői engedélyének kategóriája, érvényességi ideje,
 - h)* saját háztartásában eltartott vérszerinti, örökbefogadott, mostoha és nevelt gyermeke születésének ideje,
 - i)* külföldön teljesített katonai szolgálata, megszerzett katonai szakképzettsége, elért rendfokozata,
 - j)* a hadköteles katonai szolgálata teljesítésének időtartama alatt a kiértesíthető hozzátartozó neve és lakcíme,
- F)* testi, szellemi fogyatékosága, személyiségzavara,
- G)* a cselekvőképességét érintő gondnokság alá helyezése,
- H)* kábítószerrel vagy kábító hatású anyaggal kapcsolatos szenvedélybetegsége,
- I)* az előzetes letartóztatás, házi őrizet, illetőleg lakhelyelhagyási tilalom elrendelésének, valamint e kényszerintézkedések megszüntetésének időpontja,
- J)* a vele szemben folyamatban lévő büntetőeljárás, a kiszabott fő- és mellékbüntetés,
- K)* a szabadságvesztés megkezdésének ideje, szabadulásának várható ideje, szabadulásának időpontja,
- L)* a büntetett előélethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alóli mentesítése,
- M)* elhalálózása,
- N)* külföldi letelepedése,
- O)* az állampolgárság megszűnése,
- P)* szolgálati adatai:
- a)* a szolgálat formája (fegyveres, fegyver nélküli katonai és polgári), típusa (sorkatona, tartalékos, póttartalékos, hivatásos, szerződéses, önkéntes), kezdete, befejezése,
 - b)* megszerzett katonai szakképzettsége,
 - c)* az elért rendfokozata,
 - d)* a szolgálat teljesítésének helye (a katonai, rendvédelmi szervezet),
 - e)* a szolgálat során elért címei, osztályos fokozata és a megszerzett szakmai gyakorlata,
- R)* a társadalombiztosítási és szociális ellátáshoz szükséges adatai:

(a honvédelmi kötelezettség teljesítésével összefüggő baleset, betegség vagy haláleset miatt jogosult esetében)

- a) a leszerelés ideje,
- b) az utolsó szolgálati helye,
- c) a bevonulása előtti munkahelye,
- d) balesetének, betegségének ideje, következménye, elhalálozásának oka, ideje,
- e) a leszerelés oka,
- f) a leszerelés utáni alkalmassági foka,
- g) munkaköre, munkahelye,
- h) nyugdíj-folyósítási törzsszáma,
- i) elismert szolgálati idejének kezdete,
- j) a munkaképesség csökkenésének foka,
- k) a szociális ellátás megítéléséhez szükséges mértékben a vagyoni helyzete,
- l) adóazonosító jele (az adóköteles jövedelemmel összefüggő adóhatósági adatszolgáltatási kötelezettség teljesítése céljából),
- m) az igényjogosult hozzátartozó személyi adatai (név, születési hely és idő, lakcím), a szociális ellátás megítéléséhez szükséges vagyoni helyzete, valamint az ellátások juttatásáról történő adatszolgáltatási kötelezettség teljesítése céljából adóazonosító jele és nyugdíjfolyósítási törzsszáma,
- n) társadalombiztosítási azonosító jele.

(2) A potenciális hadkötelesre vonatkozó adatokat a hadköteles kor felső határáig a Honvédség központi adatfeldolgozó szerve, azt követően a Honvédség központi irattározásra kijelölt szerve kezeli. Rendkívüli állapot és megelőző védelmi helyzet idején a hadkötelesre vonatkozó adatokat a hadköteles kor felső határáig a hadkiegészítő parancsnokság és a Honvédség központi adatfeldolgozó szerve, azt követően a Honvédség központi irattározásra kijelölt szerve kezeli.

(3) A hadkötelezettségtől függetlenül – a megszerzett érdekvédelmi jogosultsággal járó szolgáltatások biztosítása érdekében – a (2) bekezdésben említett szervek az (1) bekezdés *A*), *B*), *P*) és *R*) pontjában meghatározott adatokat az érdekvédelmi jogosultság megszűnését követően 3 évig őrzik meg.

(4) Az (1) bekezdés *I*)–*L*) pontjában meghatározott – büntetőeljárással, büntetéssel, büntetés-végrehajtással és a büntetett előlethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alóli mentesítéssel összefüggő – adatokat a kényszerintézkedés megszüntetése, illetve a mentesítés napjának hatályával törölni kell.

(5) A személyi azonosítót a katonai szervezetek egymás közötti adatszolgáltatásában belső azonosítóként, valamint a személyiadat- és lakcímnnyilvántartással való kapcsolattartásban használhatják.

(6) A hadkiegészítő parancsnokság a hadköteles adatait a katonai szolgálat időtartamára annak a katonai szervezetnek adja át, amelynél a hadköteles a katonai szolgálatát teljesíti. Ha a hadköteles polgári szolgálat teljesítésére kapott engedélyt, az (1) bekezdés *A*) pontjának a)–e) alpontjában, a *B*) és *D*) pontjában, valamint az *E*) pontjának a), c)–g) alpontjában meghatározott adatait a megyei (fővárosi) munkaügyi központokat felügyelő minisztérium illetékes szervének kell megküldeni.

(7) A (6) bekezdésben meghatározottakon kívül a hadkiegészítő parancsnokság és a Honvédség központi adatfeldolgozó szerve csak a hadköteles (potenciális hadköteles) kérelmére, illetőleg törvényben előírt esetben és szervnek szolgáltatathat adatokat.

(8) A katonai nyilvántartás szabályait a honvédelmi miniszter rendeletben állapítja meg.

Adatszolgáltatás a katonai nyilvántartáshoz

8. §

(1) A katonai nyilvántartásba vételhez, majd a nyilvántartott adatok pontosításához a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás központi szerve a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 17. §-a (2) bekezdésének *c)* pontjában meghatározott adatokat a potenciális hadköteles korba lépőkről a katonai nyilvántartásba vétel évének január 31. napjáig, a katonai nyilvántartásban levőkről pedig adataik megváltozása után folyamatosan – a személyi azonosító alkalmazásával – szolgáltatja a Honvédség központi adatfeldolgozó szervének.

(2) Békeidőben a jegyző a Honvédség központi adatfeldolgozó szervének megkeresésére köteles közreműködni az önkormányzat illetékességi területén bejelentett lakóhellyel rendelkező potenciális hadkötelesek személyazonosító, lakcím- és anyakönyvi adatainak pontosításában.

(3) A hadkötelezettség bevezetését követően a jegyző a hadkiegészítő parancsnokság megkeresésére köteles közreműködni az önkormányzat illetékességi területén bejelentett lakóhellyel rendelkező hadkötelesek személyazonosító, lakcím- és anyakönyvi adatainak pontosításában.

(4) A Honvédség, valamint a Határőrség, a rendőrség, a nemzetbiztonsági szolgálatok, a büntetés-végrehajtási szervezet, a vám- és pénzügyőrség, a katasztrófavédelem, valamint a hivatásos önkormányzati tűzoltóság (a Honvédség kivételével a többi szerv a továbbiakban e törvényben együtt: rendvédelmi szervek) a hivatásos és szerződéses állományukban szolgálatot teljesítő potenciális hadköteleseknek a 7. § (1) bekezdése *A)*, *B)* és *P)* pontjában meghatározott adataira vonatkozóan – a Honvédség központi adatfeldolgozó szerve részére minden év december 31. napjáig – kötelesek tájékoztatást adni.

(5) Az (1)–(4) bekezdés szerint szolgáltatott adatok alapján a Honvédség központi adatfeldolgozó szerve a potenciális hadkötelest abban az évben, amelyben a 18. évét betölti, valamint a honosított, visszahonosított potenciális hadkötelest a rá vonatkozó adatszolgáltatást követően – utólagosan – katonai nyilvántartásba veszi.

9. §

(1) A hadkiegészítő parancsnokság számára adatot szolgáltat a hadköteles

a) testi és szellemi fogyatékoságáról, személyiségzavaráról; kábítószerrel és kábító hatású anyaggal kapcsolatos szenvedélybetegségéről; öngyilkossági hajlamára utaló tényről az egészségügyi intézmény,

b) cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyezéséről: a bíróság, ideiglenes gondnokság alá helyezése esetében a jegyző.

(2) A Honvédség központi adatfeldolgozó szerve számára adatot szolgáltat a potenciális hadköteles, illetőleg a hadköteles

a) legalább 36%-ot elérő munkaképesség-csökkenéséről: az Országos Egészségbiztosítási Pénztár Országos Orvosszakértői Intézete,

b) elhalálozásáról, fő- és mellékbüntetéséről és a büntetett előélethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alóli mentesítéséről, állampolgárságról való lemondásáról: a Belügyminisztérium illetékes szerve,

c) szabadságvesztés büntetése megkezdésének időpontjáról, szabadulása várható idejéről és szabadulása időpontjáról: az Igazságügyi Minisztérium Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának illetékes szerve,

d) hivatásos vagy szerződéses állományba felvett, elbocsátott vagy nyugállományba helyezett hadkötelesekről: a Honvédség, valamint a rendvédelmi szerveket irányító miniszter által kijelölt központi szerv.

(3) A Belügyminisztérium központi nyilvántartó szerve a potenciális hadkötelesek és a hadkötelesek adatváltozásairól, a hadköteles előzetes letartóztatása, lakhelyelhagyási tilalma és házi őrizete elrendeléséről, a hadkötelesre kiszabott fő- és mellékbüntetésről, a hadköteles büntetett előéletéhez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alóli mentesüléséről, valamint az állampolgárságról való lemondásáról, továbbá azokról, akik külföldre történő kitelepülésüket bejelentették, de a magyarországi lakcímüket megtartották, a Honvédség központi adatfeldolgozó szerve részére – a személyi azonosító alkalmazásával, annak hiányában a természetes személyazonosító adatokkal – szolgáltat adatot.

(4) A 8–9. §-ban meghatározott adatszolgáltatások térítésmentesek.

Tájékoztatási kötelezettség

10. §

(1) A megelőző védelmi helyzet idején és rendkívüli állapotban a hadköteles a nyilvántartott adatok pontosításához a bejelentett lakóhelye szerint illetékes jegyzőnek és a hadkiegészítő parancsnokságnak – azok megkeresésére – köteles tájékoztatást adni a katonai szolgálat tervezését és teljesítését befolyásoló, a 7. § (1) bekezdésének *A)–E)* pontjában meghatározott adatairól és azok változásáról.

(2) A hadkötelezettség bevezetése után a helyi katonai igazgatási feladatok végrehajtása érdekében a hadkiegészítő parancsnokság kezeli az illetékességi területén bejelentett lakóhellyel rendelkező hadkötelesek adatait a Honvédség központi adatfeldolgozó szervének adatszolgáltatása alapján.

A bejelentési kötelezettség

11. §

(1) A hadköteles bejelenteni tartozik, ha

a) gyermekeinek száma,

b) polgári szakképzettsége (pl. gépjármű-vezetői engedély megszerzése),

c) foglalkozása (beosztása, munkaköre),

d) iskolai végzettsége,

e) sorozását követően az egészségi állapota a katonai szolgálatra való alkalmasságát érintően megváltozik, továbbá

f) a katonai szolgálat félbeszakításának oka megszűnt,

g) idegennyelv-ismeretet tanúsító bizonyítványt (közép- vagy felsőfokú nyelvvizsga) szerzett.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott kötelezettség nem terheli azt a hadkötelest, aki a szolgálat teljesítése alóli felmentéséről értesítést kapott.

(3) A hadköteles az (1) bekezdésben meghatározott adatokat a hadkiegészítő parancsnokságnak jelenti be a változást követő 8 napon belül írásban vagy – személyes megjelenés esetén – szóban. A változások bejelentéséhez csatolni kell, személyes megjelenés esetén pedig be kell mutatni a megfelelő okiratot vagy annak hiteles másolatát.

(4) A kötelezettsége teljesítésére képtelen hadköteles helyett a közeli hozzátartozó vagy a törvényes képviselő tehet bejelentést.

A megjelenési kötelezettség

12. §

A hadkötelesnek a hadkiegészítő parancsnokság felhívására a megjelölt helyen és időben meg kell jelennie adatainak ellenőrzése és egyeztetése, katonai alkalmasságának megállapítása, orvosi vizsgálat, valamint gyógykezelés céljából.

A sorozás

13. §

(1) A hadkötelesnek sorozás céljából meg kell jelennie a hadkiegészítő parancsnokság felhívásában megjelölt helyen és időben.

(2) Sorozásra kell rendelni azt a hadkötelest,

a) akinek a katonai szolgálatra történő behívását tervezik, és egészségi alkalmassága még nem került megállapításra,

b) aki polgári szolgálat engedélyezése iránti kérelmet nyújtott be.

(3) Mentés a sorozás alól, aki

a) mozgásképtelen,

b) önmaga ellátására képtelen,

c) szellemi fogyatékosága vagy elmebetegsége miatt magatehetetlen,

d) süket, néma vagy süketnéma,

e) vak vagy egyik szeme hiányzik,

f) cselekvőképességét érintő gondnokság alatt áll, illetőleg

g) akinek bármelyik végtagja teljesen működésképtelen vagy hiányzik.

14. §

A sorozáson megjelenő hadköteles az egészségi alkalmasságának megállapításához a hadkiegészítő parancsnokság felhívásában meghatározott orvosi igazolást köteles magával vinni és a sorozóbizottságnak bemutatni.

15. §

(1) A sorozást első- és másodfokú sorozóbizottság végzi. Az elsőfokú sorozóbizottságot a hadkiegészítő parancsnokság vezetője, a másodfokú sorozóbizottság elnökét a Honvéd Vezérkar főnöke jelöli ki.

(2) Az elsőfokú sorozóbizottság elnöke a hadkiegészítő parancsnokság vezetője által kijelölt hivatásos katona, tagja a belgyógyász és a sebész sorozó szakorvos, valamint a pszichológus. A sorozóbizottság munkájában a hadkiegészítő parancsnokság vezetője igényének megfelelően a sorozóbizottság székhelye szerinti polgármester által kijelölt kisegítő személyek vesznek részt.

(3) A sorozóbizottság orvos tagjait a hadkiegészítő parancsnokság vezetőjének megkeresése alapján az orvost foglalkoztató egészségügyi intézet vezetője, illetve a területileg illetékes tiszti főorvos jelöli ki.

16. §

(1) A sorozóbizottság az egészségi állapot alapján dönt a hadköteles katonai alkalmasságának fokozatáról, a személyi adottságok és a képzettség figyelembevételével megállapítja a tervezett beosztását, a behívás tervezett idejét és helyét.

(2) A sorozáskor megállapítható katonai alkalmassági fokozatok: „katonai szolgálatra alkalmas”, „katonai szolgálatra ideiglenesen alkalmatlan” és „katonai szolgálatra alkalmatlan”.

(3) A katonai alkalmassági fokozatok ismérveit a honvédelmi miniszter és az egészségügyért felelős miniszter együttes rendeletben állapítja meg.

(4) Ha a sorozáskor a hadköteles katonai alkalmassági fokozatát múltó jellegű betegsége miatt nem lehet megállapítani, a hadkötelest felgyógyulása után a hadkiegészítő parancsnokság ismételt sorozásra rendelheti.

17. §

(1) A sorozóbizottság a sorozás eredményéről határozatot hoz, amelyet a sorozóbizottság elnöke kihirdet. A határozatot a hadkötelesnek írásban is kézbesíteni kell. Az elsőfokú sorozóbizottság határozata ellen fellebbezésnek van helye. A fellebbezési határidőt a hadköteles részére való kézbesítéstől kell számítani. A hadkiegészítő parancsnoksághoz benyújtott fellebbezést a másodfokú sorozóbizottság bírálja el. A másodfokú jogerős határozat bírósági felülvizsgálatára irányuló keresetlevél benyújtásának a katonai szolgálat teljesítésére nincs halasztó hatálya, de a fél a keresetlevélben a behívás elhalasztását kérheti.

(2) A másodfokú sorozóbizottság elnöke a Honvéd Vezérkar főnöke által kijelölt hivatásos katona, tagja a Honvédség központi egészségügyi szervezetének alkalmasságvizsgáló orvosa és pszichológusa, a hadköteles lakóhelye szerinti hadkiegészítő parancsnokság sorozó szakfőorvosa és a hadkiegészítő parancsnok által kijelölt hivatásos katona.

(3) Besorozott az a hadköteles, akinek a katonai szolgálatra való alkalmasságát megállapították és katonai szolgálatra alkalmas fokozatot kapott.

(4) A hadköteles a hadkötelezettségének tartama alatt kérheti katonai szolgálatra való egészségi alkalmasságának újbóli megállapítását, ha egészségi állapotában olyan változás állt be, amely a katonai szolgálatra való alkalmasságát érinti. A kérelemhez csatolni kell az egészségi állapot megváltozását tanúsító orvosi igazolást. A kérelmet a hadkiegészítő parancsnok által kijelölt elsőfokú sorozóbizottság, az elsőfokú határozat ellen benyújtott fellebbezést pedig a másodfokú sorozóbizottság bírálja el. A másodfokú jogerős határozat bírósági felülvizsgálatára

irányuló keresetlevél benyújtásának a katonai szolgálat teljesítésére nincs halasztó hatálya, de a fél a keresetlevélben a behívás elhalasztását kérheti.

A megjelenési kötelezettség egyéb esetei

18. §

(1) A hadköteles a katonai szolgálatra való egészségi alkalmasság elbírálásával összefüggő orvosi (szakorvosi) vizsgálatnak köteles magát alávetni, és e célból a hadkiegészítő parancsnokság, a sorozóbizottság, illetőleg a jegyző által meghatározott gyógyintézetben és időpontban köteles megjelenni.

(2) A hadköteles a hadkiegészítő parancsnokság felhívására köteles megjelenni a katonai okiratok átvétele, illetve visszaadása céljából. A hadköteles az okiratok átvételét, megőrzését, illetőleg visszaadását nem tagadhatja meg.

A tájékoztatási, bejelentési és megjelenési kötelezettséghez

kapcsolódó egyéb rendelkezések

19. §

(1) A külföldön tartózkodó hadköteles tájékoztatási, bejelentési és megjelenési kötelezettségére az e törvényben foglaltakat megfelelően kell alkalmazni.

(2) A sorozás lebonyolításához, a katonai nyilvántartás egyeztetéséhez és ellenőrzéséhez, valamint a bevonulás végrehajtásához megfelelően berendezett helyiséget és a sorozásnál közreműködő – a polgármesteri hivatalnál foglalkoztatott – kiegészítő személyzetet a megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester által kijelölt polgármester biztosítja.

(3) Aki megjelenési kötelezettségének önhibájából nem tesz eleget, azt a hadkiegészítő parancsnokság vezetőjének határozata szerint a rendőrség elővezeti. Aki kötelezettségének azért nem tesz eleget, hogy ezáltal kivonja magát a katonai szolgálat teljesítése alól, büntetőjogi felelősséggel tartozik.

A szolgálati kötelezettség

20. §

A szolgálati kötelezettség keretében a hadköteles fegyveres katonai szolgálatot teljesít.

A katonai szolgálat

21. §

(1) A katonai szolgálatot a Honvédség szervezeteinél kell teljesíteni.

(2) A katonai szolgálat célja a nemzeti és szövetségi védelmi feladatok végrehajtása érdekében a hadkötelesek kiképzése, felkészítése a katonai feladatokra, illetőleg a Honvédség védelmi képességének erősítése.

(3) A katonai szolgálat időtartama megelőző védelmi helyzet idején legfeljebb 12 hónap. Ez a korlátozás nem vonatkozik a rendkívüli állapot idejére.

(4) A hadköteles katonát a hadkötelezettség megszűntetését követő 30 napon belül le kell szerelni.

Behívás és bevonulás katonai szolgálatra

22. §

(1) A behívásra tervezhető létszámot, a katonai szolgálat időtartamát, a katonai szolgálatra való behívás időpontjait a honvédelmi miniszter rendeletben állapítja meg, a hadköteleseket fogadó katonai szervezeteket pedig a Honvéd Vezérkar főnöke jelöli ki.

(2) A hadkötelesek behívása behívóparanccsal történik, amelyet a hadkiegészítő parancsnokság a behívottnak kézbesít.

(3) A behívásra kerülőket a hadkiegészítő parancsnokság a Honvédség szervezeteinek igénye alapján választja ki a besorozottak közül.

(4) Nem hívható be katonai szolgálatra az a hadköteles, aki(t)

a) katonai szolgálatra alkalmatlan,

b) polgári szolgálat iránti kérelmet nyújtott be, annak elbírálásáig,

c) saját háztartásában három vagy ennél több kiskorú vér szerinti, örökbefogadott, mostoha vagy nevelt gyermek eltartásáról gondoskodik. E rendelkezés alkalmazása szempontjából nevelt gyermek az, akit a hadköteles legalább egy éve tart el saját háztartásában,

d) a vele közös háztartásban élő állandó ápolásra, illetőleg gondozásra szoruló egyenes ági rokonát vagy házastársát (élettársát) egyedül ápolja, gondozza,

e) a vele közös háztartásban élő 18 éven aluli gyermekét egyedül tartja el,

f) országgyűlési, európai parlamenti vagy helyi önkormányzati képviselőjelöltként, polgármesterjelöltként, kisebbségi önkormányzati képviselőjelöltként nyilvántartásba vettek vagy megválasztottak, a jelöltsége, illetőleg mandátuma (megbízatása) fennállásáig,

g) meghagyásban részesült,

h) a Honvédség és a rendvédelmi szervek hivatásos vagy szerződéses állományú tagja, továbbá

i) akinek közös háztartásban élő házastársa (élettársa) katonai szolgálatot teljesít.

23. §

(1) A hadköteles a hadkiegészítő parancsnokság által kiadott behívóparancsra, az azon megjelölt okirataival, a parancsban meghatározott időpontban és helyre köteles a katonai szolgálat teljesítése céljából bevonulni.

(2) A járóképes hadköteles a behívóparancsnak akkor is köteles eleget tenni, ha a katonai szolgálatra való bevonulását az időközben keletkezett múló fogyatékosága vagy megbetegedése nehezíti.

(3) A hadköteles – járóképtelensége esetén – az akadályoztatását köteles haladéktalanul írásban bejelenteni a hadkiegészítő parancsnokságnak.

(4) A (3) bekezdés szerinti bejelentéshez csatolni kell a kezelőorvos, illetőleg a hadkötelest gyógykezelésben részesítő intézet igazolását. Az igazolásnak tartalmaznia kell a gyógyulás várható időpontját is.

24. §

(1) Bevonuláskor a hadköteles személyazonosító igazolványát és útlevelét a bevonulás helyén a hadkiegészítő parancsnokság képviselője a fogadó katonai szervezet részére átadja. A katonai szolgálat teljesítése alatt a személyi igazolványt és az útlevelet az állományilletékes parancsnokság őrzi. Az átvett személyi okiratokat a leszereléssel egyidejűleg a leszerelt részére vissza kell adni.

(2) A hadköteles katonai szolgálata akkor kezdődik, amikor őt a hadkiegészítő parancsnokságtól a katonai szervezet képviselője átvette.

(3) Az átvétel előtt a hadkötelest – kérésére – orvosi vizsgálatnak kell alávetni. Ha a katonai szolgálatra való egészségi alkalmasság minden kétséget kizáróan megállapítható, a hadkötelest át kell adni a fogadó katonai szervezet képviselőjének.

A katonai szolgálat félbeszakítása**25. §**

(1) Az állományilletékes parancsnok félbeszakítja azon hadköteles katona szolgálatát,

a) akinek megelőző védelmi helyzet idején, 30 napon túl gyógyuló betegségét a katonai szolgálat alatt állapították meg, betegsége megszűnéséig;

b) akinek a 22. § (4) bekezdésének *d)* pontja szerinti kötelezettségét a bevonulása után állapították meg, e kötelezettsége fennállásáig;

c) akinek előzetes letartóztatását rendelték el.

(2) A katonai szolgálatot az arra vonatkozó határozat kézhezvételétől számított 8 napon belül kell félbeszakítani.

(3) A szolgálat félbeszakítása iránti beadványhoz a félbeszakítás okát bizonyító okiratot csatolni kell.

(4) A szolgálatnak az (1) bekezdés *b)* pontja szerinti kötelezettség miatti félbeszakítását a katona vagy az eltartásra szoruló hozzátartozó is kezdeményezheti az állományilletékes parancsnoknál.

(5) Az (1) bekezdés *c)* pontja szerinti félbeszakítás a katonai büntetőeljárásban elrendelt előzetes letartóztatás esetén a Katonai Ügyészség javaslatára mellőzhető.

(6) Akinek a szolgálatát félbeszakították, azt a szolgálatból el kell bocsátani. A félbeszakítás tartama a katonai szolgálati idejébe nem számít be.

26. §

A hadkiegészítő parancsnokság a katonai szolgálat félbeszakítását megszünteti, ha tudomására jut, hogy a félbeszakítás oka már nem áll fenn, illetve, ha a családfenntartói okból adott kedvezmény esetén a hadköteles a családfenntartói kötelezettségét önhibájából nem teljesíti.

Leszerelés a katonai szolgálatból**27. §**

(1) A katonai szolgálat időtartamának letöltése után a hadkötelest a honvédelmi miniszter rendelete alapján az állományilletékes parancsnok parancsban leszereli.

(2) Az állományilletékes parancsnok saját hatáskörében leszereli azt a hadkötelest, aki(nek),

a) megszületett a harmadik gyermeke, a letöltött szolgálati időtől függetlenül, haladéktalanul,

b) katonai szolgálatra való végleges alkalmatlanságát – szükséges gyógykezelést követően – állapították meg, a megállapítást követő 8 napon belül,

c) szabadságvesztés büntetése végrehajtását a bíróság nem katonai büntetés-végrehajtási intézetben rendelte el, amennyiben annak végrehajtása nem halasztható el, vagy

d) aki a hadkötelezettség felső korhatárát elérte.

A polgári szolgálat teljesítésének engedélyezése

28. §

(1) A polgári szolgálat teljesítésének engedélyezése iránti kérelmet a behívóparancs kézbesítését követő 3. munkanapig lehet benyújtani.

(2) A kérelmet a hadkiegészítő parancsnokság vezetőjéhez vagy a lakóhely szerinti megyei (fővárosi) közigazgatási hivatalhoz kell benyújtani. A kérelemhez a jogszabályban meghatározott adatokat tartalmazó formanyomtatványt csatolni kell. Az a hadköteles, akinek a polgári szolgálat teljesítésére irányuló kérelmét elutasították, újabb kérelmet nem nyújthat be.

(3) A kérelem benyújtása a hadkötelest a megjelenési és bejelentési kötelezettség teljesítése alól nem mentesíti.

29. §

(1) A polgári szolgálat teljesítésére vonatkozó engedély iránti kérelmet a lakóhely szerinti megyei (fővárosi) közigazgatási hivatal bírálja el. A hadkiegészítő parancsnokság az eljárásban ügyfélként vehet részt.

(2) A polgári szolgálat teljesítésére vonatkozó engedély iránti kérelmet el kell utasítani, ha a körülményekből a lelkiismereti okra való hivatkozás alaptalansága megállapítható.

(3) A (2) bekezdés alkalmazása szempontjából lelkiismereti oknak kell tekinteni minden olyan indokot, amely összefügg a kérelmező személyiségét meghatározó valamely lényeges vallási, erkölcsi vagy egyéb természetű meggyőződéssel.

30. §

(1) Az a hadköteles, aki polgári szolgálat teljesítésére kapott engedélyt, katonai szolgálatot kérelmére sem teljesíthet.

(2) A polgári szolgálat időtartama a katonai szolgálat időtartamával megegyezik.

(3) A polgári szolgálatot a honvédelem érdekében működő szervezetnél, intézménynél kell teljesíteni. Polgári szolgálat nem teljesíthető a Honvédségnél és a rendvédelmi szerveknél, valamint az e szerveket irányító közigazgatási szerveknél, továbbá a közigazgatási szerv honvédelmi (rendvédelmi) igazgatási koordinációs,

védelmi felkészülési feladatot ellátó szervezeti egységénél. A polgári szolgálatot a határozat kézhezvételét követő 15 napon belül meg kell kezdeni.

(4) A polgári szolgálatra vonatkozó részletes szabályokat külön törvény határozza meg.

A hadkötelezettségből való elbocsátás

31. §

A hadköteles kor felső határának betöltésekor [6. § (1) bek.] a hadköteles a hadkiegészítő parancsnokságtól írásos értesítést kap arról, hogy a hadkötelezettség már nem terheli. Az értesítéssel egyidejűleg ki kell adni részére a hadkötelezettség alapján letöltött katonai szolgálatról szóló igazolást.

A polgári védelmi kötelezettség

32. §

(1) A Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárokat polgári védelmi kötelezettség terheli.

(2) A polgári védelmi kötelezettség célja fegyveres összeütközés vagy annak veszélye és katasztrófavédelem esetén a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása, valamint az állampolgárok felkészítése azok hatásának leküzdésére és a túlélés feltételeinek megteremtésére.

(3) A (2) bekezdésben meghatározottak érdekében a polgári védelmi kötelezettség férfiakra 18–55., nőkre 18–50. éves korukig terjed ki.

(4) A polgári védelmi kötelezettség részletes szabályait külön törvény állapítja meg.

A honvédelmi munkakötelezettség

33. §

(1) Az Alkotmánynak megfelelően kihirdetett rendkívüli állapot esetén honvédelmi munkakötelezettség rendelhető el.

(2) A honvédelmi munkakötelezettség alapján a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező magyar állampolgárok – a férfiak 18–60., a nők 18–55. éves korukig – tartósan vagy időlegesen, képességeiknek és egészségi állapotuknak megfelelő fizikai vagy szellemi munka teljesítésére kötelezhetők.

(3) A kötelezett a munkakötelezettségét a számára kijelölt munkahelyen teljesíti.

(4) Mentés a honvédelmi munkakötelezettség alól:

a) a várandós nő a terhesség megállapításától kezdve,

b) az anyja a gyermek 3 éves koráig,

c) aki a vele közös háztartásban élő, állandó ápolásra, illetőleg gondozásra szoruló egyenes ági rokonát vagy házastársát (élettársát) egyedül ápolja, gondozza,

d) az az egyedül élő nő vagy férfi, aki 14 éven aluli gyermeket tart el saját háztartásában,

e) aki munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, vagy aki egészségi állapota folytán a kötelezettség teljesítésére alkalmatlan,

f) akit fontos közérdekből a felügyeletet gyakorló miniszter – a munkaügyi miniszterrel egyetértésben – a kötelezettség alól mentesít,

g) a hivatását gyakorló lelkész.

(5) A honvédelmi munkakötelezettség nem terjed ki a Honvédség és a rendvédelmi szervek tényleges állományú tagjaira, köztisztviselőire és közalkalmazottaira.

A gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség

34. §

(1) A honvédelem feladatainak végrehajtása érdekében az 5. § (3) bekezdésében felsorolt személyek és szervezetek az alábbiakra kötelezhetők:

a) meghatározott gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésére vagy a szolgáltatás igénybevételének tűrésére,

b) valamely tevékenységtől való tartózkodásra,

c) a szolgáltatás igénybevételéhez szükséges előkészületi tevékenységre,

d) az igénybevétel tervezéséhez szükséges adatok közlésére

[a továbbiakban az *a)*–*d)* pontban foglaltak együtt: szolgáltatás].

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott feladatok teljesítése érdekében elrendelt adatszolgáltatás során – a rendkívüli állapot és szükségállapot időszakán kívül – nem kérhető a szolgáltatásra kötelezettől az üzletvitelével kapcsolatos olyan adat, amely nem függ össze a szolgáltatás teljesítésével. Így nem kérhetők:

a) a vállalkozás gazdaságossági mutatóira,

b) a hitel- és tőkekapcsolatokra,

c) az adózással összefüggő pénzügyi mutatókra,

d) a jogvédelem alá eső szellemi alkotásokra,

e) a szerződéssel lekött kapacitásokra vonatkozó, továbbá

f) a kártalanítással össze nem függő bér- és társadalombiztosítási adatok.

(3) A szolgáltatás igénybevételének elrendelésekor figyelembe kell venni a közigazgatási, a közszolgáltatási, valamint a közellátási szempontokat, továbbá a szolgáltatásra kötelezett méltányos érdekeit.

35. §

(1) Ha a honvédelem érdeke más módon nem vagy nem megfelelő időben, illetve csak aránytalanul nagy ráfordítással elégíthető ki, szolgáltatás igénybevételével kell biztosítani:

a) a Honvédség és a rendvédelmi szervek működéséhez szükséges anyagi javakat és szolgáltatásokat,

b) az ország kormányzati és közigazgatási rendszerének zavartalan működését,

c) a nemzetgazdaság működőképességét, szükség esetén a működőképesség helyreállítását,

d) a polgári védelmi feladatok ellátását,

e) a szövetségi kötelezettség alapján feladatot végrehajtó szövetséges fegyveres erők ellátását.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott feladatok teljesítése érdekében, már a honvédelmi felkészülés békeidőszakában, e törvény alapján elrendelhető a szolgáltatásra kötelezett részére:

a) a honvédelmi célból igénybevételekre kijelölt ingatlanok, továbbá ingó dolgok és ezek adataiban történt változások bejelentése, valamint igénybevételekre alkalmas állapotban tartása,

b) a gazdaság működőképességének fenntartásához, a lakosság alapellátásához szükséges tartalékok és készletek képzése,

c) a szolgáltatás teljesítéséhez szükséges előkészületi tevékenység, ideértve a tervezési feladatokat és a szervezetek létrehozását is,

d) a bejelentések valóságának, a szolgáltatások teljesíthetőségének helyszíni ellenőrzése, az ellenőrzés során feltárt hiányosságok megszüntetése,

e) a Honvédség, a rendvédelmi szervek és a védelmi igazgatás működéséhez, gyakorlataihoz, kiegészítéséhez szükséges ingatlanok és ingó dolgok ideiglenes igénybevétele.

(3) A szolgáltatás igénybevételeinek tervezése érdekében beszerzett adatokat honvédelmi rendeltetésüktől eltérő célra nem lehet felhasználni.

A szolgáltatás alóli mentesség

36. §

(1) Mentések a szolgáltatások alól:

a) az Országgyűlés, az Alkotmánybíróság, a Köztársasági Elnöki Hivatal, az Állami Számvevőszék, az Országgyűlési Biztosok Hivatala, a Miniszterelnöki Hivatal, a minisztériumok, a Legfelsőbb Bíróság, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala, a Legfőbb Ügyészség és a jegybank,

b) a Honvédség és a rendvédelmi szervek,

c) a közigazgatási és igazságügyi szervek alaprendeltetésük, valamint honvédelmi feladataik ellátásához szükséges mértékben,

d) az egyházak, felekezetek és vallási közösségek azon dolgok és jogok tekintetében, amelyek közvetlenül az egyházi, hitéleti feladatokat szolgálják,

e) az országgyűlési képvisellel rendelkező pártok, az országgyűlési képviselői tevékenységhez szükséges mértékben,

f) a munkavállalói és munkaadói érdekképviselők azon dolgok és jogok tekintetében, amelyek érdekképviselői feladatuk ellátásához nélkülözhetetlenek,

g) azok a közforgalmú személyszállító, továbbá áru fuvarozó szervezetek, amelyeket e tevékenység végzésére hoztak létre, illetve amelyek e tevékenységet koncessziós szerződés alapján végzik a létfontosságú közlekedés és szállítás fenntartásához szükséges mértékben,

h) a közszolgáltató vagy közüzemi tevékenységet folytató szervezetek vagy személyek, különösen az áram-, víz-, gáz-, távhőszolgáltatást, szennyvízelvezetést, kommunálhulladék-eltávolítást végzők, illetve ezek üzemvitelét biztosító üzemek a rendeltetészerű feladataik teljesítéséhez nélkülözhetetlen mértékben, beleértve a hozzájuk tartozó védő és biztonsági területeket is,

i) a lakosság létfenntartása szempontjából nélkülözhetetlen egyéb termelési és szolgáltatási tevékenységet végzők, ha az igénybevételei hatóságtól mentesítésben részesültek.

(2) A tulajdoni formától és fenntartótól függetlenül minden, egészségügyi szolgáltatás nyújtására és az egészségügyi hatóság által kiadott működési engedély alapján jogosult egyéni egészségügyi vállalkozó, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezet (a továbbiakban együtt: egészségügyi szolgáltatók) e minőségükben; a gyógyszertárak, valamint ezek egészségügyi célt szolgáló berendezései csak egészségügyi szolgáltatás céljára vehetők igénybe.

(3) A katasztrófák elhárítására szakosodott állami szervek eszközei – a honvédségi célra történő igénybevételt kivéve – csak a polgári védelem céljára vehetők igénybe.

Az igénybevételt elrendelő hatóságok

37. §

(1) A szolgáltatások igénybevételét elrendelheti

a) az ország egész területére a kormány vagy a kormány felhatalmazása alapján az adott tevékenységért felelős miniszter,

b) illetékességi területén a megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester, valamint a polgármester,

c) a törvényben meghatározott esetben és feltételek szerint a hadkiegészítő parancsnokság vezetője [a továbbiakban az *a)*–*c)* pontban felsoroltak együtt: igénybevételi hatóság].

(2) A kormány

a) megállapítja az igénybevételi eljárás szabályait,

b) elrendeli a honvédelem szempontjából fontos, országos jelentőségű szolgáltatások teljesítését,

c) a szövetséges fegyveres erőkkel történő hazai együttműködés esetében, ellátásuk céljából elrendeli a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettséget.

(3) A feladattal érintett miniszter

a) megállapítja a feladatkörébe tartozó szolgáltatások előkészítésének és teljesítésének szakmai szabályait,

b) elrendeli a kormány hatáskörébe nem tartozó, országos jelentőségű termelési, ellátási szolgáltatások, valamint az infrastrukturális hálózatok igénybevételét.

(4) A megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester

a) elrendeli a területi közigazgatás működéséhez szükséges ingók és ingatlanok igénybevételét,

b) megállapítja a területi jellegű szolgáltatások és a szolgáltatásra kötelezettek körét, valamint elrendeli a szolgáltatás igénybevételét,

c) elrendeli a Honvédség és a rendvédelmi szervek működéséhez szükséges ingók és ingatlanok igénybevételét.

(5) A polgármester

a) elrendeli a települési közigazgatás működéséhez és a lakosság polgári védelméhez, ellátásához szükséges szolgáltatások teljesítését,

b) igénybe veszi a személyek vagy dolgok elhelyezésére szolgáló ingatlanokat,

c) dönt minden olyan esetben, amely nem tartozik más igénybevételi hatóság hatáskörébe.

(6) A Honvédség és a rendvédelmi szervek részére biztosított technikai eszközökkel kapcsolatos szolgáltatás elrendelésére a hadkiegészítő parancsnokság vezetője jogosult.

(7) Rendkívüli állapot vagy szükségállapot idején, ha a megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester, a hadkiegészítő parancsnokság vezetője vagy a polgármester intézkedése által bekövetkező idővesztés miatt a honvédségi érdekek sérelmének súlyos és közvetlen veszélye áll fenn, az illetékes katonai szervezet parancsnoka közvetlenül a szolgáltatásra kötelezettel közölt határozattal elrendelheti a gépjárművek, műszaki munkagépek, üzemanyag-edényzet, (üzemanyag-technikai eszközök), valamint a szükséges üzemanyag igénybevételét. Az igénybevételről határozatot kell hozni.

38. §

(1) Az egyedileg meghatározott szolgáltatás teljesítését a szolgáltatásra kötelezettnek a fővárosban a főpolgármester, a megyei közgyűlés elnöke vagy a polgármester határozatban írja elő.

(2) A határozat tartalmazza az igénybevételi hatóság, valamint a szolgáltatásra kötelezett megnevezését, a szolgáltatás tárgyának azonosítására alkalmas adatokat, a szolgáltatás teljesítésének időpontját vagy határidejét és a szolgáltatás tényleges teljesítésének követelésére, átvételére jogosult megjelölését.

39. §

(1) A szolgáltatást elrendelő határozat azonnal végrehajthatóvá nyilvánítható.

(2) A szolgáltatásra kötelezett a határozat ellen a kézhezvételtől számított 8 napon belül keresettel fordulhat a bírósághoz.

A kártalanítás

40. §

(1) A szolgáltatás teljesítése miatt felmerült vagyoni hátrányért – a törvényben meghatározott esetek kivételével – kártalanítás jár.

(2) Amennyiben a törvény eltérő szabályokat nem állapít meg, a károk megtérítésére a polgári jog szabályai az irányadók.

(3) Nem jár kártalanítás, ha

a) az igénybevétel nem akadályozta a szolgáltatás tárgyának rendeltetésszerű használatát,

b) a kár az igénybevételtől függetlenül is bekövetkezett volna,

c) a kárt idegen hatalom a fegyveres összeütközés során okozta.

41. §

(1) Az elsőfokú kártalanítási eljárás lefolytatására és a kártalanítás összegének megállapítására a szolgáltatást elrendelő igénybevételi hatóság jogosult.

(2) A miniszter által elrendelt szolgáltatás esetén az illetékes minisztérium, a tárca nélküli miniszter, illetőleg a kormány által elrendelt szolgáltatás esetén a Pénzügyminisztérium folytatja le az elsőfokú eljárást.

(3) Ha igénybevételi hatóságként első fokon a polgármester járt el, a fellebbezést a megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester bírálja el.

(4) Ha első fokon a megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester járt el, másodfokon a honvédelmi miniszter jogosult a kártalanítási igény elbírálására.

(5) Ha első fokon a hadkiegészítő parancsnokság vezetője vagy a 37. § (7) bekezdésében meghatározott illetékes katonai szervezet parancsnoka rendelte el az igénybevételt, másodfokon a Honvéd Vezérkar főnöke dönt.

(6) A kormány vagy az illetékes miniszter által elrendelt szolgáltatásért járó kártalanítás összegét megállapító határozat ellen fellebbezésnek nincs helye.

(7) A kártalanítás ügyében hozott közigazgatási határozat ellen a határozatot sérelmező fél 30 napon belül keresettel fordulhat a bírósághoz. A fellebbezésnek, illetve a kereset benyújtásának a szolgáltatás teljesítésére nincs halasztó hatálya.

(8) A kártalanítási eljárás részletes szabályait a kormány rendeletben állapítja meg.

III. fejezet **A HONVÉDELEMBEN KÖZREMŰKÖDŐ SZERVEK**

42. §

(1) A rendvédelmi szervek jogszabályban meghatározott alapvető feladataik mellett közreműködnek egyes honvédelmi feladatok ellátásában.

(2) A rendvédelmi szervek a jogszabályban meghatározott hatáskörükben, illetékességi területükön:

- a)* ellátják a honvédelem érdekében meghatározott feladataikat,
- b)* ellátják a részükre kijelölt személyek és létesítmények védelmét,
- c)* támogatják a Honvédséget egyes feladatainak végrehajtásában,
- d)* részt vesznek a polgári védelmi feladatok ellátásában,
- e)* közreműködnek a rendkívüli intézkedések végrehajtásában,
- f)* együttműködnek a helyi védelmi igazgatás szerveivel a honvédelmi feladatok ellátásában.

43. §

(1) A honvédelemi felkészülés egyes feladatainak ellátásában részt vesznek:

- a)* a centrális alárendeltségű közigazgatási szervek,
- b)* a települési önkormányzatok irányítása alatt álló szervek,
- c)* a bírósági és ügyészi szervezet,
- d)* az igazságügyi szervek,
- e)* az egészségügyi szolgáltatók és gyógyszerellátást végző szervek,
- f)* az oktatási, kulturális, tudományos intézmények,
- g)* a műsorszóró rádió- és televízióállomások, a nemzeti hírugynökség,
- h)* a közlekedési, szállítási, elektronikus hírközlési, informatikai szervek és a posta szervei,

i) a jegybank,
j) a közellátást, illetve a közüzemi szolgáltatást végző szervek, továbbá
k) minden olyan szerv, amely jogszabály alapján honvédelmi feladat ellátására vagy honvédelmi kötelezettség teljesítésében való közreműködésre köteles.

(2) Az (1) bekezdésben felsorolt szervek az ott meghatározott feladataik végrehajtása keretében, működési területükön

a) felkészülnek a jogszabályban meghatározott honvédelmi feladataik teljesítésére,

b) ellátják a polgári védelmi feladataikat,

c) folyamatosan biztosítják a honvédelmi célú működésük feltételeit, beleértve az ehhez szükséges tervezési és előkészületi tevékenységet is,

d) gondoskodnak a lakosság védelméről, ellátásáról és a nélkülözhetetlen közüzemi szolgáltatások fenntartásáról,

e) közreműködnek a lakosság honvédelmi célú tájékoztatásában, szükség esetén a riasztásában,

f) teljesítik gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségeiket,

g) közreműködnek a XIV. fejezetben meghatározott rendeletek és intézkedések végrehajtásában.

44. §

A honvédelemben közreműködő szervek feladatát és hatáskörét – e törvény keretei között – a tevékenységi körrel érintett miniszter a honvédelmi miniszterrel egyetértésben, annak hiányában a kormány rendeletben állapítja meg.

45. §

(1) A társadalmi szervezetek, egyházak, felekezetek, vallási közösségek és karitatív szervezetek – önkéntes alapon – a védelmi igazgatás szervei által koordináltan részt vehetnek a honvédelmi feladatok ellátásában.

(2) A Magyar Vöröskereszt a rá vonatkozó törvény és nemzetközi egyezmények szerint működik közre a honvédelemmel kapcsolatos humanitárius feladatok ellátásában.

IV. fejezet A HONVÉDELEM IRÁNYÍTÁSA

A központi irányítás

46. §

(1) A honvédelem irányítására békében – az Alkotmányban és e törvényben meghatározottak szerint – az Országgyűlés, a köztársasági elnök, a kormány, a honvédelmi miniszter, valamint egyes honvédelmi feladatok végrehajtásának irányítására – feladat- és hatáskörének megfelelően – az illetékes miniszter jogosult.

(2) Rendkívüli állapot idején a honvédelem központi irányítása az Országgyűlés és a Honvédelmi Tanács hatáskörébe tartozik.

Az Országgyűlés 47. §

- (1) Az Országgyűlés állapítja meg
- a)* a Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikájának alapelveit, valamint az azokban előírt feladatok végrehajtásának főbb irányait és feltételeit,
 - b)* a Honvédség hosszú távú fejlesztésének irányait,
 - c)* a Honvédség részletes bontású létszámát, fejlesztésének főbb haditechnikai eszközeit, és az éves költségvetési törvényben biztosítja az ezekhez szükséges anyagi forrásokat.
- (2) Az Országgyűlés megelőző védelmi helyzet idején dönt a hadkötelezettség bevezetéséről.

Az Országgyűlés Honvédelmi bizottsága 48. §

- (1) Az Országgyűlés Honvédelmi bizottsága folyamatosan figyelemmel kíséri a Honvédség feladatainak megvalósítását, felkészültsége és felszereltsége színvonalát, a rendelkezésre bocsátott anyagi erőforrások felhasználását.
- (2) A rendkívüli intézkedések tervezeteit a kormány a Honvédelmi bizottságnak évente bemutatja. A Honvédelmi bizottság javaslatot tehet az Országgyűlésnek arra, hogy a kormány számára a rendkívüli intézkedések kidolgozásával kapcsolatos feladatot állapítson meg.
- (3) A honvédelmi miniszter a Honvédséget érintő szervezeti intézkedések (jogszabályok, döntések) tervezeteit az Országgyűlés Honvédelmi bizottságának bemutatja, ha az
- a)* legalább 1000 főt érint, vagy
 - b)* a Honvédség egészét érintő, valamely stratégiai jelentőségű (haderőnemi, fegyvernemi, szolgálati ági) tevékenység megszüntetését vagy új tevékenység megindítását tartalmazza.
- (4) Az Országgyűlés Honvédelmi bizottsága a Honvéd Vezérkar főnökének jelölt személyt kinevezése előtt meghallgatja, és alkalmasságáról véleményt nyilvánít.

A köztársasági elnök 49. §

- (1) A köztársasági elnök
- a)* a miniszterelnök előterjesztésére jóváhagyja az ország fegyveres védelmének tervét,
 - b)* a honvédelmi miniszter javaslatára kinevezi és felmenti a Honvéd Vezérkar főnökét,
 - c)* a honvédelmi miniszter előterjesztésére a katonai szervezeteknek csapatzászlót adományoz.
- (2) A köztársasági elnök – az Alkotmány 30/A. §-a (1) bekezdésének *i)* pontjával összhangban – a honvédelmi miniszter javaslatára dönt a Honvédség tábornokainak
- a)* kinevezéséről, előléptetéséről,

- b)* szolgálatból elbocsátásáról, nyugállományba helyezéséről,
- c)* szolgálatba visszavételéről,
- d)* fegyelmi fenyítésként a szolgálati viszony megszüntetéséről, továbbá lefokozásáról, ha az nem bírósági ítélettel történik.

(3) A 48. § (3) bekezdésében foglalt szervezeti intézkedések tervezeteit a köztársasági elnöknek tájékoztatásul meg kell küldeni.

(4) A köztársasági elnök a Honvédség működését érintő bármely ügyben tájékoztatást kérhet a kormánytól.

A kormány

50. §

(1) A kormány az ország védelmi felkészültségének biztosítása céljából

a) az Országgyűlés elé terjeszti a Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikai alapelveiről szóló határozati javaslatot,

b) dönt a nemzetközi szerződésen alapuló katonai kötelezettségek teljesítéséről, összehangolja azok kormányzati megvalósítását,

c) gondoskodik a szövetségi kötelezettségből eredő védelmi tervezési feladatok elvégzéséről,

d) meghatározza a nemzetgazdaság felkészítésével kapcsolatos követelményeket, az ország védelmi célú tartalékait, hadiipari kapacitását, valamint az infrastruktúra honvédelmi célú felkészítésének és fejlesztésének állami feladatait, dönt a gazdaság mozgósításáról,

e) meghatározza a polgári védelmi felkészítés feladatait,

f) dönt a Honvédség készenléte fokozásának elrendeléséről,

g) meghatározza és összehangolja a honvédelemben közreműködő szervek honvédelmi feladatait,

h) összehangolja a minisztériumok és országos hatáskörű szervek honvédelmi tevékenységét,

i) gondoskodik a Honvédelmi Tanács és a kormány speciális működésének feltételeiről.

(2) A Honvédség működésének irányítása körében a kormány meghatározza különösen

a) a Honvédség felső szintű irányításának és vezetésének rendjére vonatkozó szabályokat,

b) a Honvédség területi elhelyezésének, felszerelésének, felkészítésének alapvető követelményeit,

c) az ország területének hadműveleti előkészítésére vonatkozó feladatokat, továbbá

d) megelőző védelmi helyzet kihirdetése esetén, illetve az Alkotmány 19/E. §-a szerinti váratlan támadás elhárítására, az alkotmányos rend, az állampolgárok élet- és vagyonbiztonsága, a közrend és a közbiztonság védelme érdekében a szükséges intézkedéseket.

(3) A kormány az éves költségvetési tervben

a) megtervezi a Honvédség fenntartásának és fejlesztésének költségeit,

b) az *a)* pontban foglaltaktól elkülönítve tervezi a honvédelmi felkészítéssel – ezen belül a nemzetgazdaság felkészítésével, a Honvédelmi Tanács és a kormány

speciális működési feltételeinek és a lakosság légi riasztásának biztosításával – kapcsolatos költségeket, valamint gondoskodik a jóváhagyott költségvetési átcsoportosítások végrehajtásáról.

(4) Az (1)–(3) bekezdésben meghatározottak végrehajtására a kormány rendeletet, illetőleg határozatot ad ki.

(5) A kormánynak az (1) és (2) bekezdés szerint gyakorolt hatáskörében eljárva megfelelően biztosítani kell az épített és a természetes környezet védelmét.

(6) A kormány – az Alkotmányban meghatározott esetek kivételével – dönt a Honvédség és a külföldi fegyveres erők határátlépéssel járó csapatmozgásainak engedélyezéséről.

(7) A kormány nevében a miniszterelnök vagy az általa megbízott miniszter évente köteles a honvédelmi politika megvalósításáról, a Magyar Honvédség felkészítéséről, állapotáról és fejlesztéséről beszámolni az Országgyűlésnek.

A honvédelmi miniszter

51. §

A honvédelmi miniszter a kormánynak az ország honvédelmi feladatai végrehajtásáért, valamint a Honvédség irányításáért és vezetéséért felelős szakminisztere. Felelős a honvédelemmel kapcsolatos kormányzati döntések előkészítéséért és központi közigazgatási feladatainak ellátásáért, továbbá a Honvédség rendeltetésszerű, szakszerű és jogszerű működését meghatározó döntések meghozataláért, illetőleg e döntések végrehajtásának irányításáért. Gyakorolja az ezzel összefüggő jogokat, amelyeket az Alkotmány, e törvény, illetőleg külön törvény nem utal más szerv vagy személy hatáskörébe.

52. §

(1) A honvédelmi miniszter a honvédelem ágazati irányítása körében

a) kidolgozza a nemzeti katonai stratégiát, ellenjegyzí az ország fegyveres védelmének tervét,

b) előkészíti a kormány számára a lakosságnak, az anyagi javaknak, a közigazgatásnak az ország külső támadás elleni fegyveres védelmére történő felkészítésére vonatkozó döntéseket,

c) összehangolja a honvédelemben részt vevő szervek honvédelmi feladatokra való felkészítését, a szövetséges fegyveres erőkkel történő kollektív védelmi tervezéssel és a haderőfejlesztéssel kapcsolatos tevékenységet,

d) együttműködik az illetékes miniszterekkel

da) a haditechnikai eszközök és hadfelszerelési anyagok kutatásában, fejlesztésében, gyártásában, a szükséges hadiipari kapacitások biztosításában, beszerzésében, javításában, felújításában, rendszerből való kivonásában, megsemmisítésében,

db) a légtér légi közlekedési és egyéb célú igénybevétele feltételeinek, valamint a polgári légiforgalmi szolgálatok és az illetékes katonai szervezetek közötti együttműködés szabályainak megállapításában,

dc) a katonai védelem szempontjából fontos létesítmények elhelyezésében, fenntartásában, továbbá az egészségügyi, a környezetvédelmi, a közlekedési, a

hírközlési és informatikai hálózat, valamint a légi, meteorológiai, a vegyi és sugárfigyelő jelző- és riasztási rendszer működőképességének – a kiépítettségétől elvárható módon történő – biztosításában,

e) meghatározza a centrális alárendeltségű közigazgatási és a helyi védelmi igazgatási szervek honvédelmi igazgatási feladatait és felügyeli tevékenységüket,

f) előkészíti a honvédelmi feladatokkal kapcsolatos törvények, országgyűlési határozatok, kormányrendeletek, kormányhatározatok, valamint nemzetközi szerződések tervezeteit, rendelettel és az állami irányítás egyéb jogi eszközeivel szabályozza a honvédelmi feladatok végrehajtását,

g) törvényben vagy kormányrendeletben megállapított hatáskörében hatósági jogkört gyakorol,

h) ellátja a katonai felsőoktatási intézmény felügyeletét,

i) előkészíti a kormány számára a nemzetközi szerződésekben vállalt katonai kötelezettségek teljesítésére vonatkozó döntéseket.

(2) A honvédelmi miniszter a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény előírásai szerint irányítja a katonai nemzetbiztonsági szolgálatokat.

A miniszter vagy a kormány irányítása alá tartozó országos hatáskörű szerv vezetője

53. §

(1) A miniszter vagy a kormány irányítása alá tartozó országos hatáskörű szerv vezetője (a továbbiakban együtt: miniszter) a jogszabály rendelkezésének megfelelően irányítja az alárendelt vagy felügyelete alá tartozó szervek és a feladatkörébe tartozó szakágazatok honvédelemmel kapcsolatos tevékenységét.

(2) A miniszter az (1) bekezdésben foglaltak érdekében

a) meghatározza a hatáskörébe tartozó honvédelmi feladatok végrehajtásának szakmai követelményeit, valamint az irányítása alá tartozó szervek és a helyi védelmi igazgatási szervek együttműködésének rendjét,

b) a honvédelmi miniszterrel együttműködve biztosítja az 52. § (1) bekezdés *d)* pontjában meghatározott feladatok végrehajtását,

c) a hatáskörébe tartozó költségvetés keretében elkülönítetten tervezi a honvédelmi feladatok végrehajtásának költségeit.

(3) A miniszter a (2) bekezdésben, illetőleg a honvédelmi feladatát és hatáskörét szabályozó kormányrendeletben meghatározottak tervezése és végrehajtása céljából a megyei (fővárosi) védelmi bizottságtól, a honvédelemben közreműködő szervtől, illetve az adattal rendelkező hatóságtól vagy az adatgyűjtésre feljogosított szervtől a törvényben meghatározott személyes, valamint egyéb adatot kérhet. Az adat más célra nem használható fel. Az adattal rendelkező szerv az adatszolgáltatást köteles térítésmentesen teljesíteni.

(4) A miniszter részletes honvédelmi feladatait és hatáskörét kormányrendelet állapítja meg.

A területi és helyi igazgatás

54. §

(1) A honvédelem helyi igazgatása, az e törvényben és kormányrendeletben meghatározottak szerint, a honvédelem területi és helyi igazgatási szerveinek, valamint a hadkiegészítő parancsnokságoknak a feladatkörébe tartozik.

(2) A honvédelem területi és helyi igazgatási szervei a közigazgatás részei, amelyek a honvédelem hatékonyságának érdekében összefogják a társadalom erőit, továbbá biztosítják a területi és helyi szinten felmerülő honvédelmi feladatok végrehajtását.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott feladatok végrehajtásának irányítására megyei (fővárosi) és helyi védelmi bizottságok működnek. A települések polgármesterei illetékességi területükön végzik a honvédelmi feladatok végrehajtásának irányítását.

A megyei (fővárosi) védelmi bizottságok

55. §

(1) A megyei (fővárosi) védelmi bizottság centrális alárendeltségben működő közigazgatási szerv, amely az illetékességi területén ellátja a törvényben, illetve kormányrendeletben számára megállapított honvédelmi felkészítéssel kapcsolatos feladatokat.

(2) A kormány közvetlenül, illetőleg az illetékes miniszter útján irányítja a megyei (fővárosi) védelmi bizottságok honvédelmi feladatainak végrehajtását.

(3) A honvédelmi feladatok végrehajtásakor a rendkívüli állapot, megelőző védelmi helyzet, szükségállapot, veszélyhelyzet és az Alkotmány 19/E. §-a szerinti helyzet idején bevezetett intézkedések végrehajtása során a megyei (fővárosi) védelmi bizottság teljes jogkörét a megyei közgyűlés elnöke, illetőleg a főpolgármester gyakorolja.

(4) A megyei védelmi bizottság elnöke a megyei közgyűlés elnöke, a fővárosi védelmi bizottság elnöke a főpolgármester. Tagjai:

a) a megyei (fővárosi) közigazgatási hivatal vezetője,

b) a megyei (fővárosi) főjegyző,

c) a megyei jogú város polgármestere,

d) az illetékes hadkiegészítő parancsnokság vezetője, képviselője,

e) a megyei (fővárosi) rendőrfőkapitány,

f) a megyei katasztrófavédelmi igazgatóság vezetője, a fővárosban a Fővárosi Polgári Védelmi Igazgatóság igazgatója és a Fővárosi Tűzoltó- parancsnokság parancsnoka,

g) az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat megyei (fővárosi) intézete vezetője,

h) a területileg illetékes vízügyi igazgatóság vezetője,

i) a megyei (fővárosi) védelmi bizottság titkára.

(5) A megyei (fővárosi) védelmi bizottság üléseire tanácskozási joggal meghívottak köréről külön jogszabály rendelkezik.

(6) A helyi védelmi bizottság feladatkörét érintő döntésben részt vesz a helyi védelmi bizottság elnöke is.

(7) A megyei (fővárosi) védelmi bizottság testületi szerv. Szervezeti és működési rendjét maga állapítja meg.

(8) A megyei (fővárosi) védelmi bizottság működési költségeinek fedezetét a megyei, fővárosi önkormányzat részére az egyes honvédelmi feladatokra biztosított költségvetési összegből, céltámogatásból, illetve az illetékességi területhez tartozó településekre háruló honvédelmi feladatok és a lakosság létszámának arányában meghatározott normatív állami támogatásból kell biztosítani.

56. §

(1) A megyei (fővárosi) védelmi bizottság a honvédelmi igazgatási jogkörében

- a) irányítja a helyi védelmi bizottságokat,
- b) irányítja a polgármesterek honvédelmi tevékenységét,
- c) ellátja a hatáskörébe utalt polgári védelmi feladatokat,
- d) meghatározza a honvédelemben közreműködő szervek részére a honvédelemi felkészítés követelményeit és feladatait, összehangolja azok végrehajtását,
- e) kijelöli a Honvédség és a rendvédelmi szervek, valamint a honvédelemben közreműködő egyéb szervek számára szükséges ingatlanokat, és erről a polgármestert értesíti,
- f) megállapítja a területi gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségeket,
- g) biztosítja a védelmi igazgatási szervek működésének feltételeit, és irányítja a rendkívüli intézkedésekkel hatáskörébe utalt feladatok végrehajtását,
- h) a honvédelmi felkészítés feladatainak gyakorlása és ellenőrzése céljából a kormány jóváhagyásával gyakorlatot vezethet a polgármesterek, valamint a honvédelemben közreműködő szervek közreműködésével.

(2) A megyei (fővárosi) védelmi bizottság az (1) bekezdésben megállapított feladatainak tervezése és végrehajtása céljából a polgármestertől, a honvédelemben közreműködő szervtől, illetve az adattal rendelkező hatóságtól vagy az adatgyűjtésre feljogosított szervtől a törvényben meghatározott személyes, valamint egyéb adatot kérhet. Az adat más célra nem használható fel. Az adattal rendelkező szerv az adatszolgáltatást köteles térítésmentesen teljesíteni.

(3) A megyei közgyűlés elnöke, a főpolgármester a védelmi igazgatási feladatait a főjegyző, valamint a főpolgármesteri hivatal, illetőleg a megyei önkormányzati hivatal közreműködésével látja el. A honvédelmi feladatok ellátása érdekében, a szükséges mértékben, munkaidő-korlátozás nélkül a megyei önkormányzati hivatal, illetőleg a főpolgármesteri hivatal minden köztisztviselője, közalkalmazottja, munkavállalója rendkívüli túlmunkára kötelezhető.

A helyi védelmi bizottság

57. §

(1) A főváros kerületeiben, a megyei jogú városokban és a megyei védelmi bizottság által kijelölt városokban helyi védelmi bizottság működik.

(2) A helyi védelmi bizottság illetékességi területét (a továbbiakban: honvédelmi körzet) a kistérségi igazgatás rendszerének, valamint az érintett polgármesterek véleményének figyelembevételével a megyei védelmi bizottság állapítja meg.

(3) A honvédelmi körzetben levő települések polgármestereit a helyi védelmi bizottság munkájában tanácskozási jog illeti meg.

(4) A helyi védelmi bizottság testületi szerv. A helyi védelmi bizottság elnöke a megyei jogú város, a város, a fővárosi kerület polgármestere. Tagjai:

a) a megyei jogú városban, a városban, a fővárosi kerületben a jegyző,

b) a honvédelmi körzethez tartozó polgármesterek által megválasztott polgármester,

c) a rendvédelmi szervek és a centrális alárendeltségű közigazgatási szervek honvédelmi körzet szerint illetékes vezetői.

58. §

(1) A helyi védelmi bizottság centrális alárendeltségben működő közigazgatási szerv, amely a honvédelmi körzetben irányítja és összehangolja a honvédelmi felkészítés helyi feladatainak végrehajtását.

(2) A helyi védelmi bizottság

a) irányítja és összehangolja a Honvédség hadkiegészítésével összefüggő közigazgatási feladatok előkészítését, végrehajtását,

b) közreműködik a honvédelmi körzetben működő szervek honvédelmi feladatainak irányításában,

c) összehangolja a honvédelmi körzetre háruló gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségek teljesítését,

d) irányítja a honvédelmi körzet honvédelmi feladataihoz szükséges tájékoztatási rendszer kialakítását és működését,

e) közreműködik a rendkívüli intézkedésekből adódó feladatok végrehajtásában,

f) mind béke, mind megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején szervezi és összehangolja a lakosság polgári védelmével és ellátásával kapcsolatos feladatokat.

(3) A helyi védelmi bizottság kiadásainak és működési költségeinek fedezetét a fővárosi kerület, a megyei jogú város, a város, önkormányzata részére az egyes honvédelmi feladatokra biztosított költségvetési összegből, célzott támogatásból, illetve a honvédelmi körzethez tartozó településekre háruló honvédelmi feladatok és a lakosság létszámának arányában meghatározott normatív állami támogatásból kell biztosítani.

A polgármester

59. §

(1) A polgármester az illetékességi területén ellátja a honvédelmi felkészítéssel kapcsolatos, törvényben vagy kormányrendeletben számára megállapított feladatokat, irányítja és összehangolja azok végrehajtását.

(2) A polgármester a honvédelmi feladatok végrehajtása céljából

a) biztosítja a honvédelmi kötelezettségekkel összefüggő hatósági, illetőleg más közigazgatási feladatok végrehajtásához szükséges feltételeket,

b) szervezi és irányítja a Honvédség hadkiegészítésével kapcsolatos közigazgatási feladatokra való felkészülést és azok végrehajtását,

c) összehangolja a honvédelemben közreműködő települési szervek tevékenységét,

d) elrendeli a hatáskörébe utalt gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség teljesítését,

e) részt vesz a honvédelmi körzet honvédelmi feladataihoz szükséges tájékoztatási rendszer működtetésében,

f) irányítja a rendkívüli intézkedésekből eredő feladatok végrehajtását,

g) mind béke, mind megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején irányítja a hatáskörébe utalt polgári védelmi feladatok ellátását,

h) közreműködik a gazdaságfelkészítés és -mozgósítás helyi feladatainak szervezésében és ellátásában.

(3) A polgármester az (1) bekezdésben meghatározott feladatok teljesítése érdekében a helyi védelmi bizottság rendelkezései szerint együttműködik más települések polgármestereivel.

(4) A polgármester az (1) bekezdésben meghatározottak teljesítése érdekében az állampolgártól, illetve az adattal rendelkező szervtől vagy hatóságtól a törvényben meghatározott személyes, valamint egyéb adatot kérhet, melynek térítésmentes szolgáltatása nem tagadható meg. Az így szerzett adat csak a honvédelem feladatainak tervezése és végrehajtása érdekében használható fel.

(5) A polgármester a védelmi igazgatási feladatait fővárosi kerületben, városban, községben a jegyző vagy a körjegyző, valamint a polgármesteri hivatal közreműködésével látja el. A honvédelmi feladatok ellátása érdekében, a szükséges mértékben, munkaidő-korlátozás nélkül a polgármesteri hivatal minden köztisztviselője, közalkalmazottja, munkavállalója rendkívüli túlmunkára kötelezhető.

(6) A polgármester feladatának végrehajtásához szükséges költségek és kiadások fedezetét, amennyiben jogszabály kivételt nem tesz, a normatív állami támogatásból kell biztosítani.

A katonai igazgatás területi szervei

60. §

(1) A katonai igazgatás területi szervei a hadkiegészítő parancsnokságok.

(2) A hadkiegészítő parancsnokság az illetékességi területén – jogszabályban meghatározott keretek között – ellátja az alábbi tevékenységekkel összefüggő honvédelmi igazgatási feladatokat:

a) a Honvédség állományának toborzás útján történő kiegészítése,

b) megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején a Honvédség hadkötelesekkel történő kiegészítése,

c) a Honvédség és a rendvédelmi szervek részére szükséges gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség teljesítése, valamint a védelmi igazgatási szervek tevékenységének segítése,

d) a hadkötelesek (volt hadkötelesek) és a Honvédség nyugállományú tagjai, illetve azok hozzátartozói szociális érdekeinek védelme, valamint a kegyeleti tevékenység.

(3) A hadkiegészítő parancsnokságok a Honvéd Vezérkar főnökének szolgálati alárendeltségében működnek.

(4) A hadkiegészítés szakmai irányítása a Honvédelmi Minisztérium illetékes szerve vezetőjének hatáskörébe tartozik.

V. fejezet **A HONVÉDELMI TANÁCS**

A Honvédelmi Tanács hatásköre **61. §**

(1) A Honvédelmi Tanács rendkívüli állapot idején a Magyar Köztársaság honvédelmének és a Honvédségnek legfelsőbb irányítója.

(2) A Honvédelmi Tanács irányítja

a) a Honvédség és az ország fegyveres védelmében részt vevő szervek védelmi tevékenységét,

b) a védelmi igazgatás működését,

c) az ország erőforrásainak védelmi célú felhasználását és a védelem anyagi szükségleteinek kielégítését,

d) a közrend, a közbiztonság és a belső rend védelmét,

e) a lakosság támadóerőhatása elleni védelmét, valamint a következmények felszámolását.

(3) A Honvédelmi Tanács az Alkotmányban meghatározott feladatain túl

a) meghatározza a kormányzás szervezetét, irányát és feltételeit,

b) a békeszerződés kivételével megkötöti a nemzetközi szerződéseket,

c) gondoskodik a nemzetközi szerződésen alapuló szövetségi kötelezettségvállalásból eredő feladatok ellátásáról,

d) felosztatja az Alkotmánnyal vagy a Honvédelmi Tanács rendeletével ellentétesen működő önkormányzati képviselő-testületet,

e) meghatározza a közigazgatás területszervezésének rendkívüli rendszerét,

f) közkegyelmet gyakorol.

(4) A (3) bekezdésben meghatározottakon kívül a Honvédelmi Tanács hatáskörébe tartoznak mindazok a jogok, amelyek gyakorlásában az Országgyűlés akadályoztatva van.

62. §

(1) A Honvédelmi Tanács külön törvény alapján mentelmi joggal nem rendelkező tagját a Honvédelmi Tanács működésének időtartama alatt mentelmi jog illeti meg, kivéve a Honvédelmi Tanács működésével és a szolgálattal összefüggésben elkövetett bűncselekmény esetén.

(2) A Honvédelmi Tanács tagja bíróság vagy más hatóság előtt nem vonható felelősségre, ellene nem lehet szabálysértési és büntetőeljárást indítani vagy folytatni, továbbá más hatósági kényszerintézkedést alkalmazni. A Honvédelmi Tanács tagja mentelmi jogáról nem mondhat le.

(3) A Honvédelmi Tanács tagja mentelmi jogának felfüggesztéséről a Honvédelmi Tanács dönt. A határozat érvényességéhez a jelen lévő tagok kétharmadának a szavazata szükséges.

(4) Az (1)–(3) bekezdésben foglaltak nem jelentik akadályát a Honvédelmi Tanács tagjai felelősségre vonásának a Magyar Köztársaság által elismert joghatósággal rendelkező nemzetközi bíróság előtt, az annak joghatósága alá tartozó büntetőjogilag üldözendő cselekmény miatt.

63. §

- (1) A Honvédelmi Tanácsban akadályoztatása esetén
- a) a köztársasági elnököt az Országgyűlés elnöke,
 - b) az Országgyűlés elnökét az Országgyűlés által kijelölt alelnök,
 - c) az Országgyűlésben képvisellel rendelkező párt képviselőcsoportjának vezetőjét a képviselőcsoport által megválasztott, az Országgyűlés elnökénél bejelentett képviselő,
 - d) a miniszterelnököt az általa kijelölt miniszter,
 - e) a minisztert a politikai államtitkár,
 - f) a Honvéd Vezérkar főnökét a Honvéd Vezérkar főnökének helyettese helyettesíti.
- (2) A Honvédelmi Tanács elnöke, illetve tagja akkor van akadályoztatva, ha
- a) megbízatása a törvényben meghatározott okból megszűnik,
 - b) külföldön tartózkodik,
 - c) feladatkörének ellátását lehetetlenné tevő állapotba kerül,
 - d) az idő rövidsége, továbbá a rendkívüli állapotot kiváltó események miatt a Honvédelmi Tanács munkájában való részvétele lehetetlenné válik.
- (3) Az akadályoztatás tényét, továbbá a helyettesítés indokoltságát a Honvédelmi Tanács állapítja meg.

A Honvédelmi Tanács működése

64. §

- (1) A Honvédelmi Tanács az Alkotmány és e törvény keretei között megállapítja ügyrendjét.
- (2) A Honvédelmi Tanács a hatáskörét – az elnök vezetésével – testületként gyakorolja.
- (3) A Honvédelmi Tanács a döntéseit zárt ülésen hozza.

65. §

- (1) A Honvédelmi Tanács akkor határozatképes, ha tagjainak több mint a fele jelen van.
- (2) A Honvédelmi Tanács határozatának érvényességéhez – a 62. § (3) bekezdésében meghatározott döntés kivételével – a jelen lévő tagok több mint a felének a szavazata szükséges. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.
- (3) A Honvédelmi Tanács tagját akkor is csak egy szavazat illeti meg, ha az általa betöltött tisztségek alapján több funkció gyakorlására jogosult, vagy mást is helyettesít. A több minisztériumot vezető minisztert akadályoztatása esetén mindegyik minisztérium politikai államtitkára szavazati joggal helyettesíti.

66. §

(1) Rendkívüli vagy azonnali döntést igénylő esetben a Honvédelmi Tanács ülésen kívül is határozhat. Ilyenkor a Honvédelmi Tanács tagjai írásban, távbeszélőn vagy az információátvitel más módján közlik állásfoglalásukat az elnökkel. A szóbeli közlést jegyzőkönyvben rögzíteni kell.

(2) A Honvédelmi Tanács ülésen kívül hozott döntésének érvényességéhez a Honvédelmi Tanács tagjai több mint a felének egyetértése szükséges.

(3) A Honvédelmi Tanács a soron következő ülésen felülvizsgálja az ülésen kívüli döntés indokoltságát és jogszerűségét, egyidejűleg dönt az alkalmazott intézkedés felfüggesztéséről vagy hatályának meghosszabbításáról.

67. §

(1) A Honvédelmi Tanács döntését az Országgyűlés, valamint a Honvédelmi Tanács elnöke vagy tagja kezdeményezheti.

(2) A Honvédelmi Tanács döntéseit a köztársasági elnök és a miniszterelnök írja alá.

68. §

(1) A Honvédelmi Tanács – általa meghatározott – döntéseit az országban működő rádiók és televíziók adásaiban, a napilapokban, valamint hirdetmény útján térítésmentesen, az aláírás napján közzé kell tenni.

(2) A Honvédelmi Tanács rendeletét a Magyar Közlönyben ki kell hirdetni.

(3) A Honvédelmi Tanács rendelete – eltérő rendelkezés hiányában – a kihirdetése napján lép hatályba.

**MÁSODIK RÉSZ
A HONVÉDSÉG****VI. fejezet
A HONVÉDSÉG JOGÁLLÁSA ÉS FELADATAI****69. §**

(1) A Honvédség polgári irányítás alatt álló, függelmi rendszerben működő és centrálisan vezetett fegyveres állami szervezet, békében az önkéntességen, megelőző védelmi helyzetben és rendkívüli állapotban az önkéntességen és az általános hadkötelezettségen alapuló haderő. Egyes szervei törvényben meghatározott katonai igazgatási feladatokat is ellátnak.

(2) A Honvédség a feladatait a honvédelemben közreműködő más szervekkel együttműködve hajtja végre.

70. §

(1) A Honvédség feladatai:

- a) a Magyar Köztársaság függetlenségének, területének, légtérének, lakosságának és anyagi javainak külső támadással szembeni fegyveres védelme,
- b) a szövetségi és nemzetközi szerződésből eredő egyéb katonai kötelezettségek – különösen a kollektív védelmi, békefenntartó és humanitárius feladatok – teljesítése,
- c) közreműködés az arra kijelölt és felkészített erőkkel a nemzetközi terrorizmus elleni harc katonai feladatainak ellátásában,
- d) a honvédelem szempontjából fokozott védelmet igénylő létesítmények őrzése és védelme,
- e) a befogadó nemzeti támogatás katonai feladatainak ellátása,
- f) közreműködés az Alkotmány 40/B. §-ának (2) bekezdése szerinti fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett erőszakos cselekmények elhárításában,
- g) talált robbanótestek tűzszerészeti mentesítése, illetőleg egyéb tűzszerészeti feladatok térítés ellenében való végrehajtása,
- h) hozzájárulás a katasztrófavédelmi feladatok megoldásához,
- i) állami szervek részére térítés ellenében katonai szakértelmet és speciális eszközöket igénylő feladatok ellátása,
- j) részvétel az állami protokolláris feladatok teljesítésében.

(2) Az egyes honvédségi szervezetek konkrét feladatait – az (1) bekezdés keretei között – külön jogszabályok, az állami irányítás egyéb jogi eszközei, valamint a belső rendelkezések határozzák meg.

(3) Az (1) bekezdés g)–j) pontjában meghatározott feladatokat a Honvédség fegyverhasználati jog nélkül látja el.

71. §

A Honvédségnek a 70. § (1) bekezdésének f) pontja szerinti felhasználása esetén meg kell határozni a felhasználás célját, időtartamát, a kirendelt erők feladatait, létszámát és eszközeit (fegyverzetét), továbbá a felhasználás földrajzilag körülírt területét. A kirendelt erők saját parancsnokaik vezetésével hajtják végre a feladatot.

72. §

(1) A 70. § (1) bekezdésének h)–j) pontjában meghatározott feladatok teljesítésére alárendelt szervezeteitől legfeljebb 100 fő 21 napi időtartamot meg nem haladó igénybeviteléről a Honvéd Vezérkar főnöke, az ezt meghaladó létszámú vagy időtartamú igénybevitelről a honvédelmi miniszter dönt. A 3000 főt meghaladó igénybevitelről a honvédelmi miniszter – a döntéssel egyidejűleg – az Országgyűlést tájékoztatja.

(2) A Honvédség szállítóeszközei és műszaki munkagépei – a harcjárművek és a fegyverzet kivételével – kérelemre, a honvédelmi miniszter engedélyével, az állami szerveknek jogszabályban meghatározott feladataik ellátásához megállapodás alapján, térítés ellenében, ideiglenesen átengedhetők.

VII. fejezet A HONVÉDSÉG SZERVEZETE

A szervezeti felépítés 73. §

(1) A Honvédség szervezeteit a béke és háborús működési rendnek megfelelően úgy kell kialakítani, hogy azok képesek legyenek a Honvédség egésze, illetve annak egyes elemei tekintetében a meghatározott feladatok végrehajtására.

(2) A Honvédség szervezeti felépítésének meg kell felelnie a rendeltetés szerinti szervezeti hierarchia, haditechnikai eszközökkel és hadfelszereléssel való ellátás, hadrafoghatóság, létszám, állományarányok, beosztási, rendfokozati és illetménykategóriák, szabályozott működés, vezetés elveinek és követelményeinek.

(3) A Honvédség szervezeti felépítését a Honvédelmi Minisztérium, a honvédelmi miniszter közvetlen alárendeltségébe tartozó, valamint a Honvédség hadrendje szerinti szervezetek összessége képezi.

(4) A Honvédség szervezetei közül a hadrendbe az állománytábla szerint szervezett katonai, a hadrenden kívüli szervezetek csoportjába pedig a munkaköri jegyzék szerint szervezett egyéb szervezetek tartoznak.

(5) A katonai szervezeteket a szárazföldi csapatok, a légi erők csapatai, a logisztikai és támogató erők, valamint a Honvédség feladatainak végrehajtása érdekében egyéb szaktevékenységet folytató szervezetek alkotják. A szárazföldi csapatok és a légi erők csapatai haderőnemet képeznek. A haderőnemek fegyvernemekből és szakcsapatokból tevődnek össze.

74. §

(1) A Honvédséget rendeltetésük szerint irányító-vezető szervek, csapatok, igazgatási szervek, hivatalok, intézetek és intézmények alkotják.

(2) A katonai szervezetek alkalmazás szerinti tagozódása:

- a) az alkalmazás tervezett helye szerint bárhol telepíthető, valamint helyi erők,
- b) az alkalmazásra való készenlét alapján magas készenlétű, alacsonyabb készenlétű, valamint hosszú megalakítású,
- c) a fő tevékenységük szerint harci erők, harci támogató erők, harci kiszolgáló-támogató erők és egyéb erők.

(3) Kettős jogállása szerint a Honvédség szervezeti keretébe tartozik a legfőbb ügyész irányítása alatt működő katonai ügyészeti szervezet.

75. §

A katonai felsőoktatási intézmény a honvédség és a rendvédelmi szervek igényeire figyelemmel, autonóm intézményként látja el képzési tevékenységét. A katonai felsőoktatási intézmény a képzés gyakorlati részéhez szükséges körben és mértékben haditechnikai eszközöket tarthat fenn.

**A Honvédség szervezeteinek létrehozása,
átszervezése és megszüntetése
76. §**

(1) A Honvédség szervezeti elemeinek létrehozása, átszervezése, megszüntetése, létszámának, állományarányainak, technikai eszközeinek és azok számának, valamint a hadrendben vagy azon kívül elfoglalt helyének meghatározása a hadseregszervezés keretébe tartozik.

(2) A honvédségi szervezetek felépítésének alapvető követelményeit a kormány határozza meg. A magasabb szintű kötelekek felépítését a honvédelmi miniszter által jóváhagyott béke- és háborús hadrend tartalmazza.

(3) A honvédségi szervezetek alapítására és megszüntetésére a honvédelmi miniszter jogosult. A szervezeteket határozattal kell létrehozni és megszüntetni.

(4) A Honvédség szervezeteinek felépítését, állományát, technikai eszközeit állománytáblában, illetve munkaköri jegyzékekben kell meghatározni.

**A Honvédség szervezeteinek megnevezése
77. §**

(1) A középszintű irányító szervek megnevezésének a parancsnoksági funkción kívül ki kell fejeznie a haderőnemet, a szaktevékenységet és az annak keretébe tartozó katonai szervezetek jellegét.

(2) A csapatokat hadrendi számmal, a rendeltetésre és a szervezet nagyságára, valamint szükség szerint a rendeltetésre való utalással kell megnevezni. A megnevezés kiegészíthető földrajzi nevek és történelmi személyiségek vagy jogelőd katonai szervezetek nevének felhasználásával.

**VIII. fejezet
A HONVÉDSÉG SZEMÉLYI ÁLLOMÁNYA, HADITECHNIKAI
FELSZERELÉSE ÉS INFRASTRUKTÚRÁJA**

**A Honvédség személyi állománya
78. §**

(1) A Honvédség katonai szervezeteinek béke- és hadilétszámát az állománytáblák, illetve a munkaköri jegyzékek tartalmazzák.

(2) Az állománytáblákban kell meghatározni a katonai szervezetek rendeltetésének és feladatainak megfelelően a személyi állomány arányos összetételét állománycsoportok, rendfokozatok és szakképzettség szerint.

(3) A humán erőforrás-gazdálkodás keretében kell gondoskodni a rendszeresített létszám meghatározott igények szerinti biztosításáról és tervszerű utánpótlásáról.

79. §

A Honvédség személyi állománya tényleges szolgálatot teljesítő katonákból, köztisztviselőkből, közalkalmazottakból és a Munka Törvénykönyvének hatálya alá

tartozó munkavállalókból; hadkiegészítési állománya önkéntes tartalékosokból, kiképzett és kiképzetlen potenciális hadkötelesekből, valamint megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején – a hadkötelezettség bevezetése után – hadkötelesekből áll.

A Honvédség tényleges állománya

80. §

(1) A törvény alkalmazásában a tényleges katonai állományba tartoznak

- a)* a hivatásos katonák,
- b)* a szerződéses katonák,
- c)* a szolgálatot teljesítő önkéntes tartalékos katonák,
- d)* a katonai felsőoktatási intézmény honvédségi ösztöndíjas, valamint szakképzésben részt vevő hallgatói,
- e)* a katonai középfokú oktatási intézmény hallgatói,
- f)* megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején – a hadkötelezettség bevezetése után – a hadköteles katonák.

(2) A katonai nemzetbiztonsági szolgálatok katonái – külön törvény szerint – a Honvédség tényleges állományába tartoznak.

81. §

A tényleges katonai állomány tagjai – a szolgálati viszony keletkezése szerint – békében önkéntes jelentkezés alapján, megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején – a hadkötelezettség bevezetése után – ezenkívül hadkötelezettség alapján teljesítenek katonai szolgálatot.

82. §

A tényleges katonai állomány folyamatos kiegészítése békében a hivatásos, szerződéses és az önkéntes tartalékos katonai szolgálatra vagy hallgatói viszony létesítésére toborzottak felvétele, megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején ezen kívül a hadkötelesek behívása útján történik.

A Honvédség tartalékos állománya

83. §

(1) A tartalékos állományba békében az önkéntes tartalékosok, megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején – a hadkötelezettség bevezetése után – a kiképzett hadkötelesek tartoznak.

(2) Az önkéntes tartalékos meghatározott ideig szerződés alapján vállalja a katonai szolgálatra rendelkezésre állást és a tényleges katonai szolgálatot.

A Honvédség felszerelése haditechnikai eszközökkel és anyagokkal

84. §

A Honvédségnek

a) a békeidejű feladatai ellátásához a normákban és a programokban meghatározott,

b) megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején pedig a szükséges mennyiségben rendelkeznie kell a harc-, harctámogató, harckiszolgáló eszközökkel, harci, szak- és fenntartási anyagokkal (a továbbiakban együtt: haditechnikai eszközök és anyagok).

85. §

A Honvédség haditechnikai eszközeinek és anyagainak fajtáit, minőségét és mennyiségét az Országgyűlés határozatában előírt kereteken belül kell meghatározni.

86. §

(1) A haditechnikai eszközöknek és anyagoknak meg kell felelniük az ellátási, fenntartási és tartalékolási normáknak, valamint azoknak az igényeknek, amelyek a haderőnemek, fegyvernemek és szakcsapatok eredményes tevékenységét biztosítják. A kincstári vagyoni körbe tartozó haditechnikai eszközök és anyagok katonai szervezetek közötti elosztását az állománytáblákban kell rögzíteni.

(2) A Honvédség katonai szervezeteit haditechnikai eszközökkel és anyagokkal a Honvédelmi Minisztérium költségvetési fejezetének előirányzatai terhére, valamint más központi költségvetési források igénybevételével kell felszerelni.

87. §

(1) A haditechnikai beszerzési eljárás során biztosított haditechnikai eszközöket és anyagokat rendszeresítési eljárás útján kell a Honvédség rendszerébe bevonni, hadrendjébe állítani.

(2) A rendszeresített, de elavult vagy feleslegessé vált haditechnikai eszközök és anyagok kivonási eljárás útján kerülnek ki a Honvédség szervezeti rendszeréből.

(3) A haditechnikai eszközök és anyagok rendszeresítésekor, kivonásakor készített intézkedési tervben fel kell tüntetni azok környezetvédelemmel kapcsolatos adatait különös tekintettel:

a) a rendszerbe állításhoz szükséges környezeti feltételek meglétére, illetve megteremtése belátható hatásaira,

b) az üzemeltetési élettartama alatt várható környezeti hatásaira (karbantartás, üzemanyag-, szennyezőanyag-kibocsátások, tárolás stb.),

c) a rendszerből való kivonással kapcsolatos mentesítési, megsemmisítési feladatokra, hulladékainak veszélyességére,

d) rendszeres vagy egyszeri hozzávetőleges költségkihatásaira.

(4) A korábban rendszeresített (meglévő) haditechnikai eszközök és anyagok további működtetésével, korszerűsítésével kapcsolatos döntéseknél a környezeti hatások elemzésénél a (3) bekezdés alapján kell eljárni.

88. §

(1) A haditechnikai eszközök és anyagok rendeltetés szerinti használatának szabályait, továbbá a szakági normákat szakutasítások határozzák meg.

(2) A haditechnikai eszközöket és anyagokat a katonai szervezeteknek mindenkor az előírt hadrafoghatósági, illetve hadihasználhatósági állapotban kell tartaniuk.

(3) A készletek megalakítását és lépcsőzését a NATO-ban alkalmazott elvek és eljárási módszerek, valamint a nemzeti sajátosságok figyelembevételével kell végrehajtani.

A Honvédség szervezeteinek elhelyezése**89. §**

(1) A Honvédség szervezeteinek elhelyezéséhez, illetve feladatai ellátásához rendelkezésre bocsátott ingatlanok állami tulajdonban, a Honvédelmi Minisztérium vagyonkezelésében állnak, és a kincstári vagyon részét képezik.

(2) A katonai szervezetek kijelölés alapján használatba kapják az ingatlanokat.

90. §

(1) A katonai szervezetek a feladattól függően elhelyezhetők – a katonai diszlokáció elveinek megfelelően – az ország területén vagy külföldön állandó jelleggel helyőrségekben, ideiglenesen állomáshelyeken. A csapatok állandó jellegű elhelyezésére szolgáló katonai objektumok a laktanyák.

(2) A helyőrség olyan kijelölt település, amelynek közigazgatási területén katonai szervezet kerül elhelyezésre. A helyőrséghez tartoznak a település közigazgatási területén kívül eső kiképzőbázisok, lő- és gyakorlóterek, raktárak és más katonai objektumok (utalt ingatlanok), továbbá azok megközelítési útvonalai is. Egy helyőrségbe több katonai szervezet is települhet.

91. §

A katonai szervezetek helyőrségen kívül tábori körülmények között is elhelyezhetők.

IX. fejezet**A HONVÉDSÉG IRÁNYÍTÁSA ÉS VEZETÉSE****A Honvédség függelmi viszonyai****92. §**

(1) A katonák a szolgálatukat a Honvédségnél fennálló függelmi rendszerben teljesítik. E rendszerben az a katona, akinek joga és kötelessége más katonák tevékenységének irányítása: előljáró vagy felettes, akire pedig ez a jogkör kiterjed: alárendelt.

(2) Az előjárói és felettesi, illetve alárendeltségi viszonyban az egyszemélyi felelős vezetés (parancsnoklás) elve a szolgálati és a szakmai előjárói, illetve a hivatali és a szakmai felettesi irányítás és vezetés során érvényesül.

93. §

(1) Az általános hatáskörű előjáró, illetőleg felettes: a szolgálati előjáró, illetőleg hivatali felettes, a neki alárendelt katonák: a szolgálati, illetőleg hivatali alárendeltek. Szolgálati előjáró az eseti szolgálati feladat teljesítésének irányítására, vezetésére kijelölt katona is.

(2) A szolgálati előjárót a Honvédség szervezeti rendszerében elfoglalt beosztásánál fogva a vezetése alá tartozó katonai szervezet tevékenységére és e szervezet személyi állományára vonatkozóan a jogszabályokban és a hatásköri szabályokban megállapított rendelkezési jog illeti meg.

94. §

(1) Az olyan előjáró, illetőleg felettes, aki csak a saját szakterületén van felruházva rendelkezési jogkörrel: szakmai előjáró, illetőleg szakmai felettes, akikre vonatkozóan rendelkezési jogkörrel rendelkezik – állományviszonyuktól függetlenül – szakmai alárendeltek.

(2) A különböző vezetési szinteken a szakmai előjáró gondoskodik az előjárói döntéseknek megfelelő szakmai feladatok végrehajtásáról. A szakterületi vezetők vezetői jogosultságait hatásköri szabály, illetve a szolgálati előjáró állapítja meg.

(3) A Honvédség irányítása és vezetése – a hadrend és az állománytáblák szerinti szervezeti alá-fölé rendeltségi viszonyon, valamint a szolgálati előjárók rendelkezésein alapuló – szolgálati út betartásával történik. A szolgálati út betartása – a külön jogszabályban meghatározott kivételektől eltekintve – valamennyi előjáró, felettes és alárendelt részére kötelező.

A Honvédség felső szintű irányítása és vezetése

95. §

(1) A Honvédséget békében az Alkotmányban és e törvényben meghatározottak szerint az Országgyűlés, a köztársasági elnök, a kormány és a honvédelmi miniszter irányítja.

(2) Rendkívüli állapot idején a Honvédség legfelsőbb irányító szerve a Honvédelmi Tanács.

(3) A honvédelmi miniszter önállóan gyakorolja a törvényben meghatározott hatáskörét, az Országgyűlés és a kormány döntései szerint irányítja és vezeti a Honvédséget.

96. §

A honvédelmi miniszter a Honvédség irányítását a 97. §-ban meghatározott hatáskörének gyakorlásával, szakirányítását a 100. §-ban meghatározottak szerint a

közigazgatási államtitkár útján, vezetését a 101. §-ban meghatározottak szerint a Honvéd Vezérkar főnöke útján látja el.

97. §

(1) A honvédelmi miniszter:

a) a Honvédség irányítása és felső szintű vezetése rendjének részletes szabályairól szóló kormányhatározatban foglaltak szerint a Honvédelmi Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatában megállapítja a Honvédség szakirányításával és katonai vezetésével kapcsolatos részletes feladat- és hatásköröket,

b) a kormány határozatának megfelelően meghatározza a Honvédség vezetési szintjeit, szakirányítási és vezetési rendjét,

c) szabályozza a Honvédség készenléte fenntartásának és fokozásának rendjét, a kormány döntése alapján intézkedik a Honvédség egésze készenlétének fokozására, illetve – saját jogkörben – az egyes katonai szervezetek készenlétének fokozására,

d) szabályozza az ország területének a Honvédség légvédelmi készenléti erőivel való oltalmazásának rendjét,

e) megállapítja a Honvédség béke idején történő kiegészítésének, továbbá megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot kihirdetése és a hadkötelezettség bevezetése esetén hadkötelesekkel történő hadkiegészítésének feladatait és rendjét, valamint ez utóbbival összefüggő ingatlanok és ingó dolgok gazdasági és anyagi jellegű szolgáltatás címén történő igénybevételek módját,

f) megállapítja a Honvédség felkészítésének követelményeit, szabályozza a felkészítés és kiképzés rendjét, intézkedik annak végrehajtására,

g) dönt a Honvédség létszámára – ezen belül az állományarányokra –, szervezetére, felszerelésére, valamint az ország területének védelmi célú előkészítésére vonatkozó javaslatok elfogadásáról és előterjesztéséről; az Országgyűlés, illetőleg a kormány döntése után intézkedik annak végrehajtására,

h) megállapítja a Honvédség feladatainak teljesítése szempontjából fontos közlekedési és hírközlő hálózat, valamint a légi, sugárfigyelő, jelző- és riasztási rendszerek működőképességének biztosítása érdekében folytatott együttműködési feladatokat és végrehajtásuk rendjét,

i) megállapítja a nemzetközi szerződésekből fakadó katonai kötelezettségeket, intézkedik azok végrehajtására,

j) gondoskodik a szövetséges fegyveres erőkkel kapcsolatos egységes védelmi előírások és szabványosítási egyezmények kidolgozásáról és végrehajtásáról,

k) az Egységes Védelmi Szakfeladatrendszerhez kötött erőforrás és költségvetési rend alapján irányítja a Honvédség költségvetési javaslatának elkészítését, a költségvetés elfogadása után – kormányrendelet keretei között – dönt a részletes (intézményi) költségvetésről; irányítja a költségvetési előirányzatok jogszabályok szerinti felhasználását, előterjeszti az éves költségvetésről szóló beszámolójelentést, ellenőrzi a költségvetési pénzeszközök célszerű és jogszerű felhasználását,

l) meghatározza a Honvédség gazdálkodására, valamint a honvédségi ingatlanok – beleértve a lakóépületeket és a lakásingatlanokat is – és ingók vagyongazdálkodására vonatkozó szabályokat, intézkedik azok végrehajtására,

m) megállapítja a személyügyi hatásköröket, szabályozza azok gyakorlásának módját,

n) kiadja a Honvédség anyagi-technikai, közlekedési, logisztikai, pénzügyi, egészségügyi, igazgatási és jogi tevékenységére vonatkozó alapvető rendelkezéseket, gondoskodik a végrehajtásukról rendelkező szakutasítások kiadásáról, intézkedik a végrehajtás tervezésére, szervezésére és irányítására, irányítja a haditechnikai eszközök és anyagok beszerzését, valamint a katonai szervezetek ezekkel történő ellátását,

o) szabályozza a személyi állomány élet-, szolgálati és munkakörülményeinek feltételeit,

p) meghatározza a szövetségi követelményeknek és a nemzeti sajátosságoknak megfelelően a Honvédség ellenőrzésének rendszerét, a vezetés biztosítása érdekében a híradással és az informatikai fejlesztéssel kapcsolatos feladatokat, kiadja azok tervezésére, szervezésére és irányítására vonatkozó rendelkezéseket, gondoskodik az adat- és információvédelemről,

r) meghatározza a hadtudományi kutatás-fejlesztés főbb irányait és rendjét,

s) megállapítja a Honvédség személyi állománya munkavédelmének és baleset-elhárításának részletes szabályait; gondoskodik az érdekvédelmi követelmények érvényesüléséről, együttműködik a személyi állomány által létrehozott társadalmi, érdekvédelmi, érdek-képviselői szervekkel,

t) megállapítja a Honvédség tevékenységével, diszlokációjával kapcsolatban a természetes és épített környezet védelmének részletes szabályait, gondoskodik azok végrehajtásáról,

u) ellátja a jogszabály, országgyűlési és kormányhatározat által megállapított egyéb feladatokat.

(2) A honvédelmi miniszter az (1) bekezdés szerinti hatáskörében hozott döntések előkészítéséről és végrehajtásáról – a közigazgatási államtitkárnak és a 101. § (3) bekezdésére figyelemmel a Honvéd Vezérkar főnökének közreműködésével – a Honvédelmi Minisztérium főosztályai és csoportfőnökségei útján gondoskodik.

98. §

(1) A honvédelmi miniszter felelős a Honvédség törvényes működéséért, gondoskodik a jogszabálysértések megszüntetéséről. A miniszter e körben

a) rendszeresen ellenőrzi a jogszabályok betartását,

b) jogszabálysértő gyakorlat észlelése esetén törvényes eljárásra utasítja a jogszabálysértőt,

c) megsemmisíti vagy megváltoztatja a jogszabálysértő intézkedéseket,

d) megsemmisíti vagy megváltoztatja az egyedi ügyben hozott jogszabálysértő döntéseket.

(2) Az (1) bekezdés *c)* pontja szerinti megsemmisítés vagy megváltoztatás a Honvédelmi Minisztérium hivatalos lapjában való közzététel napján lép hatályba, ha az intézkedést a Honvéd Vezérkar főnöke vagy a Honvéd Vezérkarhoz tartozó előljáró adta ki. Egyéb intézkedés esetén a hatálybalépés időpontja az intézkedés kiadója részére való kézbesítés napja. Különösen fontos érdekből, ha ez a jogbiztonságot nem sérti, a megsemmisítés vagy megváltoztatás hatálybalépésének időpontja ettől eltérően is meghatározható.

(3) Az (1) bekezdés *d)* pontja szerinti döntés nem változtatható és nem semmisíthető meg, ha

a) a döntést a bíróság felülvizsgálta,

b) a döntés megváltoztatása vagy megsemmisítése jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogot sértene,

c) a döntés meghozatalától, illetve jogerőre emelkedésétől számítva egy év eltelt,

d) azt jogszabály kizárja vagy feltételhez köti.

(4) A (3) bekezdés *b)* pontja szerinti döntést a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogokra tekintet nélkül meg kell semmisíteni, ha

a) az ügy nem tartozott a döntéshozó hatáskörébe,

b) a döntéshozó vagy a döntés-előkészítésben közreműködött személy a kötelességét bűncselekményt megvalósító módon megszegte, és ez a döntést érdemben befolyásolta, feltéve, hogy a bűncselekmény elkövetését jogerős ítélet megállapította, vagy ilyen ítélet meghozatalát nem a bizonyítottság hiánya zárja ki.

(5) A (4) bekezdés alapján való megsemmisítésnek a döntés meghozatalától, illetve jogerőre emelkedésétől számított három éven belül lehet helye.

99. §

A Honvédelmi Minisztérium az ország katonai védelemre való felkészítése tervezésének, szervezésének központi közigazgatási, valamint – az e törvényben, illetőleg a Honvédség irányításának és felső szintű vezetésének rendjére vonatkozó kormányhatározat, továbbá a honvédelmi miniszter által megállapított hatásköri szabályok szerint – a Honvédség irányításának és vezetésének szerve.

100. §

(1) A Honvédelmi Minisztérium hivatali szervezetének vezetője a közigazgatási államtitkár. A Honvéd Vezérkar kivételével vezeti a Honvédelmi Minisztérium szerveinek tevékenységét.

(2) A közigazgatási államtitkár a 101. § (3) bekezdésében meghatározottak kivételével irányítja a miniszter hatáskörébe tartozó döntések előkészítését, valamint végrehajtásuk tervezését, szervezését. Az e törvényben, a Honvédség irányítása és felső szintű vezetése rendjének szabályaira vonatkozó kormányhatározatban, valamint a honvédelmi miniszter által megállapított hatáskörének gyakorlásával felelős a honvédelem központi közigazgatási és a Honvédség felső szintű szakirányítási feladatainak ellátásáért.

(3) A közigazgatási államtitkár a szakirányítási hatáskörében intézkedést és szakutasítást ad ki.

(4) A közigazgatási államtitkár a feladatának ellátása során együttműködik a Honvéd Vezérkar főnökével.

101. §

(1) A Honvéd Vezérkar békében – a Honvédelmi Minisztérium szervezetének részeként – az ország katonai védelemre való felkészítésének felső szintű tervező-szervező, illetőleg a Honvédség katonai tevékenységének felső szintű vezető szerve.

(2) A Honvéd Vezérkart és a hadrendbe tartozó katonai szervezeteket a Honvéd Vezérkar főnöke vezeti, aki az utóbbiak tekintetében hatáskörét részben átruházhatja. Szolgálati előljárója a vezetése alá tartozó szervezetek teljes személyi állományának. Felelős azok hadrafoghatóságáért, kiképzéséért és felkészítéséért, továbbá magas fokú fegyelméért.

(3) A Honvéd Vezérkar főnöke:

a) kidolgozza az ország fegyveres védelmének tervét, továbbá a Honvédség minősített időszaki feladatai tervezésének és vezetésének rendjét,

b) kidolgozza a Honvédség készenléte fenntartásának és fokozásának rendjét, gondoskodik annak végrehajtásáról, beleértve a készenlét fokozásának ellenőrzését is,

c) tervezi és vezeti a Honvédség kiegészítését, valamint a kiegészítéshez szükséges ingatlanok és ingó dolgok igénybevételét,

d) kidolgozza a Honvédség felkészítésének és kiképzésének rendjét, és biztosítja annak végrehajtását,

e) javaslatot tesz béke, megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idejére vonatkozóan a Honvédség fejlesztésére, létszámára – ezen belül állományarányaira –, szervezetére, felszerelésére, békeidejű működéséhez a normákon alapuló, illetve a szükséges erőforrásokra, valamint az ország területének védelmi célú előkészítésére,

f) közreműködik a Honvédség feladatainak teljesítése szempontjából fontos közlekedési és hírközlő hálózat, valamint a légi, sugárfigyelő, jelző- és riasztási rendszerek működőképességének biztosításában,

g) tervezi és szervezi a nemzetközi szerződésekből eredő katonai kötelezettségek teljesítését, a feladatkörébe tartozó ügyekben képviseli a Honvédséget,

h) intézkedik az ország területének légvédelmi készenléti erőkkel való oltalmazására,

i) gyakorolja a jogszabály által megállapított személyügyi hatásköröket,

j) a szakirányú döntések alapján irányítja a Honvédség fogyasztói logisztikai rendszerét, tervezi, szervezi a katonai szervezetek logisztikai, egészségügyi biztosítását, valamint igényeket támaszt a személyi állomány megfelelő szolgálati, élet- és munkakörülményeinek biztosítása érdekében,

k) a parancsnokságok, csapatok békeidőszaki vezetési rendszere működésének biztosítása érdekében tervezi, szervezi a híradással, az informatikával és a vezetés egyéb területeivel kapcsolatos feladatokat,

l) gyakorolja a jogszabályok, az állami irányítás egyéb jogi eszközei, valamint a honvédelmi miniszter által meghatározott előljárói és egyéb hatásköröket.

(4) A Honvéd Vezérkar főnöke a vezetési hatáskörében parancsot, intézkedést és szakutasítást ad ki.

(5) A Honvéd Vezérkar főnöke a hatáskörének gyakorlása során együttműködik a közigazgatási államtitkárral.

A katonai szervezetek középszintű irányítása

102. §

(1) A haderőnemük, szaktevékenységük, illetve célszerűségi okok miatt a Honvédség hadrendje szerint közös parancsnokság szolgálati alárendeltségébe tartozó katonai szervezeteket a középszintű irányító szervek vagy más magasabb szintű parancsnokságok élén álló parancsnokok irányítják.

(2) Az (1) bekezdés szerinti parancsnokok irányítói hatáskörét a Honvédség irányításának és felső szintű vezetésének rendjéről szóló kormányhatározatnak megfelelően a honvédelmi miniszter határozza meg.

(3) Külföldi szolgálatot teljesítő egyes katonai szervezetek a szövetséges fegyveres erők közös parancsnoksága vagy más nemzetközi parancsnokság élén álló parancsnok hadműveleti irányítása alá helyezhetők.

(4) A (3) bekezdés szerinti hadműveleti irányítás alá helyezett katonai szervezet adminisztratív irányítását (illetmény, szolgálati időszámítás, idő utáni és más kötelező elismerések, személyi anyagok kezelése) az egy évnél rövidebb külföldi szolgálati idő esetén a hazai középszintű irányító, ezen időtartam felett a vezénylés helye szerinti állományilletékes parancsnok gyakorolja.

(5) A katonai szervezetek hadműveleti irányítására és vezetésére vonatkozó előírásokat a szövetséges fegyveres erők közös parancsnokságának alárendeltségébe kerülő magyar katonai szervezetek vezetése során a szövetséges fegyveres erőkre vonatkozó szabályok figyelembevételével kell alkalmazni.

A katonai szervezetek vezetése

103. §

(1) A katonai szervezet élén a parancsnok, vezető (a továbbiakban együtt: parancsnok) áll, aki a jogszabályok és az előjárók által meghatározott keretek között vezeti a katonai szervezetet. A parancsnok szolgálati hatásköre kiterjed az általa vezetett katonai szervezet működésének minden területére. A parancsnok a katonai szervezet szolgálati viszonyban álló állományának szolgálati előjárója, a más jogviszonyban álló állományának felettese. A parancsnokot az arra hatáskörrel rendelkező előjáró nevezi ki.

(2) A parancsnok teljes és oszthatatlan felelőséggel tartozik a katonai szervezet hadrafoghatóságáért, a személyi állomány felkészítéséért és kiképzéséért, a működés mindenoldalú biztosításáért, az állomány fegyelméért, a neki alárendelt katonai szervezet eredményes tevékenységéért, az előjárók parancsainak végrehajtásáért és a törvényesség betartásáért.

(3) A parancsnoki beosztás átadás-átvétele az erre vonatkozó jogszabály szerint történik.

(4) A vezetés folyamatossága érdekében a parancsnokot távolléte esetén a szervezetszerű helyettes, annak hiánya vagy távolléte esetén az arra kijelölt személy helyettesíti.

104. §

(1) Több együtt tartózkodó katona közül a legmagasabb beosztású a rangidős. Azonos beosztás esetén a rangidős a magasabb rendfokozatú, ha a rendfokozatok is azonosak, akkor az, aki régebben viseli az adott rendfokozatot, ha pedig a rendfokozatot is azonos ideje viselik, az idősebb katona a rangidős.

(2) Az egymással alárendeltségi viszonyban nem álló katonák közül a magasabb rendfokozatú a nála alacsonyabb rendfokozatúnak feljebbvalója.

(3) A rendfokozat nélküli katona nem előljárója és nem feljebbvalója azoknak a katonáknak, akik nála később kezdték meg a szolgálatot.

A parancs és a parancsadás joga**105. §**

(1) A parancs meghatározott szolgálati tevékenység vagy feladat végrehajtására vonatkozó, szóban vagy írásban kifejezett akaratnyilvánítás (rendelkezés).

(2) Parancs meghatározott személy vagy személyek egyértelműen meghatározott köre részére adható ki.

(3) Jogszabály eltérő rendelkezése hiányában parancsban kell kiadni a katonai szervezetekre és a személyi állományra vonatkozó egyedi döntéseket is.

106. §

(1) A szolgálati előljáró parancsok kiadásával érvényesíti akaratát alárendeltjeivel szemben.

(2) A szolgálati előljáró alárendeltjeinek a hatáskörébe tartozó és jogszabályba nem ütköző parancsot kiadhat.

(3) A szükséges mértékben megilleti a parancsadás joga a rangidőst is, ha több katona együttes szolgálati tevékenységet folytat, és közülük senki sincs parancsnokul kijelölve.

(4) A katonai rendészeti járőr parancsnoka a rend fenntartása és helyreállítása érdekében – külön jogszabályban megállapított hatáskörében – a katona részére parancsot adhat.

(5) A feljebbvaló az alacsonyabb rendfokozatú katonának a szükséges mértékben parancsot adhat, ha a katona bűncselekményt, fegyelemsértést vagy szabálysértést követ el, így különösen:

a) szolgálatteljesítési helyét engedély nélkül elhagyja,

b) futárszolgálat közben a menetvonaláról letér,

c) a katonai udvariasság vagy a tiszteletadás szabályait megszegi,

d) az egyenruha-viseléssel kapcsolatos előírásokat megszegi,

e) mások előtt a közérkölcset durván sértő módon beszél, hangoskodik vagy hasonló magatartást tanúsít,

f) szolgálatteljesítés közben szeszes italt fogyaszt.

107. §

(1) A parancsot adó katona a parancsáért felelősséggel tartozik. A parancsadás jogával visszaélni tilos.

(2) A parancsot adónak biztosítania kell a parancs végrehajtásának feltételét és a végrehajtást a szükséges mértékben ellenőriznie kell.

(3) A parancsnak összhangban kell lennie a jogszabályokkal, az egyéb rendelkezésekkel és az előjárók parancsaival.

(4) A parancs nem irányulhat az alárendelt indokolatlan zaklatására, emberi méltóságának megsértésére.

(5) Tilos az olyan parancs kiadása, amely

a) a külön törvényben foglalt kivétellel a katona életét, egészségét vagy testi épségét közvetlenül vagy súlyosan veszélyeztetné,

b) bűncselekmény elkövetésére irányul,

c) a katona magáncélú igénybevételét valósítaná meg.

108. §

(1) A katona szolgálatteljesítése során köteles végrehajtani az előjáró parancsát, a felettes rendelkezését, kivéve, ha azzal bűncselekményt követne el.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt kivétellel a katona a jogszabálysértő parancs, rendelkezés végrehajtását nem tagadhatja meg. Ha azonban annak jogellenessége felismerhető számára, arra haladéktalanul köteles az előjáró figyelmét felhívni. Ha az előjáró a parancsát, a felettes a rendelkezését ennek ellenére fenntartja, azt kérelemre írásba kell foglalnia. A jogszabálysértő parancs, rendelkezés végrehajtásáért kizárólag az azt kiadó felel.

Az utasítás**109. §**

(1) Miniszteri utasításban (az állami irányítás egyéb jogi eszköze) kell meghatározni a miniszter irányítása és vezetése alá tartozó szervezetek tevékenységére vonatkozó szabályokat.

(2) A hivatali felettes egyedi utasítással érvényesíti az akaratát alárendeltjeivel szemben. Részükre a hatáskörébe tartozó és jogszabály által nem tiltott bármilyen utasítást kiadhat.

(3) Utasítás kiadása a 107. § (5) bekezdésében meghatározott esetekben tilos.

A belső rendelkezések**110. §**

(1) Szakutasításban kell meghatározni a Honvédség szakmai feladatai ellátásának alapvető szabályait, valamint a haditechnikai eszközök és anyagok üzemeltetésével, karbantartásával, javításával kapcsolatos szakmai-technikai szabályokat. Egy-egy szakterület alapvető szabályait meghatározó szakutasítás kiadására a Honvédelmi Minisztérium közigazgatási államtitkára, illetve a Honvéd Vezérkar főnöke, a részletes és a technikai szabályokat meghatározó szakutasítás

kiadására a Honvédelmi Minisztérium illetékes szakmai előljárója, szakmai felettese jogosult.

(2) Intézkedésben állapíthatók meg egyes rendszeresen ismétlődő tevékenységek végrehajtásának szakmai, technikai vagy eljárási szabályai, ideértve a katonai szervezetek működési rendjének és a személyi állomány mindennapi tevékenységének általános rendezést igénylő kérdéseit is annyiban, amennyiben azokat jogszabály nem rendezi. Intézkedés kiadására hatáskörének megfelelően a szolgálati előljáró, a hivatali felettes, valamint a szakmai előljáró, illetőleg a szakmai felettes jogosult. Az intézkedés kiadására jogosult akadályoztatása esetén – ha a jogosult eltérően nem rendelkezik – helyettese adhat ki intézkedést.

(3) A szakutasítás és az intézkedés nem lehet jogszabállyal vagy miniszteri utasítással ellentétes, nem érinthet jogalkotási tárgyat, és nem vezethet jogszabályban biztosított jogok és járandóságok gyakorlásának, illetve igénybevételének megnehezítésére.

(4) A Szolgálati Szabályzat alapján egységparancsnoki intézkedésben kell meghatározni az egység napirendjét és az ügyeleti, a készenléti, valamint az őrszolgálatra vonatkozó szabályokat.

A vezetés egyéb feltételei

111. §

(1) A Honvédség vezetésének technikai feltételeit a híradó, informatikai és rejtjelző rendszerek működtetése képezi. A híradást a Honvédség zártcélú hálózatán, a különcélú, továbbá a közcélú távközlő hálózatok szolgáltatásainak felhasználásával kell biztosítani.

(2) A Honvédség által használt híradó és informatikai eszközökön, rendszereken továbbításra vagy tárolásra kerülő minősített adatok, információk védelmét az információvédelmi szervezetek biztosítják.

112. §

(1) Minősített adatot tartalmazó küldeményt és külföldi minősítésű küldeményt külföldre és külföldről a katonai futárszolgálat diplomáciai vagy konzuli futárral azonos kiváltságot és mentességet élvező részlege is továbbíthat.

(2) A katonai futárszolgálat szerveit, részletes feladatait, felszerelését a honvédelmi miniszter rendeletben szabályozza.

A közzététel

113. §

(1) A honvédelmi miniszter normatív utasításait, a Honvédség szakirányítása és vezetése keretében kiadott normatív intézkedéseket, továbbá a szabályzatokat, szakutasításokat hatályba léptető rendelkezéseket, amelyek a személyi állomány egészét érintik, vagy meghatározott feltétel bekövetkezése esetén érinthetik – az állam- és szolgálati titkot tartalmazók kivételével – a Honvédelmi Minisztérium hivatalos lapjában közzé kell tenni.

(2) Ha az (1) bekezdés szerinti rendelkezést nem teszik közzé, annak számát és címét közölni kell a hivatalos lapban.

(3) A hivatalos lapban közzétett vagy a (2) bekezdés szerint közölt rendelkezés jogszabálysértés miatti megsemmisítése esetén a megsemmisítést is közölni kell a hivatalos lapban.

(4) A közzé nem tett rendelkezést az érintett katonai szervezetek vezetői részére meg kell küldeni, akik a rendelkezésben vagy jogszabályban előírt módon gondoskodnak annak az érintett körben való megismertetéséről, illetve oktatásáról.

(5) A hivatalos lapban a Honvéd Vezérkar főnökének intézkedése szerint a szövetséges fegyveres erők közös parancsnokságai által kiadott parancsok és intézkedések is közzétehetők.

X. fejezet

A HONVÉDSÉG KÉSZENLÉTI ÉS SZOLGÁLATI RENDSZERE

114. §

(1) A Honvédség rendeltetés szerinti feladatai végrehajtásához szükséges állapotának, hadiszervezetre való áttérésének és hadiállományra való feltöltésének, illetve a haditechnikai eszközök alkalmazhatósági szintjének szervezett és fokozatos elérését a készenléti rendszer biztosítja.

(2) A készenléti rendszer a Honvédség rendeltetés szerinti feladatai végrehajtása érdekében megkövetelt készenléti szint fenntartásának, fokozásának és az alkalmazási képességének elérését biztosító szervezeti, személyi, tárgyi és információs feltételeknek, valamint a szabályozott működési rendnek az összessége.

(3) A készenlét fenntartásának és fokozásának feltételeit békeidőszakban kell megteremteni.

(4) A Honvédség készenlétének fokozása a rendeltetés szerinti feladatra való képesség elérése érdekében, a veszélyeztetettséggel arányosan történik.

115. §

(1) A Honvédség irányítása és vezetése, a riasztás végrehajtása, a készenlét fokozásával kapcsolatos feladatok szervezett megkezdése, valamint a bekövetkezett vagy várhatóan bekövetkező eseményekre való rugalmas reagálás biztosítása érdekében szolgálati rendszer működik, amelynek a napi szolgálatteljesítés körén kívüli megvalósulása esetén az állomány tagja ellentételezésre jogosult.

(2) A szolgálati rendszer elemei:

a) ügyeleti szolgálat,

b) készenléti szolgálat:

ba) fegyveres készenléti szolgálat:

- NATO műveleti alárendeltségű légvédelmi készenléti szolgálat,
- nemzeti alárendeltségű légvédelmi készenléti szolgálat,
- szárazföldi fegyveres készenléti szolgálat,

bb) egyéb készenléti szolgálat,

c) őrszolgálat,

d) katonai rendészeti szolgálat,

e) futárszolgálat.

(3) A szolgálati rendszerrel kapcsolatos alapvető szabályokat a honvédelmi miniszter rendeletben állapítja meg.

XI. fejezet **AZ ŐRZÉS-VÉDELEM, A FEGYVER ÉS MÁΣ KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖK** **HASZNÁLATA**

Az őrzés-védelem

116. §

(1) A katonai szervezetek objektumait, létesítményeit, szállítmányait, javait fontosságuknak megfelelően őrizni, személyi állományát pedig védelmezni kell.

(2) Az őrzés katonai erővel, fegyveres biztonsági őrséggel, illetve őrzés-védelmi szolgáltatás igénybevételével, technikai rendszer telepítésével, őrkutyákkal, illetve ezek kombinált alkalmazásával biztosítható.

(3) A katonai őrzés a parancsnok parancsa alapján vezényelt, az őrségleírás szerint meghatározott létszámú és összetételű alegység fegyveres szolgálata.

(4) A katonai őrség őrzés-védelmi feladatának ellátásához biztosítani kell a szükséges állományt, fegyverzetet, technikai feltételeket, védőeszközöket, valamint a megfelelő szolgálati körülményeket.

(5) Az őrzés-védelmet szervezetszerű feladatként ellátó szakalegységeket, valamint az eseti intézkedéssel vezényelt őroket őrzés-védelmi feladataik ellátására fel kell készíteni. Ennek keretében biztosítani kell a szükséges ismeretek készsége szintű elsajátítását. Az őrzés-védelemre való felkészülést és a szolgálatteljesítést rendszeresen ellenőrizni kell.

A katonai szervezetek fegyverhasználat

117. §

(1) A katonai szervezetek harci feladataik végrehajtására rendszeresített fegyverzetüket a törvényben, a nemzetközi szerződésekben, valamint a jogszabályoknak megfelelő elöljárói parancsokban meghatározottak szerint használják.

(2) A katonai szervezetek a 70. §-ban meghatározott feladatok végrehajtására való felkészülés érdekében a harckiképzés során is használják, működtetik fegyverzetüket.

(3) Kötelékben a katona csak a kötelék parancsnokának parancsára használhatja fegyverét.

118. §

(1) A honvédelmi miniszter által kijelölt katonai szervezetek fegyveresen (fegyverhasználati joggal) teljesítik a nemzetközi szerződésben foglalt katonai kötelezettségeket. E műveletekre az e fejezetben foglalt rendelkezések a (2)–(4) bekezdésben foglalt eltérésekkel alkalmazandók.

(2) Ha az (1) bekezdés szerinti műveletet folytató többnemzetiségű katonai szervezet műveleti utasítása, harctevékenységi előírásokat tartalmazó dokumentuma és az ezek alapján kiadott parancsok szerint harctevékenységet kell végezni, a fegyverhasználat és más kényszerítő eszközök alkalmazása során ezen dokumentumoknak a hazai jogszabályokban nem szabályozott előírásait is érvényesíteni kell.

(3) Ha a műveletek jellege nem teszi lehetővé, hogy a katona az ellenséget egyedileg is megadásra szólítsa fel, és ellenállás esetén a fegyverhasználatot kilátásba helyezze, illetőleg, ha az arra irányuló figyelmeztetés nem járt eredménnyel, akkor a fegyverhasználatát az általa kezelt harceszköz használatára vonatkozó szabályzatok szerint, az ellenállás leküzdéséhez szükséges és arányos erőt alkalmazva, a nemzetközi hadijogban foglalt előírások és elvek figyelembevételével végezze.

(4) A fegyverhasználat kilátásba helyezését tartalmazó szóbeli és írásbeli figyelmeztetést, céljától függően (például ellenség megadásra felszólítása, őrzött objektum megvédése) lehetőleg az ellenség vagy a helyi lakosság nyelvén kell megtenni.

119. §

(1) A 117. § (1) bekezdése szerinti fegyverzet: a Honvédségnél rendszeresített valamennyi lőfegyver és minden olyan egyéb harceszköz – tekintet nélkül műszaki jellemzőire és alkalmazási módjára –, amely alkalmas a szemben álló erők és eszközök leküzdésére.

(2) A Honvédség szervezetei – a cél eléréséhez feltétlenül szükséges és arányos mértékben – törvényben meghatározott feltételek szerint más kényszerítő eszközt is alkalmazhatnak.

A katona fegyverhasználat

120. §

(1) A lőfegyverhasználat a legsúlyosabb kényszerítő eszköz alkalmazása, amelynek során a fegyveres szolgálatot teljesítő katona – saját elhatározásából vagy parancsra – szándékosan személyre irányított (célzott) lövést ad le.

(2) Fegyveren az (1) bekezdés alkalmazásában a Honvédségnél rendszeresített egyéni lőfegyvert kell érteni. A lőfegyver használhatatlanná válása vagy hiánya esetén fegyvernek kell tekinteni a testi sérülés okozására vagy az élet kioltására alkalmas bármely más eszközt is.

121. §

(1) A fegyveres szolgálatot teljesítő katona – amennyiben más kényszerítő eszközt nem alkalmazhat, vagy az nem vezetett eredményre, és a szolgálati feladatának teljesítéséhez feltétlenül szükséges – a jogos védelem és a végszükség esetén kívül is jogosult és köteles fegyvert használni.

(2) Az (1) bekezdés alapján fegyverhasználatra sor kerülhet:

a) őr-, ügyeleti, futár- vagy más fegyveres szolgálat ellátása során a maga vagy társa, az őrzött (védett) személyek, létesítmények vagy tárgyak biztonságát

veszélyeztető, bárki részéről elkövetett támadás vagy az őrzött objektumba, lezárt területre történő jogellenes behatolás megakadályozására,

b) fogoly őrzésére (kísérésére) irányuló szolgálatban, ha a fogvatartott vagy bárki az őrt megtámadja,

c) katonai rendészeti szolgálatban a katona vagy polgári személy részéről a katonai rendészt ért támadás elhárítására, illetőleg a jogszerű intézkedéssel szembeni tetteles ellenállás leküzdésére.

122. §

A támadás az a tevékenység, amely a támadó részéről közvetlenül:

a) a fegyveres szolgálatot teljesítő katona élete vagy testi épsége ellen irányul, vagy a katonát a szolgálata ellátására képtelen állapotba helyezi, vagy ilyen cselekményt megkísérel, veszélyezteti az őrzött (védett) személyek, létesítmények vagy tárgyak biztonságát, vagy az őrzött objektumba, lezárt (védett és biztosított) területre való jogellenes behatolásra, illetve

b) a fogoly kiszabadítására, az őrhely, az őrzött objektum, illetőleg tárgyak megrongálására, használhatatlanná tételére, megszerzésére és birtoklására vagy megsemmisítésére irányul.

123. §

(1) Katonával szemben lőfegyver használható – ha más intézkedésre, kényszerítő eszköz alkalmazására nincs mód vagy az eredménytelen volt – a 121. §-ban meghatározottakon túl:

a) lőfegyver, robbanóanyag (robbantó szerkezet) vagy azt magában foglaló haditechnikai eszköz, illetőleg az élet kioltására vagy élő erő harcképtelenné tételére rendszeresített más anyag erőszakos megszerzésére irányuló cselekmény megakadályozására,

b) élet, a testi épség elleni bűncselekmény lőfegyverrel, robbanóanyaggal (robbantó szerkezettel) való elkövetésének megakadályozására,

c) szándékos emberölés elkövetésének megakadályozására vagy megszakítására,

d) közveszélyokozás, terrorcselekmény elkövetésének megakadályozására vagy megszakítására,

e) a fegyver és az élet kioltására alkalmas más eszköz letételére irányuló felszólítás eredménytelensége esetén, ha a magatartás annak ember elleni közvetlen felhasználására utal.

(2) Az (1) bekezdés *b)–e)* pontjában meghatározott esetekben, továbbá, ha a lőfegyvert tömegben levő katonával szemben kell alkalmazni, a katona köteles a rendőrség segítségét kérni, kivéve, ha az eset összes körülményei folytán erre már nincs idő, és a késedelem az intézkedés eredményességét, a katona vagy más személy életét, testi épségét veszélyezteti.

A fegyverhasználat módja és tilalma

124. §

(1) A fegyverhasználatot meg kell előznie:

a) felszólításnak valamely cselekvésre vagy a kifogásolt jogellenes magatartás abbahagyására,

b) más (katona, rendőr vagy polgári) személy segítségül hívásának,

c) lehetőség esetén más kényszerítő eszköz alkalmazásának,

d) figyelmeztetésnek, hogy fegyverhasználat következik és

e) figyelmeztető lövésnek.

(2) A fegyverhasználatot megelőző intézkedések részben vagy teljesen mellőzhetők, ha az eset összes körülményei folytán azokra már nincs idő, és a késedelem az intézkedés eredményességét, az intézkedő katona vagy más személy életét, testi épségét közvetlenül veszélyezteti.

(3) Fegyverhasználat során kerülni kell az élet kioltását.

(4) Tilos fegyvert használni:

a) ha annak indoka már megszűnt,

b) megtorlásként,

c) ha a támadás elhárítása tárgyira vagy állatra leadott lövéssel is elérhető,

d) ha olyan személy életét vagy testi épségét veszélyezteti, akivel szemben a fegyverhasználat feltételei nem állnak fenn,

e) magatehetetlen személlyel, terhes nővel és gyermekkorúval szemben, ha e körülményekről az intézkedőnek tudomása van, azok számára nyilvánvalóan felismerhetők,

f) jogellenesen összegyűlt, illetőleg fegyvertelenül jogellenes magatartást tanúsító tömeg, katonai csoportosulás széteszlatására,

g) a Honvédség feladatairól szóló 70. §-ban foglalt olyan esetben, amikor a feladatait fegyverhasználati jog nélkül hajtja végre.

(5) Tömegben, katonai csoportosulásban levő katona ellen fegyver használata kizárólag akkor jogszerű, ha vele szemben a fegyverhasználat feltételei fennállnak. A fegyverhasználatnak az egyes katona ellen kell irányulnia.

(6) A tömegben, katonai csoportosulásban levő katonával szembeni fegyverhasználatot – a következő sorrendben – meg kell előznie:

a) a tömeg vagy katonai csoportosulás széteszlatására, illetőleg a jogellenes magatartás megszüntetésére irányuló felhívásnak,

b) a tömeg vagy katonai csoportosulás széteszlatására irányuló egyéb kényszerítő eszköz alkalmazásának, valamint

c) az (1) bekezdés *d)* és *e)* pontjában foglaltaknak.

Az egyéb kényszerítő eszközök alkalmazása

125. §

(1) Katonával szemben az ör-, ügyeleti, rendészeti és fogolykísérő szolgálatot teljesítő katona, továbbá a szolgálati előljáró, illetve parancsára alárendeltje egyéb kényszerítő eszközt is alkalmazhat.

(2) Polgári személlyel szemben egyéb kényszerítő eszközt az ór-, ügyeleti, rendészeti és fogolykísérő szolgálatot teljesítő katona abban az esetben alkalmazhat, ha az őt megtámadja vagy szolgálati feladata teljesítésében egyéb módon akadályozza.

(3) Ha a rendszeresített kényszerítő eszköz nem áll rendelkezésre vagy használatára nincs lehetőség, más eszköz is igénybe vehető, amennyiben a helyettesített eszköz alkalmazásának a feltételei fennállnak, és az alkalmas az intézkedéssel elérni kívánt cél megvalósítására.

(4) Nincs helye kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, vagy az intézkedés eredményessége e nélkül is biztosítható.

(5) E törvény alkalmazásában – súlyosságuk sorrendjében – a lőfegyveren kívül kényszerítő eszközök a következők:

- a) testi kényszer,
- b) könnygázsóró készülék (spray),
- c) gumibot,
- d) bilincs,
- e) szolgálati kutya.

A testi kényszer

126. §

A katona testi erővel a támadás elhárítására, valamely cselekvés kikényszerítésére vagy abbahagyására, valamint a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülés megtörésére testi kényszert (megfogás, lefogás, ellökés, elvezetés, önvédelmi fogás) alkalmazhat.

A könnygázsóró készülék, gumibot, bilincs használata

127. §

(1) Ha a testi kényszer a célját nem érte el vagy alkalmazására nincs lehetőség, a cél elérésére könnygázsóró készülék vagy gumibot használható.

(2) Bilincs alkalmazható a személyi szabadságában korlátozott vagy korlátozni szükséges katona (polgári személy)

- a) támadásának vagy
- b) ellenszegülésének megtörésére, valamint
- c) szökésének, engedély nélküli eltávozásának (megkísérlésének) vagy
- d) önkárosításának megakadályozására.

A szolgálati kutya alkalmazása

128. §

(1) A katona szájkosárral ellátott szolgálati kutyát – pórázon vagy anélkül – kényszerítő eszközként akkor alkalmazhat, ha a testi kényszer alkalmazásának feltételei fennállnak.

(2) A katona szájkosár nélküli szolgálati kutyát pórázon vezetve alkalmazhat, ha intézkedésével szembeni tevőleges ellenállás leküzdéséhez szükséges.

(3) A katona szájkosár és póráz nélküli szolgálati kutyát alkalmazhat

- a) súlyos sérüléssel fenyegető támadás elhárítására,

b) személye ellen intézett támadás vagy az életét, testi épségét közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására,

c) az őrzött objektumok megtámadásának elhárítására, illetőleg illetéktelen behatolás megakadályozására.

A segítségnyújtás

129. §

A fegyver és egyéb kényszerítő eszköz alkalmazása során megsérült személy részére, a szolgálat megszakítása nélkül, szükség esetén mások segítségül hívásával, segítséget kell nyújtani, és gondoskodni kell arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló személy erről értesüljön.

A fegyver és más kényszerítő eszközök alkalmazásának

kivizsgálása és jelentése

130. §

(1) A kényszerítő eszköz alkalmazását a szolgálati előjárónak haladéktalanul jelenteni kell, aki a kényszerítő eszköz alkalmazásának a jogszerűségét köteles megvizsgálni, majd álláspontjáról a kényszerítő eszköz alkalmazásától számított nyolc napon belül értesíti azt, akivel szemben a kényszerítő eszközt alkalmazták. Ha a kényszerítő eszközt utasításra alkalmazták, annak jogszerűségéről a Honvéd Vezérkar főnöke foglal állást.

(2) A kényszerítő eszköz jogszerűtlennek minősített használatáról a katonai ügyészt nyolc napon belül, ha pedig a kényszerítő eszköz használata testi sérülést vagy halált okozott, haladéktalanul értesíteni kell.

(3) Az intézkedést elszenvedett személynek – függetlenül a használat jogszerűségéről való állásfoglalásról – joga van az intézkedéssel kapcsolatban feljelentést, keresetet, bejelentést vagy panaszt tenni az illetékes hatóságnál vagy szervnél.

A légiereőre vonatkozó különös fegyverhasználati szabályok

131. §

(1) A Magyar Köztársaság légterének oltalmazásában részt vevő szövetségi és nemzeti légvédelmi készenléti erők feladatköre a légteret megsértő (jogosulatlanul igénybe vevő), az azonosítatlan, ismeretlen szándékkal repülést végző vagy ott ellenséges tevékenységet folytató, illetőleg repülési szabályt sértő, továbbá a bajbajutott légi járművekre terjed ki.

(2) A szövetség által meghatározott NATO felelősségi körzet légterének oltalmazásában részt vevő, NATO műveleti alárendeltségű légvédelmi készenléti erők a stratégiai parancsnok alárendeltségében, a NATO regionális illetékes parancsnokának irányítása alatt teljesítik szolgálatukat.

132. §

(1) A Magyar Köztársaság légterének oltalmazásában részt vevő nemzeti és szövetséges légvédelmi készenléti erők fegyvereivel figyelmeztető vagy megsemmisítő tűz nyitható az ország légterében tartózkodó légi járműre, ha az

a) fedélzeti fegyverzetét alkalmazza, vagy

b) más módon (más fegyverrel vagy eszközzel) az élet- és vagyónbiztonságot veszélyeztető súlyos, erőszakos cselekményt követ el, illetve katasztrófát idéz elő, vagy

c) egyértelműen arra lehet következtetni, hogy az *a)* vagy a *b)* pont szerinti cselekmény elkövetésére törekszik, és a légvédelmi készenléti erők felszólításának szándékosan nem tesz eleget.

(2) Az (1) bekezdés *c)* pontja szerinti esetben a felszólítás, illetve a figyelmeztető tűz mellőzhető, ha az eset összes körülményei folytán arra már nincs idő, és a késedelem az élet- és vagyónbiztonság sérelmével járna.

(3) A NATO műveleti alárendeltségében levő magyar vagy a szövetség más tagállama légvédelmi készenléti erői figyelmeztető vagy megsemmisítő tüze kiváltására vonatkozó parancs (a fegyver alkalmazása előtt) csak a Magyar Honvédség Légierő Parancsnokság (a továbbiakban: MH LEP) ügyeletes tábornokának megerősítésével adható ki.

(4) A nemzeti alárendeltségű légvédelmi készenléti szolgálatot ellátó erők figyelmeztető vagy megsemmisítő tüze kiváltására vonatkozó parancsot az MH LEP ügyeletes tábornoka adhat.

(5) Az elfogást végrehajtó repülőgép vezetője az ellene irányuló közvetlen támadás elhárítása érdekében – azonnali jelentési kötelezettség mellett – saját elhatározása alapján tüzet nyithat.

(6) Az (1)–(5) bekezdés szerinti eseményekről haladéktalanul jelentést kell tenni a honvédelmi miniszternek, aki tájékoztatja a miniszterelnököt. Az eseményről és a megtett intézkedésekről a kormány az Országgyűlést és a köztársasági elnököt haladéktalanul tájékoztatja.

XII. fejezet
A HONVÉDSÉG EGYÜTTMŰKÖDÉSE ÉS
TÁRSADALMI KAPCSOLATAI

A katonai szervezetek közötti együttműködés

133. §

(1) A mellérendeltségi viszonyban levő katonai szervezetek együttműködnek. A mellérendelt katonai szervezetek együttműködését egyes konkrét esetekben a közös előjáró parancsnok határozza meg.

(2) Az együttműködést közös helyőrségi (laktanyai) elhelyezés esetén a helyőrség (laktanya, objektum) parancsnoka biztosítja.

134. §

A katonai szervezetek a Honvédségnél működő érdek-képviselési, valamint társadalmi szervezetekkel is együttműködnek.

A külső kapcsolatok**135. §**

(1) A Honvédség szervezetei az állami, társadalmi és politikai szervezetekkel szabályozott módon tartanak kapcsolatot.

(2) A lakosságot érintő katonai feladatokról, a jelentősebb csapatmozgásokról, az adott településre kiható szervezeti változásokról és a lakosság nyugalmát befolyásoló rendezvényekről a katonai szervezetek parancsnokai (a helyőrségparancsnokok) kötelesek tájékoztatni a helyi védelmi bizottságot, valamint a helyi önkormányzatot.

136. §

(1) A Honvédség a feladatainak végrehajtása során más államok hadseregeivel, illetve nemzetközi szervezetek keretében létrehozott többnemzetiségű katonai szervezetekkel (a továbbiakban együtt: külföldi fegyveres erő) két- vagy többoldalú kapcsolatot tart.

(2) Nemzetközi kapcsolat a Honvédség vagy a külföldi fegyveres erő kezdeményezése alapján nemzetközi szerződéssel létesíthető.

(3) A Honvédség nemzetközi kapcsolatban állhat külföldi fegyveres erőkkel, külföldi állami, valamint nemzetközi szervezetekkel többoldalú nemzetközi megállapodás szerint is.

137. §

(1) A Honvédség – az Alkotmány rendelkezéseinek keretein belül – részt vesz az Egyesült Nemzetek Szervezete, az Európai Unió, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet és a NATO keretében szervezett, továbbá nemzetközi szerződés alapján más katonai műveletekben.

(2) Az (1) bekezdés szerinti katonai művelet keretébe tartozik:

a) a Honvédség katonai szervezetei meghatározott feladatainak külföldön történő végrehajtása,

b) a külföldi fegyveres erővel közös feladat külföldön vagy a Magyar Köztársaság területén történő végrehajtása,

c) a Magyar Köztársaság területén tartózkodó külföldi fegyveres erő saját feladatai végrehajtásának segítése.

138. §

(1) A nemzetközi együttműködés a következőkre terjed ki:

a) diplomáciai és nemzetközi szervezetben, illetve nemzetközi katonai parancsnokságon a Honvédség képviselése,

- b) együttműködés vegyes bizottságokban és más közös szakmai szervezetekben,
- c) békefenntartói, katonai megfigyelői, összekötő és szakértői feladatok végzése,
- d) humanitárius és katasztrófaelhárító műveletekben való részvétel,
- e) kiképzés, felkészítés (saját, közös),
- f) gyakorlat, [békepartnerségi, törzsvezetési gyakorlat, hadijáték stb. (saját, közös)],
- g) katonai létesítmények katonai célú igénybevétele, rendelkezésre bocsátása,
- h) légtér igénybevétele, ellenőrzése, rendelkezésre bocsátása,
- i) katonai szállítmányok őrzése, kísérése, határátlépésének elősegítése, átadása, átvétele,
- j) oktatásban, képzésben, tudományos munkában, haditechnikai fejlesztésben való részvétel, közreműködés,
- k) látogatás, tapasztalatcsere, konzultáció, bemutatók,
- l) hagyományőrzés,
- m) kegyeleti tevékenység, hadisírgondozás,
- n) nemzetközi szerződés alapján meghatározott egyéb feladatok.

(2) A Honvédség közreműködik a külföldi fegyveres erőknek a Magyar Köztársaság területén az (1) bekezdés szerinti feladatai végrehajtásához szükséges feltételek biztosításában.

(3) A Honvédség és a külföldi fegyveres erők együttműködését nemzetközi egyezmények szabályozzák.

139. §

(1) A Honvédség békeidejű eseti vagy időszakonként ismétlődő nemzetközi tevékenységének szervezése és végrehajtása a honvédelmi miniszter által jóváhagyott éves terv alapján történik.

(2) A nemzetközi kapcsolatoknak a Honvédség részéről való fenntartása, a kapcsolattartásból adódó feladatok végrehajtásának szervezése a kapcsolat tárgya szerinti illetékes minisztériumi, illetve honvédségi szervek vezetőinek hatáskörébe tartozik.

(3) A nemzetközi szerződésekből eredő katonai kötelezettségeket a Honvédség a nemzetközi szerződésekben megjelölt irányító szervek, illetve a (2) bekezdés szerinti vezetők által meghatározottak szerint teljesíti.

XIII. fejezet

A JELKÉPEK, HAGYOMÁNYÁPOLÁS ÉS KATONAI RENDEZVÉNYEK

A katonai jelképek és jelzések

140. §

(1) Katonai jelképek: a csapatzászló, a zászlószalag, a hadilobogó, az árbocszalag, a történelmi zászlósr és a felségjel.

(2) A személyi állomány, a csapatok és a járművek megkülönböztetésére jelzéseket kell alkalmazni. Ezek: a katonai egyenruha, a katonai rendfokozati jelzés, a csapatkarjelzés, a Honvédség meghatározott közúti, légi és vízi járműveinek jelzései.

141. §

(1) A csapatzászlót a köztársasági elnök az egységek és ezek előjáró parancsnokságai, illetve vezető szervei részére okirattal adományozza. Átadása nemzeti, állami vagy katonai ünnepen ünnepélyes keretek között történik.

(2) Az adományozó a csapatzászlóra az átadás alkalmával zászlószalagot köt. A csapatzászlóra elismerésként ünnepélyes alkalmakkor a honvédelmi miniszter vagy nevében a Honvéd Vezérkar főnöke zászlószalagot köthet.

142. §

(1) A Honvédség hadihajói az állami felségjog jelzésére hadilobogót használnak.

(2) A hadihajók árbocjelvénye: az árbocszalag, a rangidős parancsnoki lengő és a miniszteri lengő.

143. §

A történelmi zászlósr a magyar történelem kiemelkedő hadieseményeinek, valamint állandó hadseregeinek zászlóiból áll. A történelmi zászlósr nemzeti ünnepek állami rendezvényein, illetve kiemelkedő katonai rendezvényen katonai tiszteletadással vonultatható fel.

144. §

A Honvédség szárazföldi, légi és vízi járművei (katonai járművek) – a hadviselés szabályaira vonatkozó nemzetközi egyezményeknek megfelelően – a nemzeti hovatartozásuk jelzésére messziről felismerhető jelvényt (felségjel) viselnek.

145. §

(1) A tényleges állomány tagjai szolgálati beosztásukhoz és feladataik végrehajtásához, az öltözködésre vonatkozó szabályoknak megfelelően, a Honvédségnél rendszeresített egyenruhát viselnek. A tartalékosok és a nyugállományúak egyenruha-viselését külön rendelkezés állapítja meg.

(2) A Honvédség tényleges állományú tagjának rendfokozatát az egyenruhán elhelyezett rendfokozati jelzések fejezik ki.

(3) A csapatkarjelzés a Honvédség tényleges állományú tagja karjelzés szerinti katonai szervezethez való tartozásának megkülönböztető jele. Viselésére a csapatoknál és a katonai oktatási intézményeknél, illetve ezek parancsnokságainál, felső szintű vezető szerveinél kerülhet sor.

A hagyományápolás

146. §

(1) A katonai hagyományápolás keretébe tartozik különösen a katonai szervezetek névadása, a csapattörténeti emlékek gyűjtése és a katonasírok gondozása.

(2) A történelmi, helyőrségi hagyományok, események, a névadó emlékek megörökítése céljából a csapatok és a katonai oktatási intézmények elnevezhetők a magyar történelem kiemelkedő személyiségeiről, településekről, táj- vagy földrajzi egységről vagy jogelődként vállalt katonai szervezetről.

(3) A felkutatott, összegyűjtött és feldolgozott fegyvernemi, csapat- (intézmény-)történeti emlékek megóvására és közreadására a csapatok csapattörténeti, illetőleg fegyvernemi szakgyűjteményt létesíthetnek.

(4) A Honvédség gondoskodik a nemzetközi megállapodásban vagy jogszabályban meghatározott hadisírok, katonai és hősi emlékművek fenntartásával kapcsolatos feladatok végrehajtásáról és a kegyeleti tevékenységről.

Katonai megemlékezések, rendezvények

147. §

(1) A katonai rendezvény meghatározott célból és alkalomból a katonai szervezeten belül vagy azon kívül tartott összejövétel, esemény.

(2) A katonai szervezeten kívüli katonai rendezvényre rendszerint állami, nemzeti és katonai ünnep vagy kiemelkedő más esemény alkalmából kerül sor. Ilyenek: a Magyar Köztársaság zászlajának fel- és levonása, félárbocra eresztése, a díszszemle, a tisztavatás, a légibemutató, víziparádé, technikai bemutató, a koszorúzás, emlékműavatás, valamint az állami vezetők fogadása és a katonai gyászszerartás.

(3) A katonai szervezeten belüli rendezvények ünnepek, illetve a katonai szervezet életének kiemelkedő eseményei alkalmából tarthatók.

HARMADIK RÉSZ RENDKÍVÜLI INTÉZKEDÉSEK

XIV. fejezet

MEGELŐZŐ VÉDELMI HELYZET, RENDKÍVÜLI ÁLLAPOT, SZÜKSÉGÁLLAPOT, AZ ALKOTMÁNY 19/E. §-A SZERINTI ESET ÉS VESZÉLYHELYZET IDEJÉN ALKALMAZHATÓ SZABÁLYOK

Általános rendelkezések

148. §

A megelőző védelmi helyzet, rendkívüli állapot, szükségállapot, az Alkotmány 19/E. §-a szerinti eset, valamint veszélyhelyzet idején alkalmazható szabályokat, a bevezethető rendkívüli intézkedéseket ez a fejezet állapítja meg.

149. §

(1) A Honvédelmi Tanács rendkívüli állapot idején a 153–201. §-ban meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezetheti be.

(2) A köztársasági elnök szükségállapot idején a 153–159., 161–186., 191–195., 197–201. §-ban, valamint más törvényekben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezetheti be.

(3) A kormány

a) megelőző védelmi helyzetben, az Alkotmány 19/E. §-ának (1) bekezdésében meghatározott esetben és veszélyhelyzetben a 153–156., 158–160., 165–170., 172–173., 186., 195., 196–201. §-ban meghatározott rendkívüli intézkedéseket,

b) a megelőző védelmi helyzet kihirdetését megelőzően, annak kezdeményezését követően, az állampolgárok alapvető jogainak lényeges tartalmát nem érintve a 201. §-ban meghatározott intézkedéseket vezetheti be.

150. §

(1) Ahol a 152–198. § rendeletet említ, azon rendkívüli állapot idején a Honvédelmi Tanács rendeletét, szükségállapot idején a köztársasági elnök rendeleti úton bevezetett rendkívüli intézkedését, megelőző védelmi helyzetben, az Alkotmány 19/E. §-ának (1) bekezdésében meghatározott esetben, illetve veszélyhelyzetben a kormány rendeletét kell érteni. Ezekkel ellentétes jogszabály nem alkalmazható.

(2) A rendkívüli állapot idején a Honvédelmi Tanács által kiadott rendeletek, szükségállapot idején a köztársasági elnök által bevezetett rendkívüli intézkedések, megelőző védelmi helyzet idején, az Alkotmány 19/E. §-ának (1) bekezdésében meghatározott esetben, illetve veszélyhelyzetben a kormány által bevezetett rendkívüli intézkedések végrehajtásának területi követelményeit és feladatait illetékességi területén a megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester rendeletben állapítja meg.

151. §

A megelőző védelmi helyzet, rendkívüli állapot vagy szükségállapot idején, az Alkotmány 19/E. §-ának (1) bekezdésében meghatározott esetben, illetve veszélyhelyzetben bevezetett egyedi rendkívüli intézkedéssel ellentétes jogszabály nem alkalmazható.

152. §

(1) Felhatalmazást kap a kormány, hogy a jogalkotás rendjére előírt szabályok megfelelő alkalmazásával, kihirdetésre alkalmas állapotba előkészítse a Honvédelmi Tanács, illetve a köztársasági elnök rendeletének tervezeteit.

(2) A tervezeteket a döntésre jogosult, illetve a végrehajtásért felelős személyek (szervek) részére meg kell küldeni.

**A honvédelmi igazgatás körében alkalmazható
rendkívüli intézkedések
153. §**

A Honvédség tényleges katonai és a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyára vonatkozó szabályok rendeletben – a békeidőszakban irányadó szabályoktól eltérően – állapíthatók meg (rendkívüli szolgálat).

154. §

(1) Rendelet alapján:

- a) szünetel a Honvédség hivatásos állományába történő felvétel,
- b) a hivatásos állomány tagjai a szolgálati viszonyukról nem mondhatnak le,
- c) a katonai szolgálatra behívottak a szükséges ideig a szolgálatban visszatartandók,
- d) a rendkívüli szolgálati idő kezdete és vége a megelőző védelmi helyzethez, rendkívüli állapothoz vagy szükségállapothoz igazodóan szabályozható,
- e) a rendfokozatba történő előléptetésre külön szabályok állapíthatók meg,
- f) a beosztásba történő kinevezés és felmentés, az áthelyezés, a vezénylés, a kirendelés, az ellátás, a szabadság és a fegyelmi felelősség, továbbá a rendkívüli szolgálat egyéb szabályai a hatályos szabályoktól eltérően is megállapíthatók,
- g) a rendkívüli szolgálati kötelezettségüket teljesítők érdekvédelmének szabályait a megbecsülés, az anyagi támogatás, valamint érdekeik elismerése és védelme érdekében kell megállapítani.

(2) A Honvédség és a rendvédelmi szervek tagjainak a rendkívüli szolgálat alatt szerzett jogosultsága és kedvezménye a megelőző védelmi helyzet, rendkívüli állapot vagy a szükségállapot megszűnését követően is érvényesíthető.

155. §

Jogszabály a megelőző védelmi helyzet, rendkívüli állapot vagy a szükségállapot idejére a felsőoktatásra vonatkozó törvényektől eltérő szabályokat állapíthat meg.

156. §

(1) A rendkívüli szolgálatot teljesítők érdekvédelmére az általánosnál kedvezőbb szabályokat rendelet állapíthat meg.

(2) A törvény érdekvédelmi szabályai kiterjeszthetők az egyéb honvédelmi kötelezettséget teljesítőkre is.

(3) Rendelet alapján:

a) a rendkívüli szolgálatot teljesítők illetménye a szolgálat sajátosságaira tekintettel a békeidőszak szabályaitól eltérően állapítható meg, az illetmény egy részét pedig a hozzátartozónak kell folyósítani, vagy letétként kell kezelni,

b) a rendkívüli szolgálatot teljesítők ellátatlan hozzátartozóit családi segélyben kell részesíteni,

- c)* a rendkívüli szolgálatból sebesülés, baleset vagy megbetegedés miatt leszereltek hozzátartozóit a betegség időtartamára családi segély illeti meg,
- d)* további érdekvédelmi szabályok állapíthatók meg.

157. §

A Honvédség és a rendvédelmi szervek tagjai részére a rendkívüli szolgálat teljesítéséért és a szolgálatuk során szerzett érdemeik elismerésül rendeletben érdemrendek, érdemérmek és emlékérmek alapíthatók.

158. §

(1) Rendelet a Honvédség és a rendvédelmi szervek tagjainak a testülettel szemben fennálló anyagi felelősségéről szóló jogszabályoktól eltérően a rendkívüli szolgálatot teljesítőkre nézve kedvezőbb felelősségi és egyszerűsített káreljárási szabályokat állapíthat meg.

(2) Rendelet alapján:

- a)* kártérítési kötelezettséget megállapítani csak a rendkívüli szolgálatot teljesítő által szándékosan vagy bűncselekménnyel okozott kár miatt lehet,
- b)* az *a)* ponton kívüli kár esetén csak a károkozóval és a károkozás tényállásával kapcsolatos adatokat kell jegyzőkönyvbe foglalni,
- c)* a káreljárás során elháríthatatlan külső oknak kell tekinteni az ellenség tevékenysége folytán bekövetkezett kárt és hiányt,
- d)* a rendkívüli szolgálat idején kártérítés nem hajtható végre.

A közigazgatásra, közrendre és közbiztonságra vonatkozó rendkívüli intézkedések

159. §

(1) A polgármester és a jegyző hatáskörébe tartozó államigazgatási feladatot rendelet is megállapíthat.

(2) A települési önkormányzat képviselő-testületének, illetőleg a fővárosi, megyei közgyűlésnek a feladat- és hatáskörét – a helyi önkormányzatokról szóló törvény 10. §-a (1) bekezdésének *k)* pontjában foglaltak kivételével – a polgármester gyakorolja.

(3) A polgármester és a jegyző a honvédelmi igazgatási, valamint a rendkívüli intézkedésekből adódó feladatait a megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester utasításai szerint látja el.

160. §

A közigazgatási eljárásra vonatkozó törvény rendelkezései közül rendelettel módosítható:

- a)* a bírósági felülvizsgálat alá nem tartozó eljárások köre,
- b)* a hatáskör és illetékesség megállapítása,
- c)* az eljáró közigazgatási szerv kijelölésének rendje,
- d)* a megkeresés szabálya,

- e) az elintézési és egyéb határidő,
- f) a képviselet rendje,
- g) az elővezetés szabálya,
- h) az eljárás felfüggesztése,
- i) a jogorvoslat rendje,
- j) a végrehajtás szabálya.

161. §

(1) A honvédelmi szabálysértések miatt rendeletben elzárás büntetés is megállapítható.

(2) Rendeletben más szabálysértési jogszabályok is módosíthatók.

162. §

(1) Az újságíró, a tudósító és a sajtóterméket előállító (a továbbiakban: tudósító) csak az arra feljogosított szervek, hivatalos szóvivő, a Magyar Rádió, a Magyar Televízió, Duna Televízió és a Magyar Távírat Iroda által közölt adatokat használhatja fel tudósításához.

(2) A tudósító csak olyan tájékoztatón vagy hivatalos rendezvényen vehet részt, amelyre a rendező szervtől meghívást kapott.

163. §

(1) Elrendelhető a sajtótermékek és a tömegtájékoztatást szolgáló más közlemények előzetes ellenőrzése és a megjelenésük közzétételi engedélyhez kötése.

(2) A közzétételi engedélyt a sajtóterméket ellenőrző katonai szerv (katonai cenzúra) adja ki.

164. §

A nyomdák és más sokszorosításra alkalmas eszközök üzemeltetői szigorított biztonsági rendszabályok bevezetésére és megtartására kötelezhetők.

165. §

(1) A közúti, vasúti, vízi és légi járművek forgalma a nap meghatározott tartamára, illetőleg meghatározott területére (útvonalra) korlátozható, illetve az ország egész területén vagy meghatározott részén ideiglenesen megtiltható.

(2) A megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester a védelmi és a lakossági ellátási érdekekre tekintettel – a belügyminiszter, a honvédelmi miniszter, az illetékes ágazati miniszter hozzájárulásával – az (1) bekezdés alapján megállapított korlátozástól, illetőleg tilalomtól eltérően rendelkezhet.

166. §

(1) Korlátozni lehet a lakosság utcán vagy más nyilvános helyen való tartózkodását (kijárási tilalom).

(2) A kijárási tilalmat és időtartamát a rádió, a televízió, a sajtó és hirdetmény útján, valamint a helyben szokásos módon a lakosság tudomására kell hozni.

167. §

(1) Közterületen tartandó rendezvényt, nyilvános gyűlést csak előzetes engedély alapján lehet tartani.

(2) A nyilvános rendezvény tartására vonatkozó engedély kiadása az illetékes rendőrfőkapitány hatáskörébe tartozik.

(3) A rendőrfőkapitány a nyilvános rendezvény engedélyezése iránti kérelmet a védelmi érdekek sérelme esetén a tény közlését meghaladó egyéb indokolás nélkül elutasíthatja.

168. §

(1) Elrendelhető, hogy az ország meghatározott területét a lakosságnak a szükséges időtartamra el kell hagynia (kitelepítés), egyben kijelölhető a lakosság új tartózkodási helye.

(2) A lakosság elszállításáról a polgármester gondoskodik.

169. §

Elrendelhető,

a) az ország meghatározott területén való tartózkodás korlátozása, illetve engedélyhez kötése,

b) hogy az ország meghatározott területére utazni, azon átutazni vagy onnan kiutazni csak engedéllyel szabad.

170. §

(1) Korlátozható, illetve megtiltható

a) a magyar állampolgárok külföldre utazása,

b) a külföldiek beutazása.

(2) Elrendelhető az ország területén élő nem magyar állampolgárok jelentkezési kötelezettsége, a tartózkodásukra vonatkozóan pedig külön szabályok vezethetők be.

171. §

(1) A nem honvédelmi célt szolgáló robbanóanyagok gyártása, forgalomba hozatala, vásárlása, szállítása, tárolása korlátozható, illetve engedélyhez köthető.

(2) Az ország egész területén vagy bármely részén

- a) megtiltható a vadászat, valamint a vadász- és sportlövő fegyverek tartása, cseréje, fegyver és lőszer árusítása, vadászati és sportcélra történő behozatala, valamint a nem katonai célú lőterek használata,
- b) elrendelhető a polgári felhasználású lőfegyverek beszolgáltatása, összegyűjtése és biztonságba helyezése.

172. §

- (1) Elrendelhető a folyamatos polgári védelmi szolgálat ellátása.
- (2) Rendeletben állapíthatók meg a támadófegyverek hatása elleni védekezés szabályai. Ennek keretében meghatározhatók:
 - a) a felkészítésre, a lakosság riasztására, az óvóhelyekre és az épületekre vonatkozó szabályok,
 - b) a vasúti, közúti, vízi és légi járművek fényeinek, illetve a forgalmuk irányítására szolgáló fényforrások elsötétítésére vonatkozó követelmények,
 - c) a lakosság magatartására vonatkozó szabályok.

173. §

- (1) A veszélyeztetett területekről – a megelőző polgári védelmi intézkedés keretében – a honvédelmi, nemzetgazdasági és más szempontból fontos vagyontárgyak elszállítását biztonságba helyezésük végett el lehet rendelni (kiürítés).
- (2) A visszamaradó lakosság és a tovább termelő üzemek szükségleteinek kielégítésére biztosítani kell a megfelelő visszamaradó készletet (állatállományt), egészségügyi anyagokat és termelési készleteket. A visszamaradó készletek nagyságát a megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester intézkedésének megfelelően a polgármester határozza meg.
- (3) A vagyontárgyak elszállítását:
 - a) polgári védelmi indokból a belügyminiszter,
 - b) egyéb fontos okból az illetékes ágazati miniszter,
 - c) a központi irányító szervekkel való összeköttetés megszakadása esetén a megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester,
 - d) egyéb szükség esetén az illetékes katonai szervezet parancsnoka rendelheti el.
- (4) A befogadási területeket és az elszállítási irányokat (útvonalakat) a (3) bekezdésben megjelölt elrendelő határozza meg.
- (5) A vagyontárgyak elszállításával, illetőleg biztonságba helyezésével kapcsolatos munkához szükséges munkaerő a honvédelmi munkakötelezettség alapján vehető igénybe.

174. §

Korlátozni lehet a külföldi természetes és jogi személyekkel, valamint a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel és intézményekkel való érintkezést és kapcsolattartást.

175. §

Rendeletben szabályozható a diplomáciai mentességekkel és kiváltságokkal kapcsolatos nemzetközi szerződések egyes rendelkezéseinek alkalmazása során vagy viszonyosság alapján követendő eljárás.

**Az igazságszolgáltatásra vonatkozó
rendkívüli intézkedések****176. §**

(1) Rendeletben új bíróságok és ügyészségek létesíthetők, a már működő bíróságok és ügyészségek összevonhatók, szétválaszthatók és megszüntethetők, illetékességi területük megváltoztatható.

(2) Rendelet a vonatkozó jogszabályoktól eltérően állapíthatja meg a bírák és az ügyészek kinevezését és felmentését, a bírósági és ügyészségi vezetők kinevezési rendjét. A bírói és ügyészségi önkormányzati szervek működése felfüggeszhető.

(3) A bírót igazságszolgáltatási érdekből, bírói beosztásba, ideiglenesen más bírósághoz lehet kirendelni.

177. §

(1) Rendelet egyes nagyobb helyőrségekben katonai bíróság felállítását írhatja elő.

(2) A katonai bíróság a hatáskörébe utalt büntetőügyekben általános hatáskörű elsőfokú bírósággént jár el.

178. §

(1) Rendeletben megállapított esetben a helyi bírósági hatáskörbe tartozó kisebb jelentőségű bűncselekmények miatt büntetőeljárás nem indítható és nem folytatható le, e bűncselekmények szabálysértésnek minősülnek.

(2) Rendeletben módosíthatók más büntető anyagi jogi rendelkezések is, így új bűncselekmények állapíthatók meg, egyes bűncselekmények büntetési tételei (tételkeretei) módosíthatók, rendelet azonban új büntetési nemet nem állapíthat meg.

(3) A helyi bíróságok hatáskörébe tartozó egyéb ügyekben bírósági eljárásnak csak rendelet által meghatározott körben van helye.

179. §

A bíróság első fokon egyesbíróként jár el, kivéve azokat a polgári és büntetőügyeket, amelyeknek elbírálását a rendelet a bíróság tanácsának jogkörébe utalja.

180. §

A rendelet hatálybalépését megelőzően bírósági útra utalt olyan ügyekben, amelyekben bírósági eljárásnak nincs helye – és az ügy elbírálása nem tartozik más szerv hatáskörébe –, az elévülés nyugszik.

181. §

(1) Rendeletben fel kell függeszteni a folyamatban levő eljárást:

a) azokban az ügyekben, amelyekben rendelet alapján bírósági eljárásnak nincs helye, és az elbírálásuk nem tartozik más szerv hatáskörébe,

b) ha a vádlott vagy a peres felek a hadkötelezettségüket teljesítik, vagy a per tárgya hadműveleti területen van,

c) ha a rendkívüli körülmények az eljárás lefolytatását nem teszik lehetővé.

(2) A felfüggesztés ideje alatt az elévülés nyugszik. Jogszabályban megállapított eljárási határidők felfüggesztés miatti elmulasztása nem járhat jogvesztéssel vagy egyéb joghátránnyal.

182. §

A bíróság első fokon hozott határozata ellen a rendeletben megállapított esetben lehet fellebbezést benyújtani.

183. §

(1) Rendeletben megállapított esetben:

a) az ország egész területén vagy egy részén, illetve a katonai büntetőbírászkodás hatálya alá tartozó területen rögtönbírászkodás rendelhető el,

b) a rögtönbírászkodás hatálya kiterjeszhető a nemzet biztonságát, a Honvédség készenléti állapotát, a függelmi viszonyokat és az állampolgárok életét sértő súlyos bűncselekményekre, valamint a háborús bűncselekményekre,

c) a rögtönbírászkodás hatálya alá tartozó bűncselekmények büntetési tétele életfogytig tartó vagy tíztől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés. Kivételes esetben a büntetési tétel csökkenthető.

(2) A rögtönbírászkodás bevezetését a sajtóban, rádióban, televízióban és egyéb, helyben szokásos módon közzé kell tenni.

(3) A rögtönbírászkodás a megyei (fővárosi) és a katonai bíróságok hatáskörébe tartozik.

184. §

(1) Rendelet a katonai büntetőeljárásra külön szabályokat állapíthat meg.

(2) Rendeletben módosíthatók a büntetőeljárás, büntetés-végrehajtás, a polgári peres és peren kívüli eljárás (ezen belül a holtak nyilvánítási és a halál tényének megállapításával kapcsolatos eljárás), a bírósági végrehajtás és a közjegyzői eljárás szabályai.

**A gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségekre vonatkozó
rendkívüli intézkedések**

185. §

(1) A termelési, ellátási és szolgáltatási kötelezettségek biztosítása érdekében az igénybevételi hatóság a gazdasági tevékenységet folytató szolgáltatásra kötelezettek részére szerződéskötési kötelezettséget írhat elő.

(2) A szerződéskötési kötelezettség hatálya alá tartozó termékek és szolgáltatások körét rendelet határozza meg.

186. §

(1) Rendeletben az államháztartásra vonatkozó szabályoktól eltérő rendelkezések állapíthatók meg.

(2) Rendelet alapján a költségvetési fejezetek között átcsoportosítás hajtható végre, egyes kiadási előirányzatok felfüggeszthetők, a költségvetési törvényben nem szereplő kiadások teljesíthetők, és rendkívüli fizetési kötelezettség írható elő.

187. §

(1) Elrendelhető a deviza és valuta kötelező vételre felajánlása. A mentességek megszüntethetők.

(2) A deviza és valuta kiutalása, átutalása vagy felhasználása engedélyhez köthető, illetve ideiglenesen felfüggeszthető.

188. §

A takaré- és nyereségetetésekből, valamint az értékpapírok alapján történő kifizetések teljesítése korlátozható, illetve ideiglenesen felfüggeszthető.

189. §

Az adók és illetékek mértéke rendeletben módosítható.

190. §

A külkereskedelmi tevékenység engedélyhez köthető, a kiadott engedély visszavonható, a korábban engedélyhez kötött áruk és szolgáltatások forgalma megtiltható. Egyes termékek behozatala vagy kivitele kötelezően előírható.

191. §

Rendeletben tilalmat vagy egyéb korlátozó intézkedést lehet alkalmazni az olyan országgal szemben, amely magyar árut vagy járművet hátrányosabb elbírálásban részesít, mint más országból származó árut vagy járművet.

192. §

(1) Rendeletben kötelezővé tehető a nemesfémek és nemesfém tárgyak vételre való felajánlása.

(2) Nemesfém kiutalása, forgalmazása engedélyhez köthető, illetve felfüggeszhető.

193. §

Elrendelhető az ország védelme szempontjából fontos termékek, fogyasztási cikkek, energiahordozók forgalmának korlátozása.

194. §

Rendeletben kötött munkaerő-gazdálkodás vezethető be. Elrendelhető, hogy munkaviszonyt csak a kijelölt szerv közvetítésével lehet létesíteni.

195. §

(1) Az élet- és vagyonmentés érdekében elrendelhető a mentésre alkalmas bármely jármű, műszaki és földmunkagép igénybevétele.

(2) Halasztást nem tűrő esetben az igénybevételt határozattal elrendelheti a megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester, a polgármester vagy az illetékes katonai szervezet parancsnoka.

196. §

A lakosság védelmének biztosítása érdekében életvédelmi létesítmények (óvóhelyek) kialakítása, építése rendelhető el.

197. §

Honvédelmi érdekből a 35. § (2) bekezdésében előírt szolgáltatásokon felül elrendelhető:

a) az ingatlan egészének vagy egy részének használatra vagy hasznosításra való átengedése, illetve honvédelmi célú átalakítása,

b) üzemi szolgáltatások teljesítése, ezen belül különösen termelő-, szállító-, forgalmazó- és ellátó tevékenység végzése, ha ezeket a szolgáltatásra kötelezett a rendes gazdasági tevékenysége során folytatja,

c) az üzemi szolgáltatások mellőzése, megszüntetése,

d) a közlekedési eszköz birtokosát terhelően közlekedési szolgáltatás teljesítése,

e) az ingó dolgok használatra, hasznosításra való átengedése,

f) elektronikus hírközlő berendezés használatra való átengedése, illetve használatának mellőzése,

g) rádió, televízió és egyéb tömegkommunikációs intézmény helyiségeinek, stúdióinak, műsorszórádóinak, berendezéseinek és létesítményeinek igénybevétele, használatra való átengedése vagy ezek használatának mellőzése,

h) gazdasági szakértői szervezetek közreműködése a szolgáltatásra kötelezettek tevékenységének szakszerű irányításában.

198. §

Elrendelhető a vasúti, közúti, vízi, légi szállítások biztosítása érdekében a javítókapacitások, valamint az állomások, kikötők, repülőterek, raktárak igénybevétele vagy használatának korlátozása.

199. §

Elrendelhető a postai, az elektronikus hírközlési szolgáltatások szüneteltetése, korlátozása és ellenőrzése, továbbá a távközlési és informatikai hálózatok és berendezések igénybevétele.

200. §

A lakosság alapvető élelmiszerrel, ruházati és iparcikkokkal, valamint egyéb közszükségleti cikkekkel történő ellátása érdekében rendeleti úton jegy- vagy utalványrendszer vezethető be.

A megelőző védelmi helyzet bevezetésével összefüggő rendszabályok és intézkedések

201. §

A kormány külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében az Alkotmány 35. §-a (1) bekezdése *m)* pontjának, illetve (3) bekezdésének alkalmazása során megelőzés céljából elrendelheti

a) a szövetséges államokkal egyeztetett és összehangolt információk, hivatalos állásfoglalások kötelező kiadását a közszolgálati műsorszórók részére,

b) az ország védelme szempontjából fontos termékek, energiahordozók, fogyasztási cikkek készletezését, forgalmuk szabályozását, illetve korlátozását,

c) a közigazgatás, a védelmi igazgatás, a Magyar Honvédség, a honvédelemben közreműködő szervek működése szempontjából fontos beosztások, munkakörök – egyszerűsített eljárásban történő – feltöltését, túlmunka végzését,

d) a közigazgatás, azon belül az államigazgatás egyes ágazatai fokozott védelmi, honvédelmi szakirányítását, az irányítási, vezetési rendszerek egyszerűsítését, a közigazgatási szervek munkarendjének, a hatósági eljárás – az ügyintézési határidők, hatáskör, illetékesség megváltoztatását, szakhatóságok közreműködési – szabályainak módosítását,

e) a frekvenciagazdálkodás és a műsorszórás terén korlátozó rendszabályok bevezetését, speciális üzemmódok előkészítését,

f) a polgári légi közlekedésben a katonai légiforgalmi irányítás bevezetését,

g) az ország védelme, a honvédelem szempontjából fontos, kritikus infrastruktúra védelmére a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek erői és eszközei kirendelését,

h) a nemzetközi békét, illetve az ország biztonságát veszélyeztető államok, természetes személyek, jogi személyek, jogi személyiség nélküli szervezetek érdekeltségeinek zárolását, tulajdonjuk korlátozását,

i) speciális tartalékok képzését, az importból történő beszerzések felgyorsítását, exportkorlátozást, kereskedelmi kvóták bevezetését, a közbeszerzési eljárás felfüggesztését,

j) az ország területének hadművelati előkészítésére vonatkozó speciális feladatok végrehajtását, a megvalósításukra vonatkozó hatósági előírásoktól történő eltérést,

k) speciális terrorelhárító intézkedések bevezetését,

l) az államhatár forgalma ellenőrzésének nemzetközi előírásoktól és egyezményektől eltérő szigorítását,

m) az állampolgárokat is érintő riasztási fokozatok alkalmazását,

n) a közintézményekbe és a közforgalmú helyekre különleges beléptető eljárások és technikai ellenőrzések alkalmazását,

o) a közigazgatás, a Magyar Honvédség, a védelemben közreműködő szervek telephelyeire, épületeibe, létesítményeibe a személyek vagy a gépjárművek beléptetési szabályainak szigorítását, feltételhez kötését vagy megtiltását, a megközelítési útvonalaik kiürítését, a közforgalmuk korlátozását vagy elterelését,

p) a fenti objektumokban, illetve megközelítési útvonalukon közlekedők ruházata, gépjárművei átkutatását, ismeretlen eredetű, őrizetlenül hagyott dolgok felkutatását, megsemmisítését,

r) a levél-, csomag- és postaforgalom fokozott ellenőrzését.

NEGYEDIK RÉSZ ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

XV. fejezet A TÖRVÉNY HATÁLYBALÉPÉSE ÉS VÉGREHAJTÁSA

Diplomáciai mentesség 202. §

E törvény rendelkezései nem érintik a diplomáciai vagy a nemzetközi jogon alapuló egyéb személyes mentességet élvező személyeknek nemzetközi szerződésben, jogszabályban vagy viszonyosság alapján biztosított kiváltságait és mentességeit.

Illetékmentesség 203. §

Illetékmentes

a) az e törvény, valamint a végrehajtására kiadott jogszabály alapján indított államigazgatási és bírósági eljárás,

b) az olyan közokirat, amelyet e törvény alkalmazásával hatósági igazolás céljára állítanak ki.

Értelmező rendelkezések

204. §

(1) A honvédelmet érintő törvények alkalmazásában

a) alkalmazás: a fegyveres erők rendeltetésszerű használata, harctevékenység,

b) állomásozás: a Honvédség szervezeteinek átvonulásához szükséges időt, illetve a gyakorlat és hozzá kapcsolódó államhatár-átlépés időtartamát meghaladó tartós külföldi, illetve külföldi fegyveres erők esetében magyarországi jelenlét a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény (a továbbiakban: Hjt.) 46. §-a (3) bekezdésének *b)* pontja kivételével,

c) államhatár átlépése: az alakulatok Magyarország területére történő belépése, az országból való kilépése, valamint az átvonulás,

d) külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenység: a Honvédség részvétele a szemben álló felek fegyveres összeütközése miatt veszélyeztetett területen, a polgári lakosok élete, testi épsége, egészsége, az életfenntartáshoz szükséges alapvető javak biztosítása érdekében,

e) békefenntartás: a Honvédség nem alkalmazás körébe tartozó, a szemben álló felek hozzájárulásával történő tevékenysége, amelynek célja a felek megállapodása végrehajtásának elősegítése, valamint közreműködés a lakosság biztonságos életfeltételeinek helyreállításában,

f) humanitárius művelet: a fogadó ország beleegyezésével a Honvédség által vagy annak érdemi közreműködésével folytatott segítő tevékenység, amely olyan (pl. fegyveres konfliktus, természeti, civilizációs katasztrófa által okozott) helyzet elhárítására és következményeinek csökkentésére irányul, amely emberek életét, egészségét, anyagi értékeit, alapvető ellátását, a természeti környezetet súlyos mértékben veszélyezteti, károsítja,

g) műveleti terület: az a földrajzi terület és a felette levő légtér, ahol a szemben álló felek konkrét fegyveres cselekményei megvalósulnak vagy ennek veszélye fennáll, illetve a szemben álló felek fegyveres összeütközése miatt veszélyeztetett terület,

h) ország területéről induló külföldi alkalmazás: külföldi fegyveres erők olyan alkalmazása, melynek indítása az ország területéről befogadó nemzeti támogatás mellett, nem az átvonulás technikai részecselekményeként történik,

i) szövetségi légtér: több szövetséges állam légtérét békében is átfedő, védelmi célú, légtér-szuverenitási felségjog-érvényesítési terület,

j) befogadó nemzeti támogatás: az ország, a Honvédség és a honvédelemben részt vevő más szervek által, külföldi fegyveres erőknek az ország területén tartózkodásuk vagy azon átvonulásuk során, béke vagy fegyveres összeütközés időszakában egyaránt nyújtott egyoldalúan vállalt, illetőleg nemzetközi szerződéseken és azok végrehajtási megállapodásain alapuló támogatás,

k) NATO Válságreakálási Rendszer: a NATO készségi és tervezési rendje a különböző fokozatú válságkezelési és szükség esetén kollektív védelmi feladatok előkészítése érdekében,

l) szövetséges fegyveres erők: a kölcsönös katonai segítségnyújtás kötelezettségét tartalmazó hatályos nemzetközi szerződés szerint a Magyar

Köztársasággal szövetséges államok fegyveres erői, valamint az e szerződés alapján létrehozott közös katonai szervezetek,

m) az Észak-atlanti Szerződés Szervezete Biztonsági Beruházási Programja: azon katonai célú beruházások, fejlesztések összessége, amelyeket e Szervezet védelmi képességének megőrzése vagy fokozása érdekében tervez és megvalósít. Ezen beruházások érdekében a NATO által elfogadott, részben vagy egészben finanszírozott képességcsomagok, fejlesztési programok megvalósításához szükséges termékek, szolgáltatások beszerzése, továbbá a beruházások során elkészült eszközök mentesek az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Áht.) 10. §-a szerinti közterhek alól, illetőleg – a külön jogszabályok szerint – a befizetett környezetvédelmi termékdíj visszaigényelhető. E mentesség nem terjed ki a jogszabály alapján fizetendő bírságokra.

(2) Ahol nemzetközi szerződés fegyveres erőkről rendelkezik, a Magyar Köztársaság vonatkozásában a Magyar Honvédséget kell érteni.

Hatálybalépés **205. §**

(1) Ez a törvény a kihirdetését követő második hónap 1. napján lép hatályba.

(2) E törvény hatálybalépésének napján a hadkötelezettség alapján katonai szolgálatot teljesítőket le kell szerelni, illetve a polgári szolgálatot teljesítőket a szolgálatból el kell bocsátani.

Átmeneti rendelkezések **206. §**

(1) E törvény hatálybalépése előtt a honvédelmi kötelezettségüket teljesítők és hozzátartozóik részére megállapított társadalombiztosítási és állami ellátásokat (betegségi ellátás, baleseti ellátás, rokkantsági nyugdíj, hozzátartozói nyugellátás, házastársi pótlék, táppénzpótló segély) változatlan feltételekkel kell továbbfolyósítani, illetőleg a szociális és kegyeleti gondoskodás körében a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény alapján felmerülő igényeket a hivatkozott törvény rendelkezései szerint kell megállapítani és folyósítani.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezéseket a katonai és rendvédelmi felsőoktatási intézmények ösztöndíjas hallgatói, valamint a katonai szakképzésben részt vevő tényleges állományú hallgatók esetében is alkalmazni kell.

Felhatalmazás **207. §**

(1) Felhatalmazást kap a kormány, hogy a törvény alapján rendeletben állapítsa meg

a) a NATO Válságreakálási Rendszerrel összhangban álló nemzeti intézkedési rendszer elemeit, feladatait, eljárási rendjét, a közreműködők kötelezettségeit,

b) váratlan légitámadás esetére a légiriasztási rendszer szabályait,

c) a miniszterek honvédelmi igazgatási feladatait,

d) a helyi védelmi igazgatási szervek szakmai felügyeleti, ellenőrzési rendszerét és rendjét, továbbá a hadkiegészítő parancsnokságok illetékességi területeit,

e) a Honvédelmi Tanács és a kormány speciális működési feltételeinek biztosítását szolgáló szabályokat,

f) a magyarországi székhelyű gazdálkodó szervezeteknek az Észak-atlanti Szerződés Szervezete Biztonsági Beruházási Programja keretében kiírásra kerülő pályázatokon való részvételi jogosultsága feltételeit, a jogosultság megszerzésével kapcsolatos eljárás szabályait és az eljáró szervezetet, valamint az Észak-atlanti Szerződés Szervezete vonatkozó szabályanyagának figyelembevételével a Magyar Köztársaság területén kivitelezendő Biztonsági Beruházási Programok megvalósításában közreműködő belföldi és külföldi székhelyű gazdálkodó szervezetek kiválasztásának módját,

g) a befogadó nemzeti támogatás részletes kormányzati feladatait,

h) a nemzetgazdaság védelmi felkészítése és mozgósítása (erőforrásainak védelmi célú igénybevétele) feladatai végrehajtásának szabályait.

(2) Felhatalmazást kap a honvédelmi miniszter, hogy rendeletben szabályozza

a) rendkívüli állapotban és megelőző védelmi helyzetben a hadkötelesek katonai szolgálatra behívásának, katonai szolgálatának és leszerelésének rendjét,

b) a potenciális hadkötelesek, valamint a gazdasági és anyagi szolgáltatás alá eshető ingók és ingatlanok katonai nyilvántartásának körét és rendjét béke időszakára vonatkozóan,

c) a katonai futárszolgálat feladatait,

d) a kényszerítő eszköz alkalmazásának, illetve az alkalmazás kivizsgálásának részletes szabályait,

e) a szolgálati tevékenység és a katonai rendészeti tevékenység teljesítését (Szolgálati Szabályzat).

(3) Felhatalmazást kap az érintett szerv szerinti illetékes miniszter, hogy a meghagyás szabályait a honvédelmi miniszterrel egyetértésben szabályozza.

(4) Felhatalmazást kap a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat irányító miniszter, hogy a honvédelmi miniszterrel együttes rendeletben szabályozza a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok állományának a 8. § (4) bekezdése szerinti adatszolgáltatása rendjét.

Módosuló rendelkezések

208. §

(1) A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény 1. számú mellékletének 4.5. alpontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„4.5. a katonai és a rendvédelmi felsőoktatási intézmények ösztöndíjas hallgatója illetménye (ösztöndíja) és egyéb pénzbeli juttatása;”

(2) A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény 9. §-ának b) pontja a következők szerint módosul:

[A nemzetbiztonsági szolgálatok]

„b) ellátják a rendkívüli állapottal, a megelőző védelmi helyzettel és a szükségállapottal összefüggő külön törvényben meghatározott feladatokat;”

(3) A katonai és rendvédelmi felsőoktatási intézmények vezetőinek, oktatóinak és hallgatóinak jogállásáról szóló 1996. évi XLV. törvény

a) 27. §-ának második mondata helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„A kiképzésen a hallgató a Hjt. szerint esküt tesz.”;

b) 28. §-ának a) pontja helyébe az alábbi rendelkezés lép:

[A katonai felsőoktatási intézmény ösztöndíjas hallgatója katonai kiképzésben vagy szakmai gyakorlaton köteles]

„a) részt venni a Hvt. 70. §-ának (1) bekezdése szerinti feladatok végrehajtásában,”;

c) 29. §-a helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„29. § A katonai felsőoktatási intézmény ösztöndíjas hallgatójának jogaira és kötelezettségeire a katonai kiképzés és a szakmai gyakorlat ideje alatt az általa ellátott beosztásnak a Hjt. szerinti szabályai irányadóak azzal, hogy a hallgató fenyítési és elismerési jogkört nem gyakorolhat, illetményre pedig e törvény szabályai alapján jogosult.”;

d) 30. §-ának (3) bekezdésében a „hadköteles” szó helyébe a „szerződéses” szó lép;

e) 38. §-ának (4) bekezdésében a „sorkatonák” szövegrész helyébe a „szerződéses katonák” szöveg lép;

f) 38. §-a (5) bekezdésének második mondata helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„A pótlékok feltételeit és mértékét a Hjt.-nek a szerződéses katonákra vonatkozó rendelkezései alapján kell megállapítani.”;

g) 41. §-ának (1) bekezdése helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„(1) Az ösztöndíjas hallgató a szerződéses katonai szolgálatot teljesítő személyekre vonatkozó szabályok szerint jogosult természetbeni ellátásként ruházati és ételmezési ellátásra, illetve kiküldetés esetén napidíjra.”

(4) Az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvény 50. §-a (2) bekezdésének utolsó mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„A túlfizetés nem követelhető vissza, ha a szolgálati viszony az igazságügyi alkalmazott halála, nyugdíjazása alapján szűnt meg.”

(5) A katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvény 8. §-ának b) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[Közvetlen katasztrófaveszély vagy katasztrófa esetén a kormány az Országgyűlés és a köztársasági elnök tájékoztatása mellett:]

„b) intézkedik a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek bevonásáról.”

(6) A Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény

a) 1. §-ának (5) bekezdése helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„(5) Az állomány kötelezettségeire és jogaira az e törvényben meghatározottakat a honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló ... évi ... törvényben (a továbbiakban: Hvt.) foglalt rendelkezésekkel együtt kell alkalmazni.”;

b) 14. §-ának (3) bekezdése helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„(3) Az állomány tagja a szolgálati előljárótól

a) a Hvt. 70. §-a (1) bekezdésének a), c) és f) pontjában meghatározott feladatok végrehajtására kapott parancsot önfeláldozásig terjedő bátorsággal köteles végrehajtani;

b) a Hvt. 70. §-a (1) bekezdésének *b)*, *d)* és *g)–h)* pontjában, valamint a Hvt. 121. §-ának (2) bekezdésében meghatározott feladatok végrehajtására kapott parancsot akkor is köteles teljesíteni, ha az az életét vagy testi épségét közvetlenül vagy súlyosan veszélyezteti.”;

c) 133. §-ának (4) bekezdése helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„(4) A Hvt. 70. §-a (1) bekezdésének *a)–d)*, *f)* és *h)* pontjában, továbbá a 121. §-ának (2) bekezdésében meghatározott szolgálati feladatok végrehajtásával együtt járó veszély során az állomány tagja végszükségre nem hivatkozhat.”

Hatályukat veszítő rendelkezések

209. §

E törvény hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti

1. a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 27. §-a (4) bekezdésének *a)* pontjából a „sorkatonai vagy tartalékos katonai szolgálat teljesítése, illetve” szövegrész,

2. a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 50. §-a (1) bekezdésének *d)* pontja,

3. a társadalombiztosítás pénzügyi alapjairól és azok 1993. évi költségvetéséről szóló 1992. évi LXXXIV. törvény 4. §-a (3) bekezdés *c)* pontjának 5. alpontja és az 5. §-a (3) bekezdés *c)* pontjának 7. alpontja,

4. a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény,

5. a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 71. §-a és a 74. §-ának *k)–m)* pontjai,

6. a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról szóló 1994. évi LXIII. törvény 62. §-a (2) bekezdésének *h)* pontja, (4) bekezdésének *b)* pontja, 63. §-ának (1) és (2) bekezdése,

7. az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről szóló 1994. évi LXXX. törvény 8. §-a (6) bekezdésének *c)* pontja,

8. a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény 48. §-ának (16) bekezdésében „a sorkatonai szolgálatra bevonuló vagy a polgári szolgálat teljesítését megkezdő” szövegrész és az 1. számú melléklet 1.3. alpontjában „a sorkatona és a polgári szolgálatot teljesítő hozzátartozójának járó családi segély” szövegrész,

9. a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény 91. §-a,

10. a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény 38. §-ának első gondolatjeles bekezdése,

11. a polgári védelemről szóló 1996. évi XXXVII. törvény 43. és 44. §-a,

12. a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 332. §-ának (2) bekezdése,

13. a hadköteles katonák szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIV. törvény,

14. a katonai és rendvédelmi felsőoktatási intézmények vezetőinek, oktatóinak és hallgatóinak jogállásáról szóló 1996. évi XLV. törvény preambulumban az „és a hadköteles katonák szolgálati viszonyáról szóló törvényre” szövegrész és e törvény 51. §-a,

15. a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény módosításáról szóló 1996. évi LXII. törvény 104. §-ának (3) bekezdése,

16. az adóazonosító jel, a Társadalombiztosítási Azonosító Jel és a személyi azonosító használatával kapcsolatos törvények módosításáról szóló 1996. évi LXVI. törvény 25–31. §-a,

17. a polgári szolgálatról szóló 1997. évi XXI. törvény,

18. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 22. §-a (5) bekezdésének *c)* pontja és 93. §-a (1) bekezdésének *d)* pontja,

19. az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvény 22. §-a (2) bekezdésének *d)* pontja és az 50. §-ának (1) bekezdéséből az „illetve a sorkatonai vagy polgári szolgálatra történő behívásakor” szövegrész,

20. a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény, a hadköteles katonák szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIV. törvény és a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény módosításáról szóló 1997. évi LXXV. törvény,

21. a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 5. §-a (1) bekezdésének *a)* pontjából a „továbbá a katonai szolgálatot teljesítő tartalékos katona” szövegrész, 8. §-a *a)* pontjának 3. alpontja, 9. §-a (3) bekezdésének *c)* pontja, 16. §-a (1) bekezdésének *j)* pontja, 23. §-ából a „tartalékos” szó, 24. §-a (3) bekezdésének második mondatából a „sorkatonai (polgári) szolgálatot teljesített” szövegrész, 26. §-ának (5) bekezdése, 28. §-a (1) bekezdésének *b)* pontja és 29. §-a (4) bekezdésének *b)* pontja,

22. az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 206. §-ának (4) bekezdéséből az „és a sorkatonai szolgálatot töltő személy” szövegrész,

23. az egészségügyi hozzájárulásról szóló 1998. évi LXVI. törvény 7. §-a (1) bekezdésének *e)* pontja,

24. a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 13. §-ának *a)* pontja,

25. a honvédelmet érintő egyes törvények módosításáról szóló 1998. évi LXXXIX. törvény 1–22. §-a,

26. a társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak 1999. évi költségvetéséről szóló 1998. évi XCI. törvény 39. §-a (3) bekezdésének *c)*, *g)* és *i)* pontja,

27. a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 30. §-a (1) bekezdéséből a „továbbá a sorkatonai szolgálatot teljesítő” szövegrész, 30. §-ának (3) bekezdése, 68. §-ának (6) bekezdéséből a „továbbá a sorkatonai szolgálatot teljesítőt” szövegrész és 77. §-ának (7) bekezdéséből a „továbbá a sorkatonai szolgálatot teljesítő személy” szövegrész,

28. a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvény 8. §-ának *c)* pontja és 54. §-ának (1)–(5) bekezdése,

29. az Észak-atlanti Szerződés Szervezete Biztonsági Beruházási Programjában való részvételhez szükséges törvénymódosításokról szóló 2000. évi XXXVI. törvény 1. és 2. §-a,

30. a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény módosításáról szóló 2000. évi XCII. törvény,

31. a Honvédelmi Minisztérium és a Honvéd Vezérkar integrációjával érintett törvények módosításáról szóló 2001. évi XLIII. törvény 1–16. és 18–21. §-a,

32. a sor- és tartalékos katonai szolgálat teljesítése rendjének változásával érintett törvények módosításáról szóló 2001. évi XLIV. törvény,

33. a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény 62. §-ának (3) bekezdése, valamint a 76. §-a,

34. a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény, a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2003. évi XLV. törvény 125., 126. §-a,

35. az egészségügyi tevékenység végzésének egyes kérdéseiről szóló 2003. évi LXXXIV. törvény 16. §-ának (3) bekezdése.

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

1. Magyarország történetében a honvédelem ügye mindvégig a nemzet, az ország, az állam fennmaradásának kulcskérdése volt.

A honvédelem modern értelemben vett jogi szabályozásának történetét a nemzeti őrseregről szóló 1848. évi XXI. törvénycikktől számítjuk. E folyamat egyik jelentős alkotása az 1939. évi II. törvénycikk, amely kisebb módosításokkal egészen 1960-ig hatályban volt. Az 1960. évi IV. törvénnyel a hadsereget az MSZMP Politikai Bizottsága mint legfőbb vezető szerv, s a párt első embere mint főparancsnok alá rendelték anélkül, hogy ezt ténylegesen kodifikálták volna.

Az 1970-es években a haderő fejlesztése, a gazdasági és politikai változások, továbbá a nemzetközi enyhülés folyamatának együttes hatása vezetett az 1976. évi I. törvény megalkotásához. A részletkérdésekben történt – többségükben pozitív irányú – változások azonban nem érintették a legalapvetőbb koncepcionális kérdéseket. Ennélfogva változatlanul fennmaradt a hadsereg közvetlen pártirányítása, továbbá a megszálló szovjet hatalom érdekeit tükröző, s általa vezetett, támadó doktrínájú katonai szövetségi rendszer igényeinek feltétlen kiszolgálása.

A rendszerváltoztatással párhuzamosan a honvédelem intézményrendszerében is – ezen belül elsősorban a hadseregben – alapvető változtatásokra került sor, amelyek többsége a törvény módosítását is igényelte. Az említett változások közül ki kell emelni a rendszerváltozás előtti kormányzat egyik utolsó lépéseként a Magyar Néphadsereg Parancsnokságának létrehozását, amely együtt járt az akkori Honvédelmi Minisztérium átszervezésével és létszámának jelentős csökkenésével.

A Magyar Köztársaság – a szovjet csapatok kivonulása után – visszanyerte teljes függetlenségét; szuverén állammá vált. Ezzel összhangban, valamint a megváltozott társadalmi, politikai és gazdasági viszonyoknak megfelelően kellett kialakítani a honvédelem rendszerét.

2. A szuverén államiság, a plurális demokrácia, a jogállamiság és a piacgazdaság kialakítása igényelte a társadalom és a nemzetgazdaság alapvető viszonyaira vonatkozó szabályozások módosítását, illetőleg újak megalkotását. Ezek sorába tartozott a honvédelemről szóló – többpárti konszenzussal kialakított – 1993. évi CX. törvény (a továbbiakban: Hvt.) elfogadása. A Hvt. összetársadalmi ügyként kezelve meghatározta többek között a honvédelem célját, a fegyveres erők irányítását, vezetését, a fegyveres erők feladatait, a honvédelmi feladatok ellátásának rendjét, különös tekintettel a hadkötelezettség teljesítésére vonatkozó rendelkezéseket, továbbá külön részben a rendkívüli intézkedésekkel kapcsolatos szabályokat.

A Hvt. hatálybalépése óta számos alkalommal módosításra került. Ezek közül kiemelendő a szolgálati törvények elfogadásával, a NATO-csatlakozással, a 12-ről 9 hónapos, illetve a 9-ről 6 hónapos sorkatonai szolgálatra történő átállással, a Magyar Honvédség vezetési és irányítási rendszerének korszerűsítésével (a Honvéd Vezérkar integrálása a Honvédelmi Minisztériumba) kapcsolatos módosítások.

2002-ben a kormány programjában célul tűzte ki a hadkötelezettség béke idején történő megszüntetését és az ehhez kapcsolódó honvédelmi intézményrendszer átalakítását azzal, hogy ha a haza veszélybe kerül, minden arra kötelezett honfitársunknak a honvédelem szolgálatába kell állnia. Az önkéntes haderő megteremtéséhez és az új haderő működéséhez szükséges törvényi szintű szabályozás azonban nem oldható meg a Hvt. további módosításával. A jelenleg hatályos Hvt. 244 §-ából hatályon kívül kellene helyezni 56 §-t (23%), és módosítani indokolt 124 §-t. E nagy számú változás indokolja egy új, átfogó és korszerűbb honvédelmi törvény megalkotását, amelyet a jelen javaslat tartalmaz. Elfogadásával – a honvédelem rendszerváltásaként – az új Hvt. az állampolgárokat terhelő katonai szolgálati és az ehhez kapcsolódó számos részkötelezettséget szüntetné meg béke idejére. Ebben az időszakban az ország biztonságát és a nemzetközi katonai kötelezettség teljesítését a reguláris haderőt felváltó professzionális honvédség garantálná.

3. A honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló törvényjavaslat (a továbbiakban: Javaslat) a hatályos Hvt. rendszerének az idő próbáját kiálló rendelkezéseinek megőrzése mellett az önkéntes haderőre történő áttéréshez, továbbá a haderőreform követelményeihez igazodó szabályozást célzott meg. A megőrzendők között újraszabályozásra kerültek többek között a Magyar Honvédség irányítására és vezetésére, továbbá a rendkívüli intézkedésekre vonatkozó normák.

A kapcsolódó Alkotmánymódosító javaslat rendelkezéseinek keretei között részletesen szabályozza a Javaslat a hadkötelezettség újbóli bevezetése esetére a katonai szervezetek és a hadkötelesek feladatait, a honvédelmi kötelezettségeket és azok részkötelezettségeit, az abban foglaltak teljesítésének módját, illetőleg a hadkötelezettség helyett vállalható polgári szolgálati kötelezettségekre vonatkozó leglényegesebb rendelkezéseket.

Az Alkotmánymódosító javaslat megszünteti a fegyveres erők fogalmát. A haza katonai védelmével kapcsolatos alkotmányos feladatot a jövőben kizárólag a Javaslatban részletezettek szerint a Magyar Honvédség (a továbbiakban: Honvédség) látja el.

A Javaslat négy részből és 15 fejezetből áll.

Az első rész A honvédelem alapjai, a második rész A Honvédség, a harmadik rész a Rendkívüli intézkedések, a negyedik rész pedig a Záró rendelkezések címet viseli.

Az első rész I–V. fejezete a honvédelmi képesség biztosítékaira, a honvédelmi kötelezettségekre, a honvédelemben közreműködő szervekre, a honvédelem irányítására és a Honvédelmi Tanácsra vonatkozó szabályokat tartalmazza.

A második rész VI–XIII. fejezete a honvédség jogállásáról, feladatairól, szervezetéről, személyi állományáról, haditechnikai felszereléséről, infrastruktúrájáról, irányításáról, vezetéséről, készenléti és szolgálati rendszeréről, az őrzés-védelemről, a fegyver és más kényszerítő eszközök használatáról, az együttműködésről, a társadalmi

kapcsolatokról, valamint a jelképekről, a hagyományápolásról és a katonai rendezvényekről szóló szabályozást rögzíti.

A harmadik és negyedik rész XIV–XV. fejezete a rendkívüli intézkedésekre vonatkozó szabályokat és záró rendelkezéseket tartalmazza.

4. A Javaslat a honvédelmi felkészülés igénye szerint állapítja meg az Alkotmányban szabályozott és az annak megfelelően kihirdetett megelőző védelmi helyzet, rendkívüli állapot, szükségállapot, valamint az Alkotmány 19/E. §-a szerinti eset és veszélyhelyzet idején bevezethető intézkedésekre vonatkozó alapvető rendelkezéseket (rendkívüli jogrend).

RÉSZLETES INDOKOLÁS

ELSŐ RÉSZ A HONVÉDELEM ALAPJAI

I. fejezet A HONVÉDELMI KÉPESSÉG BIZTOSÍTÉKAI

Az 1–4. §-hoz

A Javaslat 1. §-a alapelvként rögzíti, hogy a honvédelem nemcsak a Honvédség, hanem az egész nemzet ügye (nemzeten ebben az összefüggésben az ország lakosságát kell érteni). Az Észak-atlanti Szerződéshez, valamint az Európai Unióhoz való csatlakozásunk következményeként az ország egyéni védelmi képességének fenntartása és fejlesztése mellett a Javaslat kifejezésre juttatja a Washingtoni Szerződés szerinti kollektív védelmi képesség fenntartását és fejlesztését, továbbá az Európai Unió tagállamainak és azok fegyveres erőinek együttműködését is. Ezek vonatkozásában a Javaslat kifejezi, hogy a Magyar Köztársaság nemzeti és szövetségi védelmi képességének fenntartásában saját erejére: a nemzetgazdaság erőforrásaira, a Honvédség felkészültségére, valamint az állampolgároknak a haza védelme iránti hazafias elkötelezettségére és áldozatkészségére, továbbá a szövetséges államok és fegyveres erők együttműködésére és segítségnyújtására, valamint az Európai Unió tagállamai és azok fegyveres erői együttműködésére épít.

Szintén alapelvi tétel, hogy a honvédelmi feladatokat a legszükségesebb ráfordítással kell megvalósítani, továbbá a honvédelmi kötelezettség teljesítése az érintettek számára békében nem okozhat aránytalan megterhelést vagy hátrányt.

A Javaslat 3. §-a határozza meg a törvény főbb szabályozási tárgyait. Figyelemmel arra, hogy e törvény alapján valósul meg egyrészt a honvédelemre való felkészülés, másrészt maga a honvédelem, tehát a haza fegyveres védelme, az időbeli hatály mind béke, mind megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot időszakára vonatkozik. Külön határozza meg a Javaslat azokat a rendelkezéseket, amelyek csak rendkívüli állapot és megelőző védelmi helyzet idején alkalmazhatók.

Nem rendelkezik a Javaslat sem a hadiállapot, sem a háború időszakáról, tekintettel arra, hogy az Alkotmány rendelkezéseinek megfelelően e két időszak megkülönböztetése a rendkívüli állapot keretében, annak részeként történhet. Ezért azokra nézve a rendkívüli állapotra vonatkozó szabályok érvényesülnek.

II. fejezet A HONVÉDELMI KÖTELEZETTSÉGEK

Az 5. §-hoz

A honvédelmi kötelezettségek rendszerében lényeges változást jelent, hogy e kötelezettségek rendszerét az Alkotmány határozza meg, továbbá a hadkötelezettség békeidőszakban nem terheli az állampolgárokat, annak bevezetésére a megelőző védelmi helyzet, illetve rendkívüli állapot kihirdetését követően kerül sor. A hadkötelezettség bevezetése rendkívüli állapot idején automatikus, míg megelőző védelmi helyzetben az Országgyűlés külön kétharmados döntésétől függ.

Az Alkotmány 70/H. §-ának (2) bekezdésében foglaltak szerint a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező nagykorú férfi magyar állampolgárok rendkívüli állapot, valamint – az Országgyűlés döntése alapján – megelőző védelmi helyzet idején hadkötelezettséget vagy törvényben meghatározott feltételek szerint polgári szolgálatot teljesítenek. Emellett fennmarad továbbra is honvédelmi kötelezettségként a polgári védelmi kötelezettség és a honvédelmi munkakötelezettség. Mivel a fenti kötelezettségek mindegyike csak személyesen, más által történő helyettesítés kizárásával teljesíthető, a Javaslat a személyes honvédelmi kötelezettségek gyűjtőfogalma körébe vonja azokat.

Mind a természetes személyek – beleértve a külföldieket is –, mind a jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek gazdasági és anyagi szolgáltatásra kötelezhetők. E kötelezettségek közös jellemzője, hogy a kötelezett – aki a szolgáltatás tárgyával tulajdonosi vagy birtokosi viszonyban van – vagyoni viszonyait érintik, ezért vagyoni szolgáltatásként foglалhatók össze. E szolgáltatások a személyes honvédelmi kötelezettségek teljesítését nem befolyásolják.

A gazdasági és anyagi szolgáltatásokra vonatkozó szabályozás valamennyi gazdasági területre kiterjedően biztosítja mind a felkészülés időszakában, mind a minősített időszak idején a védelem gazdasági szükségleteinek kielégítéséhez szükséges jogi feltételeket.

A Javaslat a gazdasági és anyagi szolgáltatás fogalmi körébe vonja a termelő, a szolgáltató és kereskedelmi tevékenységet, továbbá a tartalékképzést és -kezelést. Természetes személyen, jogi személyen és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeten a Polgári Törvénykönyv által meghatározottakat kell érteni.

A tervezetben szereplő gazdasági és anyagi szolgáltatásokat a Javaslat részletezi, amelyek kiterjednek:

- meghatározott gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésére vagy a szolgáltatás igénybevételének türése;
- valamely tevékenységtől való tartózkodásra;
- a szolgáltatás igénybevételéhez szükséges előkészületi tevékenységekre;
- az igénybevétel tervezéséhez szükséges adatok közlésére.

Mindezek alapján már békeidőszakban biztosított a honvédelmi feladatokra való felkészülés (a tervezés, az ingó és ingatlan dolgok lebiztosítása, a szolgáltatásokra való kijelölés stb.), továbbá a befogadó nemzeti támogatással összefüggésben jelentkező infrastrukturális jellegű szövetségi feladatok teljesítése.

A 6. §-hoz

A Javaslat szerint a hadkötelezettség teljesítésére csak a megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot időszakában kerülhet sor. Bevezetése esetén minden magyar állampolgárságú nagykorú férfire kiterjed, feltéve, ha a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkezik. Az a magyar állampolgár, aki egyidejűleg más országnak is állampolgára, akkor hadköteles, ha Magyarország területén lakóhellyel rendelkezik. Az Alkotmány szintjén megjelenő hadkötelezettség férfiakra történő korlátozása a női nem sajátosságait értékelő pozitív diszkriminációt jelent a honvédelmi kötelezettségek rendszerében.

A hadkötelezettség alsó korhatárát a 18. év betöltéséhez köti a Javaslat. A felső korhatár a korábbi 50 évről 40 évre csökken. A hadkötelezettség időbeni szűkítését az önkéntes haderő nagyságrendileg lecsökkenő létszámszükséglete indokolja, tekintettel arra, hogy a katonai szervezetek békeidőszaki feltöltöttsége magas. A NATO-nak felajánlott szervezetek békében is 100%-os feltöltöttségűek, de a többi szervezet feltöltöttsége is 90–95% körüli. Megelőző védelmi helyzet vagy rendkívüli állapot időszakában a korábbi több tízezres mozgósítandó létszám helyett – a magas feltöltöttség következtében – várhatóan néhány ezer fő hadköteles behívására lesz csak szükség.

A Javaslat meghatározza a hadkötelezettség részkötelezettségeit, amelyek közül a tájékoztatási, bejelentési, megjelenési kötelezettség részletes szabályozása a szolgálati kötelezettség teljesíthetőségének tervezését, szervezését segíti elő.

A polgári szolgálat a honvédelmi kötelezettségek rendszerében a hadkötelezettség alternatívájaként jelenik meg, ezért a Javaslat mentesíti a hadkötelezettség alól azokat, akik kérelmük alapján e törvény hatálybalépését megelőzően vagy azt követően polgári szolgálat teljesítésére kaptak engedélyt.

A 7–9. §-hoz

A Javaslat megtartotta a korábbi szabályozás azon elemét, hogy – a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvénnyel összhangban – teljes körűen felsorolja azokat a személyazonosító, lakcím- és egyéb adatokat, amelyek

a hadkötelezettséggel kapcsolatban a katonai szervezetek nyilvántartásában szerepelhetnek. Meghatározza emellett az adatok kezelésének módját, időtartamát, továbbá azokat a szerveket, amelyek részére az adatok megküldhetők.

A potenciális hadkötelesek békeidőszaki nyilvántartása annyiban tér el a hadkötelesek nyilvántartásától, hogy az állampolgárokra semmilyen terhet nem ró, minimumra csökkenti az adatszolgáltatásra kötelezett szervek számát, egyetlen központi helyre koncentrálja a nyilvántartást, azzal a deklarált céllal, hogy a hadkötelezettség bevezetésének feltételei biztosítottak legyenek.

A 10. §-hoz

A Hvt. vezette be a tájékoztatási kötelezettséget. E kötelezettséget a hadkötelezettség bevezetése utáni időszakban továbbra is indokolt fenntartani.

A tájékoztatási kötelezettség abban különbözik a bejelentési kötelezettségtől, hogy míg az utóbbinak a hadköteles a jogszabály rendelkezése alapján az okot adó körülmény, változás bekövetkeztekor, felhívás nélkül köteles eleget tenni, addig a tájékoztatási kötelezettséget csak a hatóság konkrét felhívására köteles teljesíteni.

A 11. §-hoz

A Javaslát – megtartva a Hvt. azon rendelkezését, hogy a bejelentési kötelezettség a hadkötelezettség részkötelezettsége – szűkíti a korábbi előírások szerint bejelentési kötelezettség alá eső változások körét néhány nagyon fontos adattal (pl. név, lakcím). Ezeket ugyanis a 8. és 9. § alapján hivatalból szolgáltatja az arra kötelezett szerv a katonai nyilvántartáshoz. Ez által is csökken a hadköteles kötelezettsége és egyszerűsödnek az eljárási szabályok.

A 12. §-hoz

A megjelenési kötelezettség a hadkötelezettség részkötelezettsége. A Javaslát szerint a hadkötelest megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején a hadkiegészítő parancsnokság felhívására terheli e kötelezettség, amelynek célja adatok ellenőrzése, egyeztetése, katonai alkalmasság megállapítása, orvosi vizsgálat, valamint gyógykezelés végrehajtása lehet.

A 13–18. §-hoz

A Javaslát értelmében megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején csak azokat a hadköteleseket kell sorozásra rendelni, akiknek a katonai szolgálatra történő behívását tervezik, és egészségi alkalmassága még nem került megállapításra, továbbá akik polgári szolgálat engedélyezése iránti kérelmet nyújtottak be. A Javaslát a sorozást – mint a megjelenési kötelezettség alapvető részét – nem terjeszti ki valamennyi hadkötelesekre. Ennélfogva továbbra is mentesülnek a sorozás alól azok a hadkötelesek, akik meghatározott fogyatékoságuk miatt katonai szolgálatra nem alkalmasak. Ezek közé tartoznak a mozgásképtelenek, a cselekvőképességet érintő

gondnokság alatt állók stb. Az emberiességi szempontok is indokolják, hogy az ilyen állapotban lévő személyeket a hatóságok kíméljék meg a szükségtelen eljárásoktól.

Rendelkezik a Javaslattal a sorozás eljárási rendjéről, a sorozóbizottság összetételéről is. A sorozás eredményéről államigazgatási határozatot kell hozni. E határozat ellen jogorvoslatnak van helye. A sorozás eljárási rendjének, az első fokú sorozóbizottság határozatával szembeni fellebbezési lehetőségnek a meghatározásával a hadköteles tiszta képet kap arról, hogy a sorozással, illetve a katonai alkalmassága megállapításával kapcsolatban milyen kötelességek terhelik, illetve jogok illetik meg.

Garanciális jogként biztosítja a Javaslattal, hogy a hadköteles a hadkötelezettség teljes tartama alatt kérheti – a katonai szolgálatra való egészségi állapotában való változásra tekintettel – az egészségi alkalmasságának újbóli megállapítását.

A 19. §-hoz

A Javaslattal a külföldön tartózkodó hadkötelesek tájékoztatási, megjelenési, bejelentési kötelezettségére a törvény rendelkezéseinek megfelelő alkalmazását írja elő. A sorozás és más egyéb megjelenési kötelezettség teljesítéséhez a megfelelő helyiséget, valamint a szükséges kiegészítő személyzetet a megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester által kijelölt polgármester biztosítja.

Fontos honvédelmi érdek fűződik ahhoz, hogy a hadkötelesek a hadkötelezettség érvényesítése érdekében kiadott felhívásra megjelenjenek a meghatározott helyen és időben. Ezt az érdeket sérti a megjelenési kötelezettségét önhibájából megszegő hadköteles. Az elővezetés lehetővé tételével biztosítható a köteleességteljesítés kikényszerítése.

A 20–24. §-hoz

A szolgálati kötelezettség a hadkötelezettség legfontosabb részkötelezettsége. A Javaslattal rögzíti, hogy a szolgálati kötelezettség keretében a hadköteles fegyveres katonai szolgálatot teljesít, amelynek helyszíne a Honvédség valamely szervezeti egysége. A hadkötelesek kiképzése, felkészítése a nemzeti és a szövetségi védelmi feladatok végrehajtása érdekében szükséges. A szolgálat időtartama megelőző védelmi helyzetben legfeljebb 12 hónap, míg a rendkívüli állapot (háború) időszakában a szabályozás nem tartalmaz korlátot. A Javaslattal rendelkezik arról is, hogy a hadkötelezettség megszűnését követően 30 napon belül kell a hadköteles katonát leszerelni.

A Javaslattal rendelkezik a katonai szolgálatra való behívás és bevonulás alapvető kérdéseiről.

A katonai szolgálatra történő behívási létszámot, a szolgálat időtartamát és a bevonulás időpontját a honvédelmi miniszter rendeletben állapítja meg, a szolgálat helyét illetően a Honvéd Vezérkar főnöke intézkedik.

A Javaslát meghatározza a be nem hívható hadkötelesek körét, e tekintetben teljes körű felsorolást tartalmaz. Az esetek többségében a behívási tilalom előírása (pl. alkalmatlanság) magától értetődő. Más esetekben meghatározott, társadalmilag elismert érdek érvényesítését biztosítja. Ilyen érdek miatt nem hívhatók be pl. a 3 vagy ennél több gyermekesek, azok, akiknek házastársa, élettársa katonai szolgálatot teljesít, akik európai parlamenti, országgyűlési és helyi, illetve kisebbségi önkormányzati képviselőjelöltek, illetőleg megválasztott képviselők, a polgári munkakörükben meghagyott hadkötelesek. E felsorolás egyrészt a hadkötelezettség általánosságának pozitív diszkrimináció általi indokolt feloldását, másrészt az alapjogi arányosság követelményét jeleníti meg. Mindez nem jelenti azt, hogy a behívás alól ki nem zárt teljes állományt be is kell hívni katonai szolgálatra.

Tekintettel arra, hogy katonai szolgálati kötelezettség csak megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején terheli a nagykorú férfi magyar állampolgárokat, a Javaslát a hatályos szabályozástól eltérően nem rendelkezik a szolgálathalasztás jogintézményéről.

A 25–26. §-hoz

A katonai szolgálati kötelezettség csak megelőző védelmi helyzetre, valamint rendkívüli állapotra való korlátozására figyelemmel, a Javaslát a katonai szolgálat félbeszakításának okait leszűkíti. Így a szolgálat félbeszakítására kizárólag a hadköteles katona egészségi állapota, családfenntartói kötelezettsége miatt, valamint előzetes letartóztatása elrendelése esetén kerülhet sor.

A Javaslát fenntartja azt a lehetőséget, hogy a családfenntartói okból a szolgálat félbeszakítása iránt az eltartásra szoruló hozzátartozó is nyújthasson be kérelmet. Ezt a kérelmet azonban – célszerűségi okból – neki is annál a katonai szervezetnél kell előterjeszteni, amelynek állományában a katona szolgálatot teljesít. Figyelemmel arra, hogy a katonai szolgálat félbeszakítására e törvényben meghatározott esetek fennállása esetén, a katonai büntetőeljárásban elrendelt előzetes letartóztatás kivételével mérlegelés nélkül kerül sor, a félbeszakítással kapcsolatos döntést a Javaslát az állományilletékes parancsnok hatáskörébe utalja.

A katonai büntetőeljárásban elrendelt előzetes letartóztatás során a katonai ügyész javaslatára a félbeszakítás mellőzhető.

A honvédelem érdekét biztosító szabály, hogy a hadkiegészítő parancsnokság a szolgálat félbeszakítását megszüntetheti, ha annak oka megszűnik vagy a hadköteles a családfenntartói kötelezettségét önhibájából nem teljesíti.

A 27. §-hoz

A Javaslát rögzíti a katonai szolgálatból történő leszerelés alapvető kérdéseit. A leszerelés a szolgálati idő letelte után a honvédelmi miniszter rendelete alapján történik. A Javaslátban meghatározott egyéb esetekben az állományilletékes parancsnok saját hatáskörében köteles leszerelni a szolgálatot teljesítő hadkötelest.

A 28–30. §-hoz

A lelkiismereti szabadság biztosítása érdekében a szabályozás továbbra is lehetőséget ad a polgári szolgálat teljesítésére. A Javaslat a polgári szolgálatot a hadkötelezettség alternatívájának tekinti. Az állampolgár alkotmányos joga, hogy a lelkiismereti meggyőződésével összeegyeztethetetlen katonai szolgálat helyett "békésebb" polgári szolgálat teljesítésének engedélyezését kérje. A polgári szolgálat csak lelkiismereti okból kapott engedély alapján teljesíthető. A polgári szolgálat szabályozása során tehát nem a kötelesség és jog közötti választásról, hanem a kötelesség elsőbbsége mellett egy alapvető emberi jog érvényesülésének biztosításáról van szó. Ebben a felfogásban a polgári szolgálat teljesítésének lehetősége nem alanyi, hanem elismert és érvényesíthető jogként jelentkezik. A polgári szolgálat időtartama a katonai szolgálat időtartamával egyezik meg.

A polgári szolgálat engedélyezésének alapvető eljárási szabályait a Javaslat tartalmazza, a teljesítésre vonatkozó részletes szabályokat külön törvény határozza meg.

A 31. §-hoz

A Javaslat továbbra is törvényi szinten szabályozza azt a gyakorlatot, hogy a hadkötelest – a hadkötelezettség felső korhatárának elérésekor – értesíteni kell arról, hogy a hadkötelezettség már nem terheli. Az értesítésre azonban csak a hadkötelezettség fennállása esetén kerül sor.

A 32. §-hoz

A személyes jellegű honvédelmi kötelezettségek keretében a Javaslat meghatározza a polgári védelmi kötelezettség célját, az arra kötelezettek körét, valamint a kötelezettség terjedelmét. Ennek megfelelően a polgári védelmi kötelezettség célja fegyveres összeütközés vagy annak veszélye és katasztrófahelyzet esetén a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása, valamint az állampolgárok felkészítése a túlélés feltételeinek megteremtésére.

Minthogy a polgári védelmi kötelezettség a béke időszakára is kiterjed, ez lehetőséget biztosít arra, hogy a polgári védelmi szervezetek már békeidőben felkészítsék az állampolgárokat a polgári védelmi feladataik ellátására.

A polgári védelmi kötelezettség férfiakra 18–55., nőkre 18–50. éves korukig terjed ki. A Javaslat mind a férfiak, mind a nők polgári védelmi kötelezettsége felső korhatárát a kormányprogramnak megfelelően 5 évvel leszállította. Ez összességében kedvezményt jelent az érintett állampolgároknak. Kifejezésre jut az állam arra irányuló törekvése is, hogy a lehetőségekhez képest a legkevesebb áldozatot igényelje polgáraitól. A polgári védelmi kötelezettség tartalmát, a kötelezettség alól mentesek körét, valamint az egyéb szabályokat külön törvény állapítja meg.

A 33. §-hoz

A honvédelmi munkakötelezettségről szóló rendelkezés – a polgári védelmi kötelezettséghez hasonlóan – csak az alapvető és az állampolgárokat érintő garanciális rendelkezéseket tartalmazza. A javasolt alkotmányos szabálynak megfelelően rögzíti, hogy a honvédelmi munkakötelezettséget csak rendkívüli állapot idején lehet elrendelni.

A honvédelmi munkakötelezettség – a feladat természetére tekintettel, eltérően a polgári védelmi kötelezettség személyi terjedelmétől – férfiakra 18–60., nőkre 18–55. éves korukig terjed ki. A Javaslat – a polgári védelmi kötelezettség keretében már említett okból – a honvédelmi munkakötelezettség felső határát mind a férfiak, mind a nők vonatkozásában leszállította. Időtartama szerint e kötelezettség lehet tartós vagy időleges, jellege szerint pedig a kötelezettek egyaránt igénybe vehetők fizikai vagy szellemi munkára.

A Javaslat utal a munkakötelezettség teljesítésének helyére is, amelyre vonatkozóan általános elv, hogy a tartós munkakötelezettséget a kötelezettnek rendszerint az eredeti munkahelyén kell teljesítenie.

A honvédelmi munkakötelezettség alóli mentességi okokat is meghatározza a Javaslat. Tételesen felsorolja azokat a személyes akadályozó tényezőket, amelyek miatt az e körbe tartozó állampolgárok (elsősorban anyák) nem tudják e kötelezettségüket teljesíteni. A Javaslat a honvédelmi munkakötelezettséget nem terjeszti ki a Honvédség és a rendvédelmi szervek személyi állományára. E személyek ugyanis a rendkívüli állapotban a kiemelkedően fontossá váló rendeltetészerű feladatokat teljesítik.

A 34–35. §-hoz

A honvédelmi feladatok szükségessé teszik a Honvédség és a rendvédelmi szervek, az állami anyagi tartalékok mellett az ország összes erőforrásának honvédelmi célokra való igénybevételét.

A Javaslat ennek megvalósítása érdekében az ország területén életvitelszerűen tartózkodó természetes személyek, továbbá az ott működő jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek terhére különböző gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségeket állapít meg. Ezeket a Javaslat szolgáltatásoknak nevezi.

A Javaslat amellet, hogy általánosságban rögzíti a szolgáltatás teljesítésének kötelezettségét, meghatározza azokat a társadalmilag kiemelt célokat, amelyeket a szolgáltatások teljesítésével biztosítani kell.

Az alkotmányos követelmények szem előtt tartásával a Javaslat a jogállamiság és a piacgazdaság viszonyaihoz igazodva meghatározza az elrendelhető szolgáltatások körét. Így a szolgáltatási kötelezettség keretében elrendelhető többek között ingó és ingatlan dolgok igénybevétele, igénybevételre alkalmas állapotban tartása, anyagi

eszközökből tartalékok és készletek képzése, szolgáltatások teljesítésével kapcsolatos előkészületi tevékenység végzése.

A 36. §-hoz

A mentességi szabályok és a mentesítettek körének meghatározásával a Javaslattal elősegíti a társadalmi-politikai intézményrendszer zavartalan működését, illetve a lakosság alapellátásához nélkülözhetetlen közellátási, közszolgáltatási funkciók fenntartását. Ennek érdekében előírja, hogy az egészségügyi szolgáltatás nyújtására és az egészségügyi hatóság által kiadott működési engedély alapján jogosult egyéni egészségügyi vállalkozók, jogi személyek vagy jogi személyiség nélküli szervezetek, valamint a gyógyszertárak csak egészségügyi szolgáltatásra; a természeti, ipari és társadalmi katasztrófák szakosított eszközei – a katonai célra való igénybevételt kivéve – csak a polgári védelem céljára vehetők igénybe.

A 37–39. §-hoz

A Javaslattal meghatározza a szolgáltatások igénybevételére jogosult szervezetek, az ún. igénybevételi hatóságokat és az igénybevételnél érvényesítendő szempontokat.

A Javaslattal szerint a szolgáltatási kötelezettséget:

- az egész ország területén a kormány vagy felhatalmazása alapján az illetékes miniszter,
- illetékességi területén a megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester, valamint polgármester, továbbá törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén a hadkiegészítő parancsnok,
- rendkívüli vagy szükségállapot esetén, ha szükséges, a felsoroltakon kívül az illetékes katonai szervezet parancsnoka rendelheti el.

Részletesen meghatározza a Javaslattal a különböző igénybevételi hatóságok szabályozási feladatait és az igénybevétel elrendelésével kapcsolatban azok ágazati és helyi hatáskörét is.

Tekintettel arra, hogy a szolgáltatási kötelezettségeket és az azok igénybevételének elrendelésével kapcsolatos jogköröket a Javaslattal – garanciális okból – tételesen felsorolja, azt is biztosítja, hogy a szolgáltatásra kötelezetteket ezen túl más szolgáltatásra kötelezni nem lehet.

A 40–41. §-hoz

A Javaslattal abból az alapelvből indul ki, hogy a honvédelmi kötelezettség teljesítése miatt a szolgáltatásra kötelezettek nem kerülhetnek hátrányosabb helyzetbe, mint a szolgáltatás tárgyával nem rendelkezők. Ezért előírja, hogy meghatározott esetek (pl. ellenség által okozott kár) kivételével a szolgáltatással kapcsolatban az államot kártalanítási kötelezettség terheli.

A kártalanítási eljárás lefolytatására a szolgáltatást elrendelő igénybevételi hatóság jogosult és kötelezett. A Javaslat meghatározza a másodfokú döntéssel rendelkező hatóságot is. A másodfokú döntés ellen, illetőleg azon döntések ellen, ahol a törvény a fellebbezést kizárja, bírósághoz lehet keresetet benyújtani. A Javaslat azt is előírja azonban, hogy a honvédelmi érdekek megóvása érdekében a jogorvoslatnak az igénybevételt elrendelő határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya.

III. fejezet A HONVÉDELEMBEN KÖZREMŰKÖDŐ SZERVEK

A 42–45. §-hoz

A honvédelem nemzeti ügy, ezért a Javaslat a honvédelem irányító szervei és a Honvédség feladatai mellett meghatározza a honvédelemben érintett más szervek feladatait is. Ezeket két nagy csoportba foglalja.

Egyik csoportba a rendvédelmi szervek tartoznak, amelyek a 8. § szerint a Határőrség, a rendőrség, a nemzetbiztonsági szolgálatok, a büntetés-végrehajtási szervezet, a vám- és pénzügyőrség, a katasztrófavédelem, valamint a hivatásos önkormányzati tűzoltóság.

A rendvédelmi szervek a rájuk vonatkozó külön jogszabályokban meghatározott feladataik mellett közreműködnek egyes honvédelmi feladatok ellátásában. E feladatokat a Javaslat tételesen felsorolja.

A Javaslatnak ez a rendelkezése alapozza meg, hogy meghatározott rendvédelmi szervek közreműködése is szükséges a honvédelmi, különösen a háttérőrségi feladatok végrehajtásában.

A 43. § állapítja meg a honvédelemben érintett szervek másik nagy csoportját, amely különböző rendeltetésű és más-más szinteken elhelyezkedő polgári hatóságokat, intézeteket, intézményeket, vállalatokat és más szerveket foglal magában.

E szervek is a rájuk vonatkozó jogszabályok szerint végzett alaptevékenységük mellett részt vesznek az azzal összefüggő honvédelmi feladatok ellátásában. A Javaslat tételesen meghatározza e feladatköröket.

Mindkét szervcsoportra vonatkozóan a részletes feladatokat és az azokhoz kapcsolódó hatásköröket a kormány, illetőleg a tevékenységi kör szerint illetékes miniszter a honvédelmi miniszterrel egyetértésben állapítja meg.

A 45. § rendelkezései szerint vehetnek részt a honvédelmi feladatok megvalósításában a társadalmi szervezetek, együttműködve a helyi védelmi igazgatás szerveivel. E szervezetek autonómiájuk érintetlenül hagyásával, önkéntesség alapján elsősorban az országvédelem jelentőségének tudatosításával, a társadalom szerveinek és az állampolgároknak erre történő mozgósítása elősegítésével kapcsolatos

feladatokban működhetnek eredményesen közre, mivel átfogják a lakosság széles rétegeit.

E körben kiemelkedő szerepe van a Magyar Vöröskeresztnek, amely a nemzetközi egyezmények és a törvény rendelkezései alapján ellát egyes, a honvédelemmel is kapcsolatos humanitárius feladatokat. Tevékenysége különösen háború idején kerülhet előtérbe, amikor a nemzetközi humanitárius jog szellemének és szabályainak megfelelően közreműködik a betegek, a sebesültek, a hadifoglyok és ezek hozzátartozói, valamint a polgári lakosság gyámolításában, hazai és nemzetközi segélyezésének és más irányú megsegítésének szervezésében és végrehajtásában.

IV. fejezet A HONVÉDELEM IRÁNYÍTÁSA

A 46. §-hoz

A Javaslát rögzíti, hogy a honvédelem irányítására az Országgyűlés, a köztársasági elnök, a kormány, a honvédelmi miniszter, valamint feladat- és hatáskörének megfelelően az illetékes miniszter jogosult.

A Honvédelmi Tanácsnak a honvédelem központi irányítására vonatkozó jogkörét a Javaslát az Alkotmánynak megfelelően kihirdetett rendkívüli állapot körülményei között szabályozza.

A 47. §-hoz

A honvédelem irányításában kiemelkedő szerep hárul az Országgyűlésre mint a legfelsőbb államhatalmi szervre. A Javaslát tételesen felsorolja az Országgyűlés irányítási hatáskörét.

Döntési hatáskörébe utalja a Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikájának alapelveit és az ezekből fakadó feladatok végrehajtása főbb irányainak és feltételeinek megállapítását.

Elengedhetetlen, hogy a társadalom egészére kiható, a nemzetgazdaság lehetőségeire épülő és az ország védelmi képességét hosszú távon meghatározó, nagy jelentőségű kérdésekről a legfelsőbb államhatalmi szerv döntsön, ezért az Országgyűlés hatáskörébe tartozik a Honvédség hosszú távú fejlesztési irányának meghatározása is.

Az európai demokráciákhoz hasonlóan – a fentiekkel szoros összhangban – ugyancsak az Országgyűlés hatáskörébe kell hogy tartozzon a Honvédség nagyságrendjének (részletes bontású létszámának), a védelmi képességre kiható főbb haditechnikai eszközeinek meghatározása, és az ezekhez szükséges anyagi források éves költségvetési törvényben történő biztosítása.

Az önkéntes haderőre történő áttérésekből adódóan az Országgyűlés új hatáskörét képezi a hadkötelezettség megelőző védelmi helyzet idején történő bevezetése.

A szabályozás elhagyja az Országgyűlés jogkörei közül az önkéntes haderő kialakításával megszűnő mozgósításra utaló feladatokat.

A 48. §-hoz

Az Országgyűlés Honvédelmi bizottságának kitüntetett szerepe van a Honvédség feladatai végrehajtásának ellenőrzésével, a rendkívüli intézkedések tervezeteinek megvitatásával, illetve a Honvédséget érintő szervezeti kérdések előzetes megismerésével, továbbá a Honvéd Vezérkar főnökének jelölt személy meghallgatásával és véleményezésével összefüggésben.

A 49. §-hoz

A Javaslat a köztársasági elnök Alkotmányban meghatározott hatásköréhez igazodva – a kormány működésirányítási hatáskörét alapul véve – rögzíti, hogy az ország fegyveres védelmi tervének jóváhagyásra történő előterjesztése a miniszterelnök feladata. A védelmi tervet a Honvéd Vezérkar főnöke dolgozza ki, amely terv magában foglalja a fegyveres küzdelem megvívásának, minden oldalú biztosításának és a hadszíntér – amely alatt védelmi hadműveletek esetén az ország területe értendő – előkészítésének valamennyi kérdését. A védelmi terv nem nélkülözheti a kormányzat – ezen belül a honvédelmi miniszter – felelősségét. Ezért a köztársasági elnöknek jóváhagyásra történő előterjesztése csak a miniszterelnök útján, a honvédelmi miniszter ellenjegyzése feltételével történhet.

A Javaslat az alkotmányos rendnek megfelelően a tábormoki kinevezési és felmentési jogkör gyakorlását a honvédelmi miniszter előterjesztéséhez köti. A köztársasági elnök hatáskörébe tartozik a tábormokok szolgálatba való visszavétele (reaktiválása) is. Szimbolikus jellegű jogosítványa a köztársasági elnöknek, hogy a miniszter előterjesztésére a Honvédség katonai szervezeteinek katonai csapatzászlót adományoz.

Garanciális jellegű az a jogosítványa, miszerint a jogszabálytervezeteket és intézkedések tervezeteit tájékoztatásul megkapja, illetve bármely kérdésben információt kérhet a kormánytól.

A fegyveres erők fogalmának megszűnésével annyiban szűkül a köztársasági elnök jogköre, hogy a Határőrség a rendvédelmi szervek csoportjába kerül.

Az 50. §-hoz

A Javaslat megtartja a kormánynak a hatályos honvédelmi törvényben a honvédelemmel, illetőleg a Honvédség működésének irányításával kapcsolatos hatáskörét. Abból indul ki, hogy a Honvédség működésének irányítása a kormánynak mint a végrehajtó hatalom kizárólagos letéteményesének a feladata, amelyet politikai

felelősség terhel a Honvédség hadrafoghatóságáért, tevékenységéért. A működés-irányítás minden olyan irányítási hatáskört felölel, amely nem tartozik az Országgyűlés vagy a köztársasági elnök hatáskörébe.

A kormány az Alkotmány vonatkozó rendelkezése szerint közvetlenül, illetőleg a honvédelmi miniszter útján irányítja a Honvédséget.

A kormány feladata a hosszú távra szóló biztonság- és védelempolitikai alapelvek kidolgozása és az Országgyűlés elé terjesztése.

A kormány hatáskörébe tartozik a gazdaság honvédelmi célú felkészítésének és fejlesztésének meghatározása, illetőleg a gazdaságmozgósításról való döntés, a részletes honvédelmi feladatok meghatározása, összehangolása.

A Javaslát a kormány hatáskörébe utalja a polgári védelmi felkészítés feladatainak meghatározását azzal a céllal, hogy a támadó fegyverek és más események által okozott károk megelőzésére, felszámolására, az ezzel összefüggő mentésre és mentesítésre, továbbá a lakosság anyagi javainak háború idején történő védelmére már béke idején kell felkészülni. E feladatokat – hasonlóan a gazdaságmozgósítás feladataihoz, a védelmi célú tartalékok kialakításához stb. – már békeidőszakban meg kell kezdeni.

A kormány döntési hatáskörébe tartozik a Honvédség készenléte fokozásának elrendelése is.

A kormány évente beszámol az Országgyűlésnek a honvédelmi politika megvalósításáról, a Honvédség felkészítéséről, állapotáról és fejlesztéséről.

A működés-irányítás egyik alapvető eleme a Honvédség felső szintű vezetési rendjének meghatározása. Ez a hatáskör magában foglalja a hatékonyság követelményének és a politikai felelősségnek leginkább megfelelő felső szintű katonai vezetési szervezet kialakításának lehetőségét is. A működés-irányítás körébe tartozik a honvédség területi elhelyezkedése, felszerelése, felkészítése alapvető elveinek és a hadszíntér-előkészítés főbb követelményeinek meghatározása is. Ez utóbbi jelentősége elsősorban abban nyilvánul meg, hogy békeidőben az ország területén létesített nagyobb állami beruházások – pl. utak, autósztrádák, hidak építése, a hírközlés korszerűsítése – megvalósításánál a Honvédség védelmi hadművelethez igazodó igénye is kielégítést nyerjen.

Fel kell készülni az Alkotmány 19/E. §-ában meghatározott feladatainak ellátására, ami a váratlan támadás elhárításával, illetve az alkotmányos rend, az állampolgárok élet- és vagyonbiztonsága, a közrend és közbiztonság védelmével függ össze.

A kormány irányítja, illetve összehangolja a minisztériumok és az országos hatáskörű szervek, a helyi közigazgatási, valamint más szervek honvédelmi

tevékenységét, továbbá kiadja a honvédelmi felkészüléssel és a gazdaságmozgósítással kapcsolatos szükséges – feladatkörébe tartozó – jogszabályokat.

A kormánynek hatásköre gyakorlása során figyelemmel kell lennie a környezetvédelmi szempontokra is.

Az 51–52. §-hoz

A honvédelemre vonatkozó irányítási hatáskörök megosztása úgy történik, hogy a honvédelmi miniszter a honvédelmi feladatok végrehajtásáért felelősen gyakorolja mindazokat az irányítási jogokat, amelyeket az Alkotmány vagy törvény nem utal másnak a hatáskörébe.

A miniszterek hatáskörére vonatkozó szabályozási gyakorlattól eltérően törvény állapítja meg a honvédelmi miniszter részletes feladat- és hatáskörét. Ezt a szabályozás tárgya, azaz a miniszternek a honvédelem ágazati igazgatásában, illetőleg a Honvédség irányításában betöltött szerepe indokolja. A Javaslat voltaképpen a honvédelmi miniszter irányító tevékenységét két szférában fogalmazza meg. Az első az ún. külső honvédelmi igazgatási funkció, amely maga is több feladatcsoportból áll. A Javaslat ezeket az összefüggő, de jól elhatárolható feladatcsoportokat foglalta rendszerbe. E rendszerezésből kitűnik, hogy a honvédelmi minisztert terhelő feladatok egy része a honvédelem felsőbb irányító szerveinek tevékenységét, döntéseit hivatott elősegíteni. E feladatkörben a honvédelmi miniszter a honvédelem országos méretű szervezésére, fejlesztésére vonatkozó javaslatait, terveit terjeszti elő döntés végett. Másrészen feladatai a társmínisztériumok és országos hatáskörű szervek sajátos honvédelmi feladatai megvalósításának elősegítésére irányulnak, míg az ún. külső funkció harmadik csoportjába a felügyeleti és hatósági jellegű feladatok tartoznak. A másik szféra a Honvédség működésének irányításával és vezetésével kapcsolatos feladatokat foglalja magába, amelyet a 97. és 98. § részletez.

Az 53. §-hoz

A honvédelem társadalmi méretű megszervezése és átfogó irányítása sokrétű és jelentős feladatot ró a honvédelmi igazgatásban részt vevő szervekre.

Ezért a Javaslat meghatározza a többi miniszter, illetőleg a kormány irányítása alá tartozó országos hatáskörű szerv vezetője honvédelemmel kapcsolatos ágazati feladatait. A miniszterek és országos hatáskörű szervek vezetői a jogszabályok alapján, a kormányzati feladatok és a tárcahatáskörök megosztása szerint irányítják a minisztérium, illetve az irányításuk, felügyeletük alá tartozó szervek honvédelemmel kapcsolatos tevékenységét.

A Javaslat alapján a miniszterek, valamint a kormány irányítása alá tartozó országos hatáskörű szervek vezetői részletes honvédelmi feladatainak meghatározása a kormány hatáskörébe tartozik.

Az 54–59. §-hoz

A Javaslat szabályozza a védelmi igazgatás rendszerét, szervezeti és működési alapjait. Legfontosabb eleme, hogy a fővárosi, megyei védelmi bizottságok hatáskörébe utalja az illetékességi területükön a honvédelmi tevékenységgel kapcsolatos közigazgatási feladatok irányítását, illetve koordinálását. Ezáltal biztosítható a honvédelmi tevékenység irányításának hatékonysága, szakszerűsége és egységes szervezeti feltételrendszere.

A védelmi igazgatás működése érdekében a bizottságok hatáskörét minősített helyzetben, honvédelmi ügyekben a megyei közgyűlés elnöke, illetőleg a főpolgármester gyakorolja.

A törvény tételesen határozza meg a védelmi bizottság összetételét és keretszerűen a működésének szabályait.

A főváros kerületeiben, a megyei jogú és a védelmi bizottság által kijelölt városokban (körzetekben) a városi (kerületi) polgármester vezetésével helyi védelmi bizottságok látják el a helyi honvédelmi feladatokat.

A helyi védelmi bizottságok megalakítását az teszi szükségessé, hogy egy-egy megyéhez tartozó nagyszámú polgármester, valamint a védelemben közreműködő számos szerv egyetlen központból nem irányítható. Emellett vannak olyan honvédelmi feladatok is, amelyeket egy-egy település önállóan nem képes megoldani, ezért indokolt, hogy a természetes gazdasági-közigazgatási kapcsolatok figyelembevételével kialakított, több települést összefogó honvédelmi körzetben helyi védelmi bizottságok kerüljenek létrehozásra.

A helyi feladatok szervezése és irányítása a polgármester hatáskörébe tartozik. E feladatok egy része közigazgatási-szervezési hatáskör, nagyobb része pedig a más állami, továbbá gazdálkodó szervezetek, valamint az állampolgárok honvédelmi kötelezettségeinek teljesítésével kapcsolatos hatósági hatáskör (pl. ingatlan igénybevételének elrendelése, a honvédelmi kötelezettséget teljesítők és hozzátartozóik szociális ellátása).

Ez a szabályozás biztosítja, hogy a honvédelmi érdekek hatékony érvényesítése érdekében a központi döntéshozó és a végrehajtásért felelős önkormányzati szervek közé irányító-koordináló szerv illeszkedjék.

A Javaslat tételesen meghatározza a helyi védelmi bizottságok, valamint a polgármesterek honvédelemmel és gazdaságmozgósítással kapcsolatos feladat- és hatáskörét, garanciát teremtve arra, hogy egységesen és maradéktalanul teljesüljenek a honvédelmi feladatok.

A 60. §-hoz

A Javaslát szerint a katonai közigazgatás területi szervei a hadkiegészítő parancsnokságok. Ezek kormányrendeletben meghatározott illetékességi területükön végzik a Honvédség állományának toborzás útján történő kiegészítésével, megelőző védelmi helyzet, illetőleg rendkívüli állapot idején a Honvédség hadkötelesekkel történő kiegészítésével, a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség teljesítésével, a védelmi igazgatási szervek tevékenységének segítésével, továbbá a hadkötelesek (volt hadkötelesek), a Honvédség nyugállományú tagjainak, illetve azok szociális ellátásával, érdekvédelmével összefüggő honvédelmi igazgatási feladatokat. A Javaslátban meghatározott ügyekben elsőfokú hatósági jogkört is gyakorolnak.

V. fejezet
A HONVÉDELMI TANÁCS

A 61–63. §-hoz

A Javaslát szerint a rendkívüli állapot kihirdetésével egyidejűleg létrehozandó Honvédelmi Tanács az Alkotmány által meghatározott személyi összetételű, kivételes hatáskörrel rendelkező szerv, amely működése idején gyakorolja az Országgyűlés által átruházott, e törvényben felsorolt jogokat, továbbá a köztársasági elnök és a kormány jogait.

A Honvédelmi Tanács rendkívüli állapot idején az ország honvédelmének és a Honvédségnek legfelsőbb irányító szerve.

Ezzel összhangban a Javaslát meghatározza a Honvédelmi Tanács irányítási feladatait és hatáskörét, a tagjainak mentelmi jogával és helyettesítésével kapcsolatos szabályokat.

A 64–68. §-hoz

A Javaslát rögzíti a Honvédelmi Tanács működésére vonatkozó szabályok között, hogy ügyrendjét maga állapítja meg, hatáskörét testületként gyakorolja. Akkor határozatképes, ha tagjainak több mint a fele jelen van. A határozat érvényességéhez – a Honvédelmi Tanács tagja mentelmi jogának felfüggesztéséről való döntés kivételével – a jelenlévő tagok több mint a felének a szavazata szükséges. Döntéseit a köztársasági elnök és a miniszterelnök írja alá, és azokat az országban működő műsorszóró rádió- és televízióadók, napilapok és hirdetmények útján kell közzétenni, rendeletét pedig a Magyar Közlönyben ki kell hirdetni.

A Honvédelmi Tanácsra vonatkozó további rendelkezések azt célozzák, hogy a működésének előkészítése szempontjából alapvető jelentőségű feladatokat már béke idején elvégezzék, annak érdekében, hogy a Honvédelmi Tanács létrehozását követően azonnal képes legyen a reá háruló feladatokat megoldani.

MÁSODIK RÉSZ A HONVÉDSÉG

VI. fejezet A HONVÉDSÉG JOGÁLLÁSA ÉS FELADATAI

A 69. §-hoz

A Javaslat az önkéntes haderőre történő áttérésekből adódó változásokat is figyelembe véve meghatározza a Honvédség jogállását, jellegét. E szerint a Honvédség olyan függelmi rendszerben működő és centrális vezetésű fegyveres állami szervezet, amely polgári irányítás alatt áll. Békében az önkéntességen, megelőző védelmi helyzetben és rendkívüli állapotban pedig az önkéntesség mellett a hadkötelezettségen alapuló haderő. A honvédelem nemzeti ügy, ezért a Honvédség feladatait a honvédelemben közreműködő más szervekkel együttműködve hajtja végre.

A 70–72. §-hoz

A Javaslat a védelmi felülvizsgálat következtetéseinek megfelelően, a nemzetközi szerződésekből fakadó kötelezettségekre is tekintettel fogalmazza meg a Honvédség feladatait. Kiemelkedően legfontosabb feladat a védelem: a Magyar Köztársaság függetlenségének, területének, légtérének, lakosságának, anyagi javainak védelme. A Honvédség feladatai közé tartozik a nemzetközi szerződésből eredő katonai kötelezettségek teljesítése, amelyeket a felsorolás komplex egységként kezel.

A Javaslat szabályozza a katonai részvétel engedélyezését a katasztrófavédelmi feladatok ellátásában, továbbá az Alkotmány 40/B. §-ának (2) bekezdése szerinti fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett erőszakos cselekmények elhárításában.

A Honvédség feladatát képezi egyes „nem katonai jellegű” tevékenységek elvégzése (tűzszerészeti, katonai szakértelmet, speciális ismereteket igénylő feladatok térítés ellenében történő ellátása).

A felsorolás beemeli a Honvédség feladatai közé a nemzetközi terrorizmus elleni harc, valamint a befogadó nemzeti támogatás katonai feladataiban, illetve az állami protokolláris feladatok ellátásában való részvételt is.

A szabályozás a feladatok végrehajtásának részleteit és garanciális fegyverhasználati korlátait is rögzíti.

VII. fejezet A HONVÉDSÉG SZERVEZETE

A 73–75. §-hoz

A Honvédség szervezeti felépítése törvényi szinten nyer szabályozást. A Javaslat meghatározza a Honvédség szervezetei kialakításának általános

követelményeit. E szerint e szerveket a béke és háborús működési rendnek megfelelően kell létrehozni úgy, hogy a Honvédség egésze, illetőleg annak egyes elemei is képesek legyenek a meghatározott feladatok végrehajtására. A Javaslatt rögzíti a szervezeti felépítés konkrét követelményeit is.

A Honvédség szervezeti struktúrája három részre osztható: Honvédelmi Minisztérium, a Honvédelmi Minisztérium közvetlen alárendeltségébe tartozó szervek, valamint a Honvédség hadrendje szerinti szervezetek. A Javaslatt a katonai szervezetek szervezeti struktúráját is részletezi.

A szabályozás a Honvédség szerveit – a szervezeti hierarchiát is figyelembe véve – rendeltetésük szerint, a Honvédség katonai szervezeteit alkalmazásuk szerinti tagozódásuk alapján csoportosítja.

A Javaslatt tisztázza a katonai ügyészi szervezetnek a Honvédség szervezeti struktúrájában való elhelyezését, valamint utal a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem sajátos szervezeti jellegére.

A 76. §-hoz

A Honvédség szervezeteinek létrehozása, átszervezése, megszüntetése költségvetési tényező is. Ezért az alapítással, megváltoztatással vagy megszüntetéssel kapcsolatos szabályokat a költségvetési szervekre vonatkozó szabályok figyelembevételével kell megállapítani. Ennek megfelelően a honvédségi szervezetek alapítása, megszüntetése okirattal történhet, és az alapításra, illetőleg megszüntetésre a honvédelmi miniszter jogosult.

Garanciális szempontok alapján a Javaslatt rögzíti, hogy a honvédelmi szervezetek felépítését, állományát, technikai eszközeit állománytáblának, illetve munkaköri jegyzéknek kell tartalmazni.

A 77. §-hoz

A Javaslatt rendelkezik a Honvédség rendeltetés szerinti felosztásában a középszintű irányító szervek, valamint a csapatok megnevezésének feltételeiről. E szabályozás alapján a Honvédség szervezeteinek elnevezése az egymástól való megkülönböztetésen túl kifejezi azok szervezeti struktúrában elfoglalt helyét, tevékenységét és jellegét.

VIII. fejezet

A HONVÉDSÉG SZEMÉLYI ÁLLOMÁNYA, HADITECHNIKAI FELSZERELÉSE ÉS INFRASTRUKTÚRÁJA

A 78. §-hoz

Törvényi szinten nyer szabályozást, hogy a katonai szervezetek béke- és hadilétszámát az állománytáblák, illetve munkaköri jegyzékek tartalmazzák. A

Javaslat a személyi állomány vonatkozásában meghatározza az állománytáblák, munkaköri jegyzékek tartalmi követelményeit (személyi állomány arányos összetétele állománycsoportok, rendfokozatok és szakképzettség szerint).

A személyi állomány biztosítását, utánpótlását a humánerőforrás-gazdálkodás keretébe utalja a Javaslat.

A 79–83. §-hoz

A Honvédség személyi állománya az önkéntes haderőre történő áttéréstől adódóan eltér a korábbiaktól. A Honvédséget tényleges szolgálatot teljesítő katonák, köztisztviselők, közalkalmazottak és a Munka Törvénykönyve szerinti munkavállalók alkotják; a hadkiegészítési állományát önkéntes tartalékosok, potenciális hadkötelesek, valamint megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején a hadkötelesek képezik.

Tételesen meghatározza a Javaslat a tényleges katonai állományba tartozók körét, akik önkéntes jelentkezés alapján, megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején – a hadkötelezettség bevezetése után – az önkéntes jelentkezés mellett hadkötelezettség alapján teljesítenek katonai szolgálatot.

A Javaslat a Honvédség katonai állományába sorolja az önkéntes tartalékos katonákat is, tekintettel arra, hogy NATO-tagságunkkal, valamint az önkéntes haderőre történő áttéréssel összefüggésben a haderő megváltozott feladatai indokoltá teszik a szerződéses katonai szolgálatot teljesítőknél kívül olyan állomány létrehozását, amely mind hazai, mind külföldi katonai kötelezettségek teljesítése céljából igénybe vehető.

A 84–88. §-hoz

A Honvédség a törvényben meghatározott feladatait csak akkor tudja végrehajtani, ha az ahhoz szükséges harc-, harctámogató, harckiszolgáló eszközökkel, harci, szak- és fenntartási anyagokkal rendelkezik, ezért indokolt a Honvédség haditechnikai eszközökkel és anyagokkal való felszerelésének törvényi szintű szabályozása. A Javaslat követelményként írja elő a Honvédség haditechnikai eszközökkel és anyagokkal történő felszerelését, amelyet – az Országgyűlés által előírt kereteken belül – nemcsak mennyiségi, hanem minőségi jellemzőkkel is meg kell határozni.

A haditechnikai eszközök és anyagok a védelmi képesség szempontjából hosszú távra meghatározó jelentőséggel bírnak. Beszerzésük forrásigénye is igen jelentős. Ezekre tekintettel a Javaslat rögzíti, hogy a haditechnikai eszközöket és anyagokat a Honvédelmi Minisztérium költségvetési fejezetének előirányzatai terhére, valamint más központi költségvetési források igénybevitelével kell biztosítani.

A haditechnikai eszközök, anyagok rendszeresítése, működtetése, korszerűsítése, kivonása környezetünkre is befolyásoló hatással bír. Ezért a Javaslat

ezen eljárások vonatkozásában a környezetvédelemmel kapcsolatos adatok intézkedési tervben való feltüntetését írja elő.

A 89–91. §-hoz

A Javaslát törvényi szinten szabályozza a Honvédség szervezeti elhelyezéséhez, illetve a feladatok ellátásához rendelkezésre bocsátott ingatlanok tulajdonosi viszonyait, vagyonkezelésének kérdését. Tartalmazza az egyes katonai szervezetek elhelyezésére vonatkozó alapvető szabályokat és az elhelyezés módjait.

IX. fejezet
A HONVÉDSÉG IRÁNYÍTÁSA ÉS VEZETÉSE

A 92–94. §-hoz

A Honvédség jogállásából következően a katonai szolgálat teljesítése függelmi rendszerben történik. E függelmi viszonyok alanyai az előljáró vagy felettes, illetőleg az alárendelt. A Javaslát tisztázza a szolgálati előljáró, hivatali felettes, illetve szakmai előljáró, szakmai felettes fogalmát, és meghatározza jogosultságaikat, valamint azok korlátjait. A Honvédségnél fennálló függelmi rendszer sajátossága, hogy a függelmi jogviszonyokban az egyszemélyi felelős vezetés (parancsnoklás) elve alapján szolgálati és a szakmai előljárói, valamint a hivatali és a szakmai felettesi irányítás és vezetés érvényesül. Ezekre tekintettel a szabályozás a Honvédség irányítására, vezetésére a szolgálati út betartását írja elő, amelytől csak külön jogszabályban meghatározott esetekben lehet eltérni.

A 95–97. §-hoz

A Javaslát kimondja, hogy a Honvédség irányítására az Országgyűlés, a köztársasági elnök, a kormány és a honvédelmi miniszter jogosult, továbbá rögzíti a Honvédelmi Tanács legfelsőbb irányító szerepét az alkotmányosan kihirdetett rendkívüli állapot idején.

A 96. § határozza meg és határolja el a miniszter jogosultságát az ágazat és a Honvédség irányításában, továbbá a közigazgatási államtitkár szakirányítási, valamint a Honvéd Vezérkar főnöke katonai vezetési feladatát. E szabály azt az irányítói és vezetői munkamegosztást takarja, amely szerint a Honvédség irányítása és vezetése a miniszter kezében összpontosul, a Honvédelmi Minisztérium hivatali szervezetének vezetője (a közigazgatási államtitkár) gyakorolja a Honvédség nem katonai működésére irányuló szakirányítási hatásköröket, míg a Honvéd Vezérkar főnöke látja el a Honvédség katonai vezetését mint annak első számú katonája, illetve szolgálati előljárója. A 97. § ennek megfelelően a részletes miniszteri hatásköröket tartalmazza.

A 98. §-hoz

A Honvédség jogszerű működéséért a honvédelmi miniszter a felelős. A Javaslát biztosítja az ehhez szükséges intézkedési lehetőségeket, és garanciális jogként

szabályozza az intézkedések egy része meghozatalának nyilvánosságát, illetve feltételrendszerét.

A 99. §-hoz

A Javaslattal rendelkezik a Honvédelmi Minisztérium jogállásáról, amely szerint a minisztérium az ország katonai védelemre való felkészítésének és tervezésének, szervezésének központi közigazgatási, valamint a Honvédség irányításának és felső szintű vezetésének szerve.

A 100–101. §-hoz

A Javaslattal az irányítói és vezetői munkamegosztás szabályának megfelelően tartalmazza a közigazgatási államtitkár szakirányítási és a Honvéd Vezérkar főnöke vezetési hatáskörét. A közigazgatási államtitkár és a Honvéd Vezérkar főnöke egymásnak mellérendelt vezetők, a Honvédség szakirányítási és katonai vezetési kérdéseiben együttműködésre kötelezettek.

A 102. §-hoz

A Javaslattal törvényi szintre emeli a Honvédség szervezeti struktúrájának részét képező katonai szervezetek középszintű irányítására vonatkozó alapvető szabályokat. Ezen irányítás a középszintű irányító szervek, más magasabb szintű parancsnokságok parancsnokainak a hatáskörébe tartozik. E hatásköröket a honvédelmi miniszter határozza meg.

Az Észak-atlanti Szerződésben való részvételünkre figyelemmel a szövetségi feladatok végrehajtása során, magyar katonai szervezetek vagy szervezeti egységek a szövetséges fegyveres erők közös magasabb kötelékének keretében, annak alárendeltségében működnek. Ilyen együttműködés történhet a szövetségbe nem tartozó fegyveres erőkkel való viszonylatban is. E sajátos szolgálati alárendeltség esetén, a közös kötelékbe tartozó nemzeti egységek vezetése során a magasabb kötelék vezetési rendjére vonatkozó külföldi szabályok az elsődlegesek. A nemzeti szabályok csak akkor és olyan mértékben alkalmazhatók, ha egyes konkrét esetekre a szövetséges fegyveres erők szabályai nem megfelelőek vagy nincsenek ilyen szabályok. A Javaslattal ezért rendelkezik a külföldi szolgálatot teljesítő egyes katonai szervezetek szövetséges fegyveres erők közös parancsnoksága vagy más nemzetközi parancsnokság parancsnokának hadműveleti irányítása alá helyezésének lehetőségéről, az ilyen szervezetek adminisztratív irányításáról, illetőleg hadműveleti irányításáról és vezetéséről.

A 103–104. §-hoz

A Javaslattal a Honvédség jogállására, illetőleg szervezetrendszerében fennálló függelmi viszonyokra figyelemmel az egyszemélyi felelős vezetés (parancsnoklás) elvéből kiindulva szabályozza a katonai szervezetek vezetését, a katonai szervezet élén álló parancsnok feladat- és hatáskörét, illetőleg helyettesítésének rendjét, és

meghatározza a rangidős fogalmát. Garanciális szabályként rögzíti, hogy a parancsnoklás gyakorlása, a vezetés csak a jogszabályok és az előljárók által meghatározott keretek között történhet.

A 105–110. §-hoz

A Javaslát szabályozza a Honvédség szervezeteiben alkalmazott vezetési eszközöket. Ezek az eszközök a parancs, a miniszteri utasítás, illetve a belső rendelkezés (a szakutasítás és az intézkedés). A törvény tisztázza a vezetés e jogi eszközeinek tartalmát, kiadásának szabályait és korlátait, valamint kiadásának tilalmát.

A 111–113. §-hoz

A Honvédség vezetésének hatékony működési feltétele, hogy az irányítás-vezetés jogi eszközeinek tartalmát az érintettek megismerjék. Ezért a Javaslát szabályozza a vezetés technikai feltételeit, továbbá a vezetés normatív eszközeinek közzétételét. Szövetségi kötelezettségünkéből eredő feladatokra figyelemmel a szabályozás rendelkezik arról, hogy a szövetséges fegyveres erők közös parancsnokságai által kiadott parancsok és intézkedések is közzétehetők.

X. fejezet

A HONVÉDSÉG KÉSZENLÉTI ÉS SZOLGÁLATI RENDSZERE

A 114–115. §-hoz

A Javaslát régi szabályozási mulasztást pótol azzal, hogy a Honvédség készenléti és szolgálati rendszerének alapvető szabályait törvényben határozza meg. A szabályozás szerint a Honvédség rendeltetés szerinti feladatai végrehajtásához szükséges képességek elérése a készenléti rendszer útján történik. A készenlét fokozására a veszélyeztetettséggel arányosan kerül sor. A Javaslát rendelkezik a szolgálati rendszer szerepéről és annak elemeiről is. A részletes szabályok végrehajtási rendeletben fejthetők ki.

XI. fejezet

AZ ŐRZÉS-VÉDELEM, A FEGYVER ÉS MÁR KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖK
HASZNÁLATA

A 116. §-hoz

Az őrzés-védelem olyan tevékenység, amely a katonai szervezetek objektumainak, létesítményeinek, szállítmányainak, javainak őrzését, személyi állományának védelmét szolgálja. Fontosságára figyelemmel szükséges törvényi szinten rendelkezni azokról a főbb követelményekről, amelyekre e tevékenység részletes szabályozása épülhet. A Javaslát szabályozza a feladat ellátásának alapvető feltételeit, módjait, eszközeit (katonai erő, fegyveres biztonsági őrség, őrzés-védelmi szolgáltatás igénybevétele, technikai rendszer telepítése, őrskutyák alkalmazása).

A 117–119. §-hoz

A Honvédségnek mint fegyveres állami szervnek a jellege indokolja, hogy – az alaptevékenysége lényegével összefüggő – fegyverhasználatát törvény szabályozza. A Javaslat kimondja, hogy a katonai szervezetek a harci feladataik végrehajtására rendszeresített fegyverzeteiket törvényben, nemzetközi szerződésekben, valamint jogszabályoknak megfelelő előjárói parancsokban meghatározottak szerint használják. A fegyverzet működtetése, használata a törvényben meghatározott feladatok végrehajtására való felkészülés során is elengedhetetlen, ezért a tervezet ennek lehetőségét is normába foglalja.

A Honvédség feladatai közé tartozik a nemzetközi szerződésekből fakadó katonai kötelezettségek teljesítése is. A kötelezettségek teljesítése során a honvédelmi miniszter által kijelölt katonai szervezetek fegyverhasználati joggal, fegyveresen teljesítik feladataikat. E műveletek sajátosságaira figyelemmel a Javaslat a fegyverhasználat eltérő, speciális rendelkezéseit is tartalmazza.

A Javaslat garanciális szabályként meghatározza, hogy a Honvédség mint fegyveres szerv tekintetében mi minősül fegyvernek (fegyverzetnek), rendelkezik – törvényben meghatározott feltételek teljesülése esetén – más kényszerítő eszközök alkalmazásának a lehetőségéről.

A 120–123. §-hoz

A Javaslat törvényi szinten részletezi az egyes katona lőfegyver-használatára és az egyéb kényszerítő eszközök alkalmazására vonatkozó szabályokat.

A lőfegyver használata az élethez és a testi épséghez való jog sérelme szempontjából a legsúlyosabb kényszerítő eszköz, ezért alkalmazására törvényi szabályozás szükséges, igénybevétele pedig különleges garanciákhoz kell kötni. Lőfegyverhasználatnak minősíti a Javaslat azt az esetet, ha fegyveresen teljesített szolgálati feladat ellátása során – saját elhatározásból vagy parancsra – a katona szándékosan személyre irányított (célzott) lövést ad le.

A Javaslat meghatározza azoknak a fegyveres szolgálatoknak a körét, amelyekben – amennyiben más kényszerítő eszköz nem alkalmazható vagy az nem vezetett eredményre, és a szolgálati feladat teljesítéséhez feltétlenül szükséges – a katona jogosult és egyben köteles fegyvert használni. A fegyverhasználat alapvetően védelmi jellegű (pl. őr-, ügyeleti, futár-, fogoly őrzésére rendelt) szolgálatokban bárkit, tehát katonát és polgári személyt egyaránt érinthet. Külön szabályozza a Javaslat azokat az eseteket, amikor csak katonával szemben kerülhet sor a fegyverhasználatra. Ezek döntően a katona által elkövetett meghatározott bűncselekmények megakadályozására szolgálnak.

A 124. §-hoz

Garanciális szabályként rögzíti a Javaslat a fegyverhasználat módjára és tilalmára vonatkozó rendelkezéseket. A fegyverhasználatot megelőző intézkedések célja egyrészt az, hogy az intézkedéssel érintett személy számára felismerhető legyen, hogy vele szemben milyen intézkedés történik, az intézkedés foganatosítása tőle milyen magatartást kíván, és ezáltal a löfegyverhasználat megelőzhető vagy elkerülhető legyen. Az előzetes figyelmeztetés annak tudatosítására irányul, hogy a felszólítottal szemben – további engedetlensége esetén – löfegyvert fognak alkalmazni.

A Javaslat tételesen felsorolja azokat az eseteket, amikor tilos fegyvert használni, illetőleg külön rendelkezik a tömegben, katonai csoportosulásban lévő katonával szembeni fegyverhasználat esetköréről.

A 125–128. §-hoz

A Javaslat az egyéb kényszerítő eszközök között szabályozza a testi kényszer, könnygázszóró készülék, gumibot, bilincs, illetőleg szolgálati kutya alkalmazásának feltételeit. A szabályozás – a Honvédség feladataira figyelemmel – különbséget tesz a polgári személlyel, illetőleg katonával szembeni alkalmazhatóság esetkörei között.

A testi kényszer a támadás elhárításának, valamely cselekvés kikényszerítésére vagy abbahagyására irányuló intézkedésnek, valamint jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülés leküzdésének a legenyhébb, valamint legegyszerűbb módja, amelynek során a fizikai erőfölényben lévő katona testi kényszerítést alkalmaz.

A bilincs a további támadás, az ellenszegülés, a szökés, valamint az önkárosítás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz. Alkalmazásának törvényi feltétele, hogy kizárólag személyi szabadságában korlátozott vagy korlátozni szükséges katonával (polgári személlyel) szemben alkalmazható.

A könnygázszóró készülék, valamint a gumibot használatára csak abban az esetben kerülhet sor, ha a testi kényszer nem érte el célját vagy alkalmazására nincs lehetőség.

A szolgálati kutya kényszerítő eszközként való alkalmazása szintén törvényi szintű szabályozást igényel. A szolgálati kutya az előzőekben részletezetteknél súlyosabb kényszerítő eszköznek minősül, így alkalmazásának módjait és feltételeit a Javaslat részletesen szabályozza.

A 129–130. §-hoz

Garanciális rendelkezést jelent a Javaslatban az, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazása során megsérült személy részére segítséget kell nyújtani, továbbá az alkalmazást minden esetben – a szolgálati előjárónak történő jelentési kötelezettség mellett – ki kell vizsgálni. A Javaslat a kényszerítő intézkedést elszenvedett

személynek – a kényszerítő eszköz használatára vonatkozó állásfoglalástól függetlenül – jogorvoslatot biztosít (feljelentés, kereset, bejelentés, panasz).

A 131–132. §-hoz

A Javaslát új eleme a Hvt.-hez képest a légierő fegyverhasználati szabályainak meghatározása.

A Honvédség légvédelmi erőire az általánostól eltérő fegyverhasználati szabályok megállapítása indokolt, amelyet a légierő alkalmazása körülményeinek sajátosságai határoznak meg (jelentős pusztító erő, illetve annak elhárítására való képesség, az ellentevékenységre rendelkezésre álló rendkívül rövid idő, összetett – a NATO-ban egységes kialakítású – vezetési és együttműködési rendszer, a lakosság és az ország anyagi javainak védelméhez fűződő kiemelt érdek stb.).

Az Észak-atlanti Tanács által jóváhagyott alkalmazási követelményekkel összhangban meghatározásra kerül a légvédelmi készenléti erők feladatköre, azok alárendeltsége.

A fegyverhasználat szabályai megfelelnek a NATO Kiterjesztett Integrált Légvédelmi Rendszere (NATINEADS) kialakítása során a szövetségben elfogadott elveknek, biztosítják az ellenséges tevékenységnek minősülő – a fegyverhasználat alapjául szolgáló – cselekmények, helyzetek pontos, a jogállami követelményeknek megfelelő meghatározását.

A fegyverhasználatra kizárólag az MH Légierő Parancsnokság ügyeletes tábornoka megerősítésével (ill. kifejezett parancsára) kerülhet sor, amely alól csak az elfogást végrehajtó légi jármű önvédelmi célú fegyverhasználatát jelent kivételt. Ez a megoldás a szövetségi rendszeren belül is biztosítja az állami felségjog érvényesítését.

A Javaslát lehetővé teszi az ellentevékenység végrehajtását a NATO alárendeltségébe tartozó, légvédelmi feladatokat ellátó erők mellett a nemzeti alárendeltségbe tartozó erők részére is, amely a nemzetek nemzetközi jog által elismert önvédelemhez való jogának érvényesítését is jelenti.

Figyelemmel a légierő fegyverhasználatára esetleges (hazai, szövetségi, egyéb nemzetközi) következményeire, indokolt a megjelölt állami vezetők tájékoztatása.

XII. fejezet

A HONVÉDSÉG EGYÜTTMŰKÖDÉSE ÉS TÁRSADALMI KAPCSOLATAI

A 133–139. §-hoz

E fejezet tartalmazza a katonai szervezetek külső kapcsolattartására vonatkozó alapvető rendelkezéseket. Ennek körében a Javaslát meghatározza a más katonai szervezetekkel, a Honvédségnél működő társadalmi szervezetekkel történő

együtműködés, az állami, társadalmi, politikai szervezetekkel való kapcsolattartás, valamint a nemzetközi együtműködés szabályait.

Az egymással szolgálati alá- és fölérendeltségi viszonyban nem lévő katonai szervezetek kapcsolattartásának rendező elve az egyenjogúság. (A szabályozás a közös helyőrségben lévő mellérendeltségi viszonyban álló katonai szervezetek zavartalan együtműködését kívánja biztosítani.)

A lakosság tájékoztatása érdekében a katonai szervezetek parancsnokai a lakosságot érintő feladataik ellátásáról folyamatosan kötelesek tájékoztatni a helyi önkormányzatot, valamint a helyi védelmi bizottságot.

A Javaslat kiemelten foglalkozik a Honvédség katonai szervezetei nemzetközi együtműködésének kérdéseivel. A Honvédség nemzetközi megállapodás (nemzetközi szerződés) alapján két- vagy többoldalú nemzetközi kapcsolatot létesíthet saját vagy más állam haderejének kezdeményezésére más államok hadseregeivel, illetve nemzetközi szervezetek keretében létrehozott többnemzetiségű katonai szervezetekkel. A Javaslat utal a NATO mellett azokra a nemzetközi szervezetekre (ENSZ, EU, EBESZ) és nemzetközi megállapodásokra, amelyek keretében a Honvédség nemzetközi együtműködést folytathat. A Javaslat részletezi a nemzetközi együtműködés területeit is.

XIII. fejezet

A JELKÉPEK, HAGYOMÁNYÁPOLÁS ÉS KATONAI RENDEZVÉNYEK

A 140–145. §-hoz

A haderő fegyveres szerv jellegét, egységbe tartozását és eltérő külső megjelenését a különböző katonai jelképek és jelzések szimbolizálják. Jelentőségük indokolja, hogy a rájuk vonatkozó főbb szabályokat törvény állapítsa meg.

A jelképek közül kiemelkedik a csapatzászló, amely a hazához, a nemzethez, az eskühez és a csapathoz való kitartó hűség, valamint a bátorság, a katonai becsület és a bajtársiasság jelképe. Hasonló jelentőségű a történelmi zászlósr. E rendelkezések között nyert elhelyezést az állami felségjog jelzésére szolgáló hadilobogó használatára vonatkozó szabály is. A honvédség szárazföldi, légi és vízi járműveit a hadviselés nemzetközi szabályainak megfelelően felségjellel kell ellátni.

A katonai jelzések a személyi állomány, a csapatok és a járművek megkülönböztetésére szolgálnak.

A katonai egyenruha a Honvédség tényleges állományába való, az egyenruhán viselt rendfokozat az állománycsoportba tartozás és a feljebbvalói viszony, a csapatkarjelzés az azonos katonai szervezethez tartozás külső megnyilvánulási formája.

A 146–147. §-hoz

A Javaslát a hagyományápolás körében rendelkezik különösen a katonai szervezetek névadása, a csapattörténeti emlékek gyűjtése, valamint a katonasírok gondozására vonatkozó alapvető szabályokról.

Szintén törvényi szinten nyernek szabályozást a katonai megemlékezések, rendezvények alapvető kérdései.

HARMADIK RÉSZ RENDKÍVÜLI INTÉZKEDÉSEK

XIV. fejezet

MEGELŐZŐ VÉDELMI HELYZET, RENDKÍVÜLI ÁLLAPOT, SZÜKSÉGÁLLAPOT, AZ ALKOTMÁNY 19/E. §-A SZERINTI ESET ÉS VESZÉLYHELYZET IDEJÉN ALKALMAZHATÓ SZABÁLYOK

A 148–152. §-hoz

A rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet, az Alkotmány 19/E. §-a szerinti helyzet és a veszélyhelyzet az ország életének kivételes időszakai, amelyekben az Alkotmányban meghatározott feltételek esetén kivételes hatalom (rendeleti kormányzás) érvényesül.

A rendkívüli intézkedések bevezetése és alkalmazása teszi lehetővé, hogy az ország összes személyi és dologi erőforrása a haza fegyveres katonai védelme vagy az alkotmányos rend megóvása érdekében maximális mértékben igénybe vehető legyen. Ezek az intézkedések biztosítják az ország egész területén a közrend és közbiztonság fenntartását, valamint a lakosság védelmét és alapvető életszükségleteinek folyamatos kielégítését.

A Javaslát meghatározza azokat a rendkívüli intézkedéseket, amelyeket szükségállapot idején a köztársasági elnök, rendkívüli állapot idején a Honvédelmi Tanács, megelőző védelmi helyzet, veszélyhelyzet vagy az Alkotmány 19/E. §-a szerinti helyzet idején a kormány rendeleti úton vezethet be. Ezen intézkedések végrehajtásának területi követelményeit és feladatait a Javaslát szerint illetékességi területükön a megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester állapítja meg.

A Javaslát felhatalmazza a kormányt a Honvédelmi Tanács és a köztársasági elnök rendlettervezeteinek előkészítésére, és azoknak a végrehajtásáért felelősök részére történő megküldésére.

A 153–158. §-hoz

A fegyveres küzdelem fokozott követelményeinek megfelelően a Honvédség és a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyára vonatkozó szabályok a Javaslat szerint rendkívüli vagy szükségállapot kihirdetése esetén lényegesen módosíthatók. Ezek alapján rendkívüli szolgálati viszony keletkezik. Ennek megfelelően a hivatásos állomány tagjai szolgálati viszonyukról, rendfokozatukról nem mondhatnak le, a hadkötelesek a szükséges ideig a szolgálatban visszatartathatók, a rendfokozatba való előléptetésre, kinevezésre, felmentésre stb. vonatkozó szabályok a békeidőszaktól eltérően állapíthatók meg.

A rendkívüli szolgálatot teljesítők hazafias, önfeláldozó cselekedeteinek elismerése, megbecsülése és a követésükre való buzdítás érdekében érdemeik elismerésével és a szociális érdekeik védelmével kapcsolatban az általánosnál kedvezőbb szabályok (kitüntetések alapítása, illetmény, hozzátartozók ellátása stb.) állapíthatók meg.

A 159–175. §-hoz

A hadművelleti tevékenység zavartalan végrehajtása, a lakosság életének kímélése és a nemzeti vagyon megóvása érdekében a Javaslat szerint a közigazgatás, a közrend és a közbiztonság szabályai is megváltoznak.

Ezek keretében többek között kijárási tilalom, meghatározott területekről a személyek és a vagyontárgyak elszállítása (kitelepítés, kiürítés) rendelhető el, korlátozható a személy- és áruforgalom, valamint az idegenforgalom. Megtiltható és korlátozható a sajtótermékek előállítás és terjesztése, a rádió és a televízió működése stb. (katonai cenzúra).

A polgármester és a jegyző hatáskörébe tartozó államigazgatási feladatokat a Javaslat szerint rendelet is megállapíthat, feladataikat a megyei közgyűlés elnöke, fővárosban a főpolgármester utasításai szerint látják el.

A 176–184. §-hoz

A rendkívüli vagy szükségállapot körülményei indokolják az igazságszolgáltatással összefüggő rendelkezések módosítását is.

Ezzel összhangban a Javaslat szerint rendelet alapján új bíróságok és ügyészségek létesíthetők, egyes nagyobb helyőrségekben katonai bíróságok állíthatók fel, és megállapíthatók a katonai büntetőeljárás külön szabályai. Módosulhatnak a bírósági eljárás szabályai is. Így többek között egyes bűncselekmények szabálysértésnek minősülnek, a kisebb súlyú bűncselekmények miatti bírósági eljárásnak nincs helye, az elsőfokú bíróság rendszerint egyesbíróként jár el stb.

A bírósági eljárás során a Javaslat alapján meghatározott ügyekben fel kell függeszteni a folyamatban lévő eljárást. Az ország egész területén vagy egy részén

rögtönbíráskodás (statárium) vezethető be, és a hatáskörébe tartozó ügyekben életfogytig tartó vagy 10–15 évig terjedő szabadságvesztés szabható ki. Módosíthatók továbbá a büntető- és szabálysértési eljárás, a polgári peres és nem peres eljárás, valamint a közjegyzői eljárás szabályai.

A 185–200. §-hoz

Rendkívüli vagy szükségállapot idején szükségessé válik az ország összes személyi és dologi erőforrásának a haza fegyveres védelme vagy az alkotmányos rend megóvása érdekében történő mozgósítása.

A Javaslát ennek jegyében meghatározza a honvédelem felkészítésének időszakára vonatkozó gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségek körét, valamint a termelési, ellátási és szolgáltatási kötelezettségek szabályait.

A rendkívüli vagy szükségállapot idején a szolgáltatási kötelezettség biztosítása érdekében a Javaslát számos intézkedés bevezetését teszi lehetővé. Így többek között a szolgáltatásra kötelezettek részére rendeletben szerződéskötési kötelezettség írható elő, elrendelhető a devizaforgalom, a takarékszolgálat, az adók és illetékek szabályainak módosítása, a külkereskedelmi forgalom korlátozása, továbbá kötött munkaerő-gazdálkodás bevezetése.

A Javaslát a fentieken kívül felhatalmazást ad a honvédelmi feladatok megvalósítása érdekében egyes gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségekre vonatkozó rendkívüli intézkedések megelőző védelmi helyzet, veszélyhelyzet, valamint az Alkotmány 19/E. §-a szerinti helyzet idején történő bevezetésére is.

A 201. §-hoz

NATO-tagsággal vállalt kötelezettségünk a szövetség alkalmazási, eljárási elveivel, szabályaival harmonizáló nemzeti rendszer és szabályozás kialakítása.

A 201. §-ban foglaltak – a kormány részére adott felhatalmazással együtt – tükrözik a Magyar Köztársaság biztonságpolitikájának alapelvét, amely szerint a szélesebb értelemben vett biztonság a hagyományos politikai és katonai tényezőkön túl egyéb dimenziókat is magába foglal. A Javaslát – garanciák mellett – a korábbi szabályozás által nem nevesített, megfelelő jogosítványokkal hatékony cselekvési lehetőséget biztosít a kormány számára a társadalmi lét széles területén a felkészülés időszakában, megelőző védelmi helyzetben, illetve annak kezdeményezésétől az Országgyűlés döntéséig.

A Javaslát elkülönítve határozza meg azokat a rendszabályokat és intézkedéseket, amelyek – a NATO Válságreakálási Rendszerével összefüggésben, az Alkotmány felhatalmazása alapján – megelőző védelmi helyzetben, illetve kihirdetését megelőzően is bevezethetők.

A rendelkezések alkalmazásával összefüggésben kiemelendő, hogy – a megelőző védelmi helyzet kezdeményezését követően, annak kihirdetése előtt – azok csak a közigazgatási és rendvédelmi szerveket, illetve a Magyar Honvédséget érinthetik, az állampolgárokra közvetlen hatásuk nem lehet.

NEGYEDIK RÉSZ ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

XV. fejezet A TÖRVÉNY HATÁLYBALÉPÉSE ÉS VÉGREHAJTÁSA

A 202–209. §-hoz

Ez a rész tartalmazza a diplomáciai és az egyéb mentességekre, az illetékmentességre, az egyes kifejezések értelmezésére, a hatályba léptetésre, a hatálytalanításra, valamint a Javaslat által érintett törvény módosítására vonatkozó rendelkezéseket.

A 202. § kizárja a Javaslat hatálya alól a nemzetközi szerződés, jogszabály vagy viszonyosság alapján diplomáciai, illetőleg egyéb mentességet élvezők körét.

A 203. § értelmében illetékmentes a törvény, valamint a végrehajtásáról szóló jogszabály alapján indított államigazgatási és bírósági eljárás, hatósághoz benyújtott beadvány (jogorvoslat), továbbá a hatósági igazolás céljára kiállított közokirat. Méltánytalan lenne ugyanis, ha a honvédelmi kötelezettségét teljesítő személy a jogai érvényesítése során nem élvezne tárgyi illetékmentességet.

A 204. § az értelmező rendelkezéseket a honvédelmet érintő valamennyi törvény alkalmazása során egységesen határozza meg. A fogalmak egy része az Alkotmány csapatmozgásokra vonatkozó terminológiáit egyértelműsíti, illetve a nemzetközi katonai együttműködés által érintett fogalmakat határozza meg. Rendelkezni kellett arról is, hogy a nemzetközi szerződésekben szereplő fegyveres erők fogalmat a továbbiakban a Magyar Köztársaság vonatkozásában a Magyar Honvédségre kell alkalmazni.

A 205. § a törvény hatálybalépéséről rendelkezik azzal, hogy a hatálybalépés időpontjáig a szolgálatot teljesítő katonákat le kell szerelni, illetve a polgári szolgálatosokat a szolgálatból el kell bocsátani.

A 206. § a Hvt. alapján megállapított szociális és kegyeleti igények továbbélésére és folyósíthatóságára állapít meg rendelkezéseket.

A 207. § a Hvt.-től eltérően nem ad általános végrehajtási rendeleti felhatalmazást a kormánynak, hanem – az időbeli hatály szerint is – differenciálva határozza meg az egyes szabályozási tárgyköröket. Ennek indoka, hogy a hatályos Hvt. végrehajtási kormányrendeletének túlnyomó része a békeidőre megszűnő

személyes szolgálati kötelezettségekkel függ össze. A miniszteri végrehajtási rendeleti felhatalmazások közül több az új Szolgálati Szabályzat kiadása során egységes szerkezetbe foglalva kezelhető.

A 208. § szerinti módosuló rendelkezéseket alapvetően a sorkatonai szolgálat megszűnése miatt szükséges a Javaslatban felsorolni. A katonai és rendvédelmi felsőoktatási intézmények vezetőinek, oktatóinak és hallgatóinak jogállásáról szóló 1996. évi XLV. törvény, illetve a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény részletesebb módosítása is indokolt, mivel az ösztöndíjas hallgatókra vonatkozó háttérjog a jövőben a szerződéses katonák jogállása lesz, illetve a Magyar Honvédség feladatrendszerének változásával egyes utaló rendelkezések összefüggnek.

A törvény hatálybalépésével egyidejűleg a 209. § kiiktatja a különböző törvények korábbi honvédelmi törvényre, illetve sorkatonákra vagy polgári szolgálatot teljesítőkre utaló szövegrészeit.